

WÓJT GMINY WOJSŁAWICE

ANALIZA POTRZEB I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU GMINY WOJSŁAWICE

wraz z bilansem terenów przeznaczonych pod zabudowę

sporządzona w ramach prac nad projektem zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wojsławice sporządzanej na podstawie Uchwały Nr XXV/140/2021 Rady Gminy Wojsławice z dnia 16 lutego 2021 r.

Listopad, 2021 r.

1. PODSTAWA I CEL OPRACOWANIA DOKUMENTU	5
2. ANALIZA EKONOMICZNA, SPOŁECZNA I ŚRODOWISKOWA	5
2.1. ANALIZA EKONOMICZNA.....	5
2.2. ANALIZA SPOŁECZNA.....	23
2.3. ANALIZA ŚRODOWISKOWA.....	46
3. PROGNOZY DEMOGRAFICZNE.....	50
4. MOŻLIWOŚCI FINANSOWANIA PRZEZ GMINĘ WYKONANIA SIECI INFRASTRUKTURY KOMUNIKACYJNEJ, TECHNICZNEJ I SPOŁECZNEJ.....	55
5. BILANS TERENÓW PRZEZNACZONYCH POD ZABUDOWĘ.....	56
WNIOSKI – POTRZEBY I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU GMINY	71
WYNIKI PRAC PROJEKTOWYCH UWZGLĘDNIAJĄCE POTRZEBY I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU GMINY W ZAKRESIE PRZEZNACZENIA TERENÓW POD NOWĄ ZABUDOWĘ.....	73

1. PODSTAWA I CEL OPRACOWANIA DOKUMENTU

Niniejszy dokument stanowi element dokumentacji planistycznej do sporządzonej zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wojsławice na podstawie uchwały Nr XXV/140/2021 Rady Gminy Wojsławice z dnia 16 lutego 2021 r. w sprawie uchwalenia zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wojsławice.

Podstawą do wykonania analizy potrzeb i możliwości rozwoju gminy Wojsławice jest przepis art. 10 ust. 1 pkt 7 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o *planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym* (Dz. U. z 2021 r. poz. 741, z późn. zm.), który stanowi o konieczności uwzględniania w sporządzanym dokumencie studium tj. zmianie studium, uwarunkowań wynikających w szczególności z potrzeb i możliwości rozwoju gminy, które powinny być określane z uwzględnieniem analiz ekonomicznych, środowiskowych i społecznych, prognoz demograficznych, możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci infrastruktury komunikacyjnej, technicznej i społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy oraz wykonanego bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę.

Celem wykonania analizy potrzeb i możliwości rozwoju gminy jest uzasadnienie zmian dokonywanych w obowiązującym Studium przyjętym uchwałą Nr XLI/159/2001 Rady Gminy Wojsławice z dnia 29 grudnia 2001 r., zmienionym uchwałami Nr XXI/92/2012 Rady Gminy Wojsławice z dnia 15 listopada 2012 r., uchwałą Nr XXIX/193/2014 Rady Gminy Wojsławice z dnia 25 sierpnia 2014 r. i uchwałą Nr II/7/2014 Rady Gminy Wojsławice z dnia 15 grudnia 2014 r. w zakresie przeznaczenia terenów pod zabudowę, w tym w szczególności poprzez uwzględnienie bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę.

2. ANALIZA EKONOMICZNA, SPOŁECZNA I ŚRODOWISKOWA

2.1. ANALIZA EKONOMICZNA

Niniejsza analiza ekonomiczna stanowi podstawę do oceny kondycji finansowej gminy Wojsławice i możliwości finansowania przez gminę nowych inwestycji, związanych z rozwojem przestrzennym gminy, jak również poziomu zamożności społeczności gminy w kontekście możliwości realizacji oczekiwań i dążeń mieszkańców do podniesienia jakości życia.

Na zdiagnozowanie potencjału ekonomicznego gminy pozwolą analizy następujących zjawisk:

- finanse publiczne - dochody i wydatki budżetu gminy,
- dynamika rozwoju podmiotów gospodarczych na terenie gminy,
- rynek pracy i bezrobocie,
- dochody mieszkańców gminy.

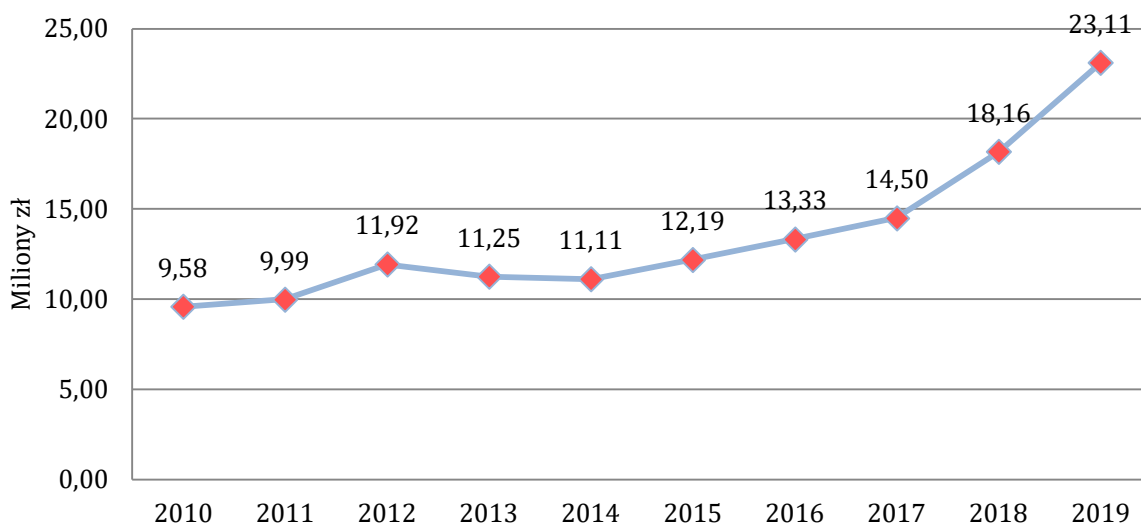
Finanse publiczne obejmują zasoby pieniężne gminy, zarówno dochody, jak i wydatki określone w budżecie gminy. Kondycja finansowa gminy zależy m.in. od wysokości dochodów własnych, dotacji celowych (zarówno z budżetu państwa, jak pozyskiwanych ze środków europejskich) i subwencji ogólnych z budżetu państwa. Na całkowitą wartość dochodów własnych gminy znaczący wpływ ma liczba ludności zamieszkująca na danym obszarze oraz liczba podmiotów prowadzących działalność gospodarczą. Udział we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych, a także osób prawnych, stanowi jedno z podstawowych źródeł dochodów własnych gminy. Ponadto wpływ na finanse gminy mają również dochody związane z podatkami

od nieruchomości, z podatku rolnego, leśnego, od środków transportowych, opodatkowanie w formie karty podatkowej, od spadków i darowizn, od czynności cywilnoprawnych. Dodatkowo gmina osiąga dochód z opłat (m.in. skarbowej, targowej, eksploatacyjnej).

Dochody budżetu gminy

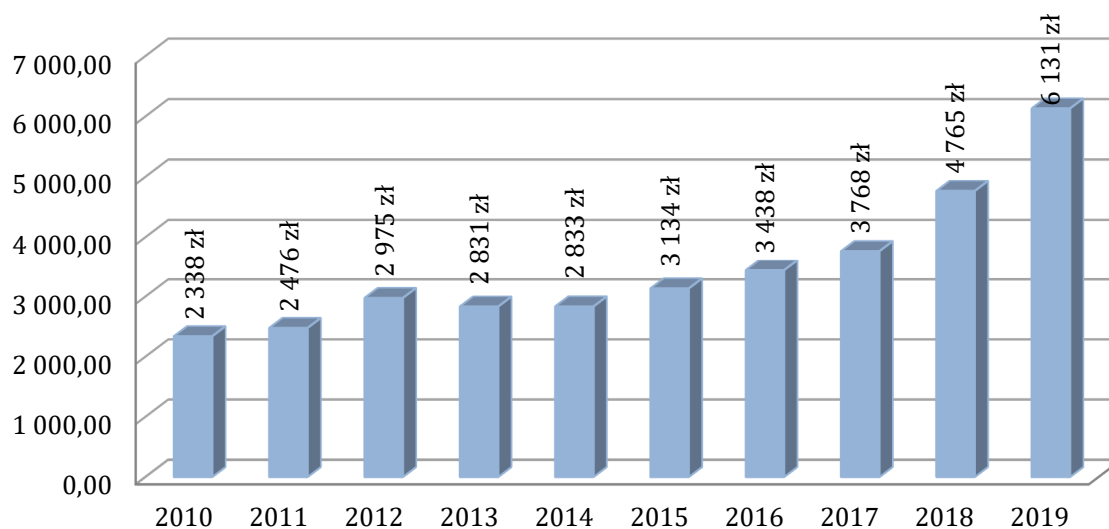
Struktura budżetu uchwalanego rokrocznie przez Radę Gminy Wojślawice świadczy o zdolności inwestycyjnej danej jednostki samorządu terytorialnego. W analizowanym okresie, tj. w latach 2010-2019, zaobserwowano stały wzrost dochodów ogółem, z wyjątkiem lat 2013-2014, kiedy to dochody nieznacznie zmalały w stosunku do roku poprzedniego jednakże były wyższe aniżeli w roku 2010. Według danych GUS dochód budżetu gminy Wojślawice w 2019 roku wynosił 23,11 mln zł. W porównaniu z rokiem poprzednim nastąpił ponad 27-procentowy wzrost dochodów. W 2019 roku na obszarze gminy, według danych GUS, średni dochód w przeliczeniu na jednego mieszkańca wynosił 6 131 zł. W porównaniu do roku 2010 był większy o 3 793 zł (o 62,0%).

Wykres. 1. Dochody w gminie Wojślawice w latach 2010-2019.

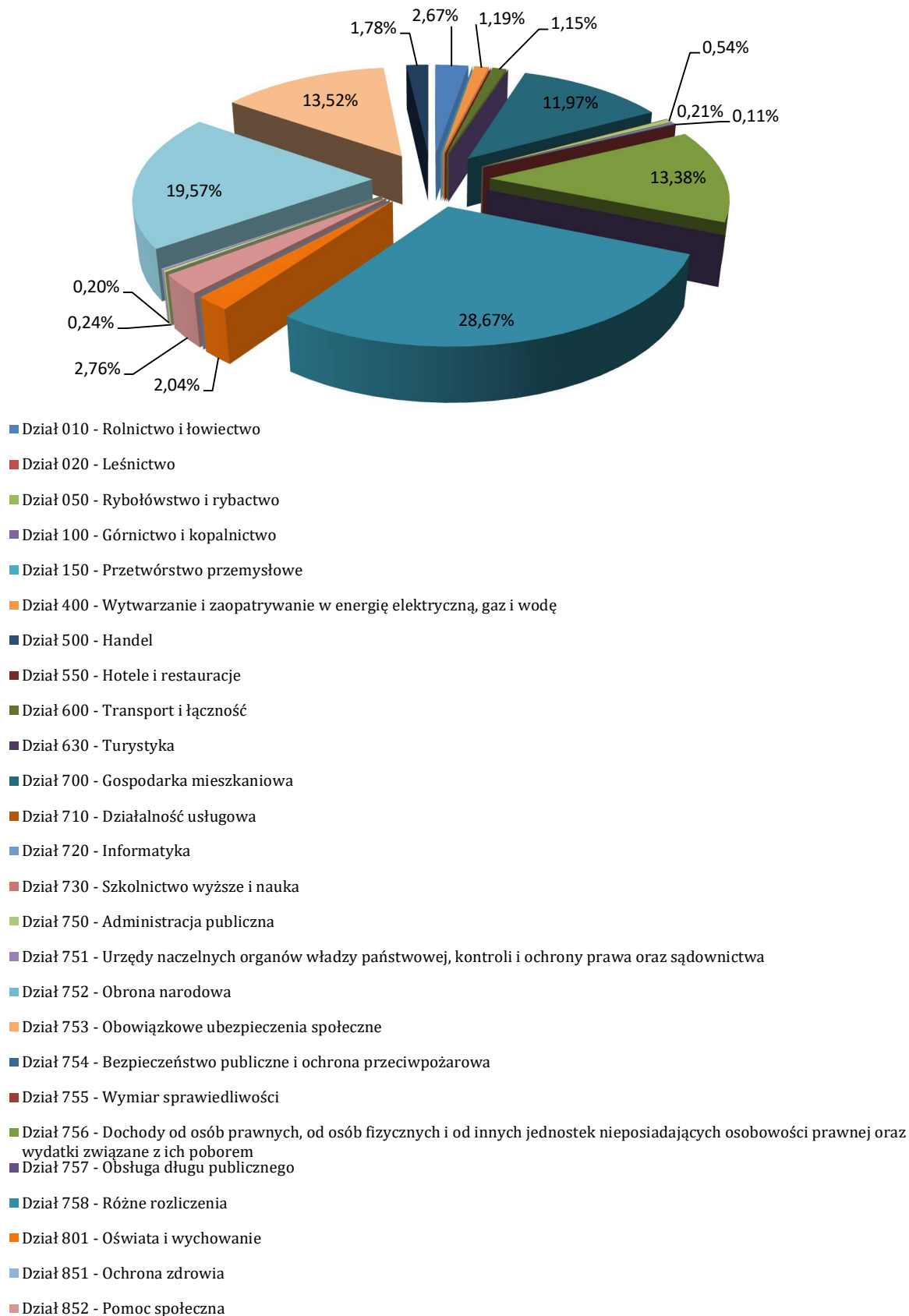
Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Wykres 2. Dochody ogółem gminy w przeliczeniu na 1 mieszkańca, w latach 2010-2019.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Wykres. 3. Dochody ogółem wg działów klasyfikacji budżetowej w gminie Wojsławice 2019 r.

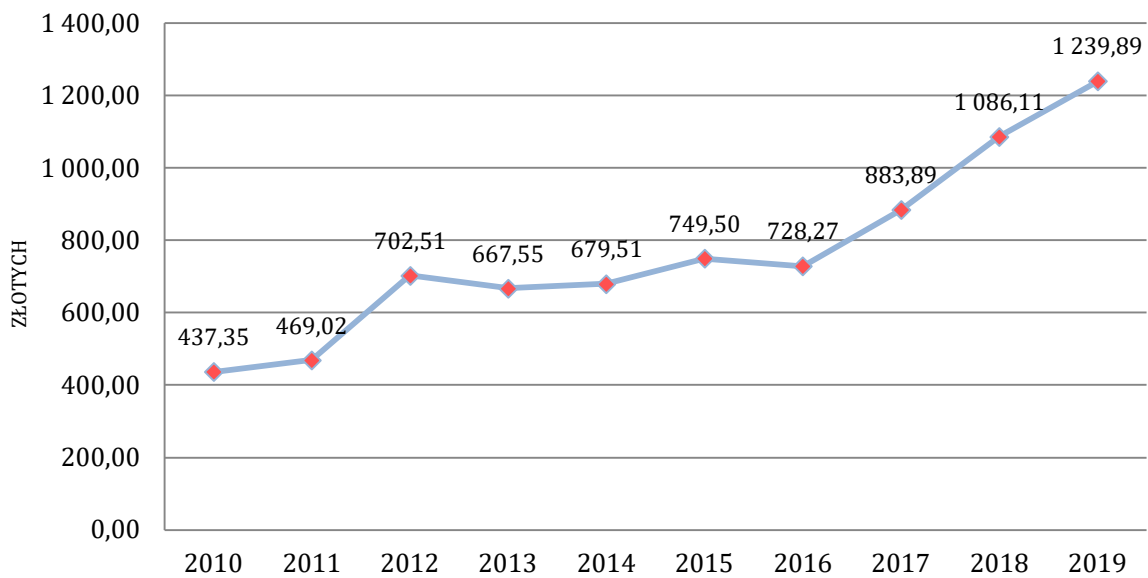
Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

W 2019 roku największe dochody generowały: dział 758 (rozliczenia różne) – 6,63 mln zł (28,7%), dział 855 klasyfikacji budżetowej (rodzina) – 4,52 mln zł (19,6% dochodów ogółem), dział 900 (gospodarka komunalna i ochrona środowiska) – 3,12 mln zł (19,6%), dział 756 (dochody od osób prawnych, osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej oraz wydatki związane z ich poborem) – 3,09 mln zł (13,4%), 700 (gospodarka mieszkaniowa) – 2,77 mln. zł (12,0%), dział 852 (pomoc społeczna) – 0,64 mln zł (2,8%), dział 010 (rolnictwo i łowiectwo) – 0,62 mln zł (2,7%), dział 801 (oświata i wychowanie) – 0,47mln zł (2,0%), tj. łącznie prawie 95% dochodów ogółem. Pozostałe dochody pochodziły z działów: 921 (kultura i ochrona dziedzictwa narodowego) – 0,41 mln zł, 400 (wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę) – 0,27 mln zł, 600 (transport i łączność) – 0,26 mln zł, 750 (administracja publiczna) – 55,8 tys. zł, 853 (pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej) – 55,8 tys. zł; 751 (urzędy naczelných organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa) – 48,7 tys. zł, 854 (Edukacyjna opieka wychowawcza) – 46,7 tys. zł, 854 (edukacyjna opieka wychowawcza) – 46,7 tys. zł oraz 754 (bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa) – 26,4 tys. zł.

Szczególne znaczenie z punktu widzenia wzrostu dochodów budżetu gminy mają dochody pochodzące od osób prawnych, fizycznych i innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej, gdyż ich wysokość uzależniona jest bezpośrednio od zamożności mieszkańców oraz kondycji ekonomicznej przedsiębiorstw prowadzących działalność gospodarczą na terenie gminy.

Dochody własne gminy w 2019 roku wynosiły 4,67 mln zł, co stanowiło **20,2 % dochodów ogółem budżetu**. Najwyższe dochody gmina osiągała z udziału w podatkach ustalonych i pobieranych na podstawie odrębnych ustaw – 1,76 mln zł (37,6% dochodów własnych ogółem), z podatków rolnych – 1,28 mln zł (27,3%), z podatków dochodowych od osób fizycznych 1,13 mln zł (24,2%). Pozostałe dochody własne, poniżej 0,5 mln zł w skali roku pochodziły z: podatku od środków transportowych, podatku leśnego, z podatku od nieruchomości, ze środków na dofinansowanie własnych zadań pozyskanych z innych źródeł z podatku od spadków i darowizn, z podatku od czynności cywilnoprawnych, z udziałów w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa z podatku dochodowego od osób prawnych, z wpływów z opłaty skarbowej, z wpływów z usług, z wpływów z opłaty targowej, z wpływów z innych lokalnych opłat pobieranych przez jednostki samorządu terytorialnego na podstawie odrębnych ustaw, z dochodów z majątku, z dochodów z najmu i dzierżawy składników majątkowych JST oraz innych umów o podobnym charakterze, wpływy z innych lokalnych opłat pobieranych przez jednostki samorządu oraz pozostałe dochody ze środków na dofinansowanie własnych zadań pozyskanych z innych źródeł. W przeliczeniu na jednego mieszkańca dochody własne gminy w 2019 roku wynosiły 1239,89 zł.

Wykres 4. Dochody własne gminy w przeliczeniu na 1 mieszkańca w latach 2010-2019.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Dochodami zasilającymi budżet gminy Wojsławice pozostawały również:

- dotacje - w 2019 r. – 12,0 mln zł, w okresie 2010-2019 średnioroczne dotacje wynosiły 5,16 mln zł,
- środki finansowe z programów i projektów unijnych - w 2019 r. – 6,09 mln zł w okresie 2010-2019 średnioroczne dochody – 1,11 mln zł,
- subwencje - w 2019 r. – 6,48 mln zł, w okresie 2010-2019 średnioroczne subwencje wynosiły 5,37 mln zł.

Tabela 1. Struktura dochodów budżetu gminy Wojsławice w latach 2010 - 2019.

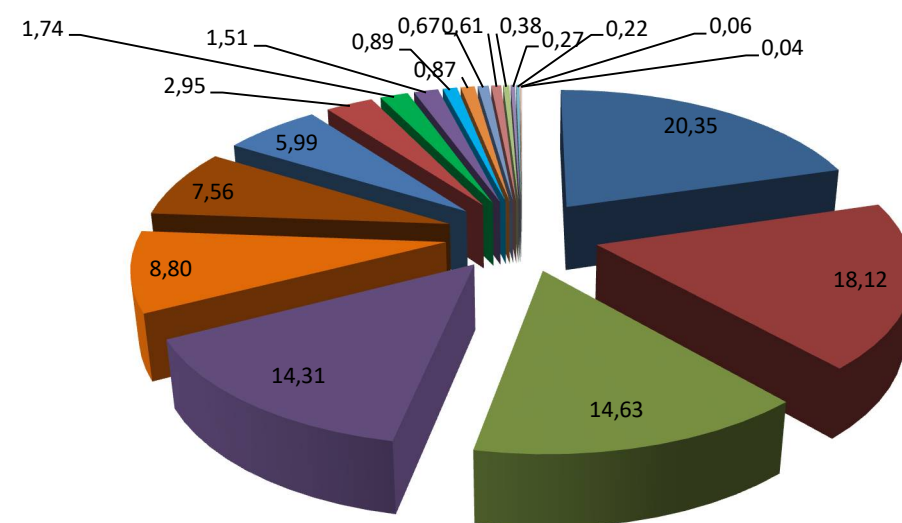
DOCHODY WŁASNE DZIAŁ KLASYFIKACJI BUDŻETOWEJ	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	ŚREDNIOROCZNY WZROST/SPADEK
	TYS. ZŁ										%
DOCHODY WŁASNE ŁĄCZNIE	1 790,96	1 892,51	2 814,25	2 652,19	2 664,36	2 914,82	2 823,49	3 401,22	4 138,10	4 673,13	112,27
Dochody podatkowe - podatek rolny	763,16	818,90	1 025,49	1 157,53	1 201,56	1 269,13	1 179,65	1 228,21	1 209,93	1 277,61	106,22
Dochody podatkowe - podatek leśny	43,05	48,12	57,99	58,92	57,75	66,65	65,51	65,05	65,60	67,52	105,41
Dochody podatkowe - podatek od nieruchomości	203,20	214,30	274,19	276,84	258,89	248,14	255,46	282,61	297,69	304,76	105,0
Dochody podatkowe - podatek od środków transportowych	3,50	2,80	2,69	1,56	4,53	2,70	4,95	6,73	3,21	3,52	117,86
Dochody podatkowe - podatek od spadków i darowizn	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	20,58	-
Dochody podatkowe - podatek od czynności cywilnoprawnych	29,32	47,01	40,86	29,07	40,95	47,28	66,07	61,51	93,70	84,01	116,62
Dochody podatkowe - podatek od działalności gospodarczej osób fizycznych, opłacany w formie karty podatkowej			1,26	1,73	0,26	-0,16	0,00	0,26	0,42	0,18	59,04
Dochody podatkowe - ustalone i pobierane na podstawie odrębnych ustaw	1 059,97	1 134,65	1 417,95	1 537,97	1 565,25	1 643,34	1 621,35	1 655,26	1 675,23	1 758,18	190,83
Udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa razem	490,07	583,83	622,93	682,05	723,31	799,80	816,15	875,24	1 014,37	1 158,35	198,26
Wpływy z opłaty skarbowej	13,00	17,30	16,78	18,09	15,98	16,42	19,84	16,07	18,13	16,05	186,43
Wpływy z opłaty eksploatacyjnej			14,11	15,89	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	-
Wpływy z usług	6,98	3,26	1,45	2,75	2,63	2,98	2,72	381,50	374,77	357,63	1644,5
Wpływy z opłaty targowej			27,06	38,20	53,67	60,63	61,72	62,46	63,64	85,68	119,16
Wpływy z innych lokalnych opłat pobieranych przez jednostki samorządu terytorialnego na podstawie odrębnych ustaw	0,00	0,01	0,00	0,26	142,42	142,86	168,37	168,65	168,18	201,50	9219,13
Dochody z majątku	79,45	65,15	122,35	113,47	56,74	111,06	24,31	112,77	47,14	93,11	148,15
Pozostałe dochody - środki na dofinansowanie własnych zadań pozyskane z innych źródeł - razem	45,50	10,00	108,95	2,24	6,80	0,00	0,00	0,00	332,44	437,20	309,72

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Wydatki budżetu gminy

Według danych GUS wydatki budżetu gminy Wojśławice w 2019 roku wynosiły 22,19 mln zł i były ponad dwukrotnie wyższe w porównaniu do roku 2010. W strukturze wydatków największy odsetek stanowiły wydatki bieżące – 69,5% wydatków ogółem. Wydatki majątkowe stanowiły 30,5% wydatków ogółem i w całości były to wydatki majątkowe inwestycyjne. W podziale na działy klasyfikacji budżetowej, największe wydatki powyżej 1 mln zł pochłaniały: rodzina (dział 855) – 4,52 mln zł, oświata i wychowanie (dział 801) – 4,02 mln zł, gospodarka mieszkaniowa (dział 700) – 3,25 mln zł, gospodarka komunalna i ochrona środowiska (dział 900) – 3,18 mln zł, administracja publiczna (dział 750) – 1,95 mln zł, kultura i ochrona dziedzictwa narodowego (dział 921) – 1,68 mln zł i pomoc społeczna (dział 852) – 1,33 mln zł.

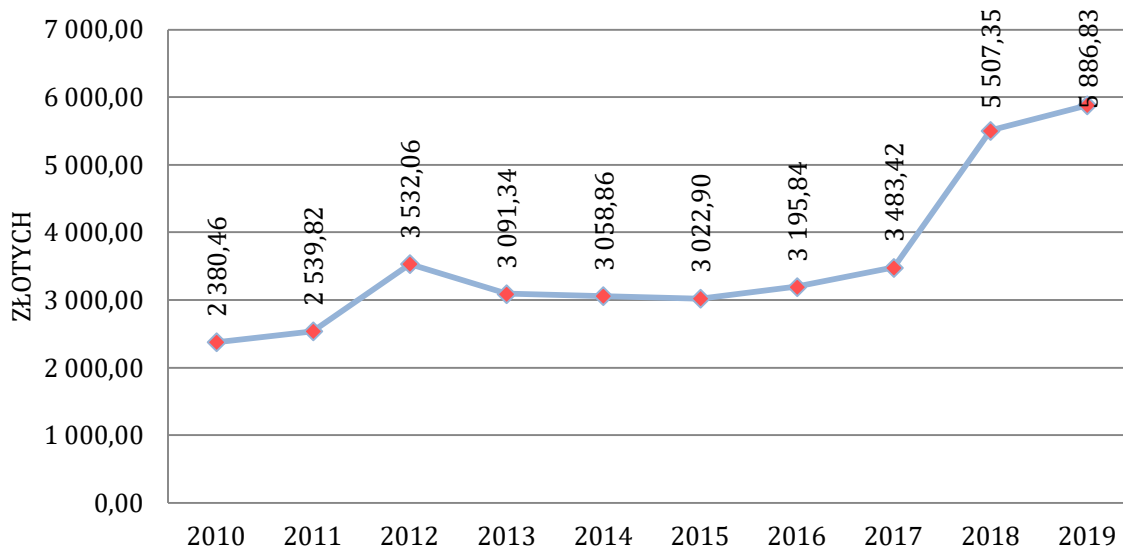
Wykres 5. Wydatki ogółem budżetu gminy wg działów klasyfikacji w gminie Wojśławice w 2019 roku.

- Dział 855 - Rodzina
- Dział 801 - Oświata i wychowanie
- Dział 700 - Gospodarka mieszkaniowa
- Dział 900 - Gospodarka komunalna i ochrona środowiska
- Dział 750 - Administracja publiczna
- Dział 921 - Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego
- Dział 852 - Pomoc społeczna
- Dział 010 - Rolnictwo i łowiectwo
- Dział 600 - Transport i łączność
- Dział 400 - Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę
- Dział 757 - Obsługa długu publicznego
- Dział 754 - Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa
- Dział 720 - Informatyka
- Dział 854 - Edukacyjna opieka wychowawcza
- Dział 853 - Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej
- Dział 926 - Kultura fizyczna
- Dział 751 - Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa
- Dział 851 - Ochrona zdrowia
- Dział 758 - Różne rozliczenia

W latach 2010 – 2019 wielkość wskaźnika opisującego wydatki ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca przybierała różne wartości, w latach 2010-2012 wydatki charakteryzowały się tendencją wzrostową, w 2013 roku nastąpił niewielki ich spadek i do 2017 roku utrzymywały się one na podobnym poziomie, z niewielką tendencją wzrostową. W ostatnich dwóch latach obserwowany jest ich znaczny wzrost, osiągając w roku 2019 wartość najwyższą rzędu 5 886,83 zł.

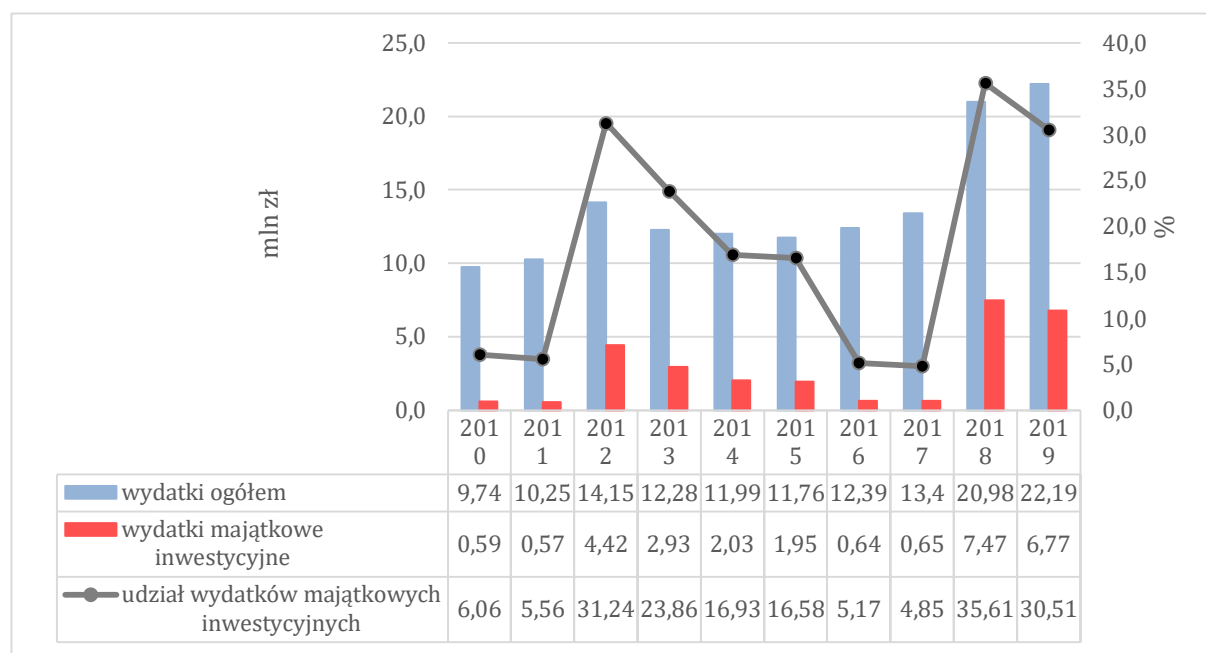
Wykres 6. Wydatki w przeliczeniu na 1 mieszkańca w gminie Wojsławice w latach 2010-2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Celem przeprowadzenia możliwości finansowania przez gminę Wojsławice budowy sieci komunikacyjnej oraz infrastruktury technicznej i społecznej, wskazane jest przeprowadzenie analizy ekonomicznej, zwłaszcza odnosząc się do wydatków inwestycyjnych.

Wykres 7. Udział wydatków majątkowych inwestycyjnych i wydatków bieżących w wydatkach ogółem w gminie Wojsławice, w latach 2010-2019.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Wskaźniki realizacji wydatków inwestycyjnych cechowały się w badanym okresie naprzemienną tendencją wzrostowo – malejącą, osiągając wartość najniższą w roku 2010, 2011, 2016 i 2017 roku z kwotą rzędu 0,57 – 0,65 mln zł, co odpowiadało 4,9 – 6,0 % wydatków ogółem. Najwyższe wartości odnotowano w 2018 roku i 2019 roku i było to odpowiednio 7,47 mln zł (35,65% wydatków ogółem) i 6,77 mln zł (30,5% wydatków ogółem).

W latach 2010-2019 **średnioroczne wydatki inwestycyjne wynosiły 2,8 mln zł**. Wydatki inwestycyjne poniesione przez gminę w latach 2010 – 2019 związane były z szeregiem inwestycji w zakresie infrastruktury technicznej, komunikacyjnej i społecznej.

Tabela 2. Dochody i wydatki budżetowe gminy w latach 2010 – 2019.

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
MLN ZŁ										
DOCHODY OGÓŁEM	9,6	10,0	11,9	11,2	11,1	12,2	13,3	14,5	18,2	23,1
WYDATKI OGÓŁEM	9,7	10,2	14,1	12,3	12,0	11,8	12,4	13,4	21,0	22,2
BILANS DOCHODÓW I WYDATKÓW	-0,1	-0,2	-2,2	-1,1	-0,9	0,4	0,9	1,1	-2,8	0,9
BILANS DOCHODÓW W LATACH 2010 - 2019	1,35									
BILANS WYDATKÓW W LATACH 2010 - 2019	1,25									
ZŁ										
DOCHODY W PRZELICZENIU NA 1 MIESZKAŃCA	2 338,43	2 475,78	2 974,73	2 831,38	2 833,31	3 133,93	3 437,66	3 767,54	4 765,21	6 131,49
WYDATKI W PRZELICZENIU NA 1 MIESZKAŃCA	2 380,46	2 539,82	3 532,06	3 091,34	3 058,86	3 022,90	3 195,84	3 483,42	5 507,35	5 886,83

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Analiza danych budżetowych wskazuje, na naprzemienne tendencje spadkowe i wzrostowe. W latach 2010 – 2014 i 2018 r. i w gminie Wojsławice odnotowano nadwyżkę wydatków nad dochodami do budżetu gminy. Pozostałe lata przyniosły wzrost dochodów gminy, co w konsekwencji dało dodatni bilans dochodów i wydatków w gminie. W latach 2018-2019 odnotowano wyraźny wzrost dochodów przy równie wysokim wzroście wydatków.

Podsumowując należy stwierdzić, że sytuacja finansowa gminy jest umiarkowanie dobra. Dodatni bilans dochodów w latach 2010-2019 i nadwyżka operacyjna świadczą, że gmina pozostaje w dobrej kondycji finansowej i nie ma problemów z finansowaniem wydatków bieżących.

Wieloletnia Prognoza finansowania

Wieloletnia Prognoza Finansowa gminy Wojsławice, uchwalona przez Radę Gminy Wojsławice Uchwałą Nr XXIV/135/2020 z dnia 30 grudnia 2020 roku, szacuje wydatki i dochody gminy w perspektywie przedziału czasowego obejmującego lata 2021-2024 (z perspektywą do 2029 r.). Dokument prognozuje wpływy do budżetu gminy, co przedstawia tabela poniżej.

Tabela 3. Prognozowany budżet gminy Wojsławice do 2029 r. (*Wieloletnia Prognoza Finansowa gminy Wojsławice – 2020 r.*)

LATA	DOCHODY OGÓŁEM	WYDATKI OGÓŁEM	WYDATKI MAJĄTKOWE
2021	21 424 149,01	20 934 149,01	3 133 749,57
2022	17 333 330,00	16 343 330,00	2 800 000,00
2023	14 630 000,00	14 112 942,10	1 930 000,00
2024	15 310 000,00	14 633 000,00	X
2025	17 010 000,00	16 333 000,00	X
2026	17 510 000,00	17 110 000,00	X
2027	17 510 000,00	17 110 000,00	X
2028	17 510 000,00	17 298 486,00	X
2029	17 510 000,00	17 510 000,00	X

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Wieloletniej Prognozy Finansowej gminy Wojsławice.

Zgodnie z prognozą do 2024 roku planowane jest coroczne zmniejszenie dochodów gminy. Natomiast od roku 2025 dochody będą utrzymywać się na stałym poziomie tj. ok. 17,51 mln zł. Jak wskazuje tabela powyżej, wydatki z budżetu będą niższe aniżeli dochody gminy. Wyjątek stanowi 2029 rok, gdzie prognozuje się, iż suma wydatków będzie taka sama, jak suma dochodów. W okresie objętym wieloletnią prognozą finansową nie jest planowany ujemny bilans finansowy.

W ramach Wieloletniej Prognozy Finansowej został sporządzony wykaz przedsięwzięć z okresem realizacji do 2022 r., co szczegółowo przedstawia poniższa tabela.

Tabela 4. Przedsięwzięcia Wieloletniej Prognozy Finansowej – wydatki bieżące i majątkowe.

NAZWA I CEL	JEDNOSTKA ODPOWIEDZIALNA LUB KOORDYNUJĄCA	OKRES REALIZACJI		ŁĄCZNE NAKŁADY FINANSOWE
		od	do	
WYDATKI BIEŻĄCE				
Utworzenie Klubu Seniora „Aktywna Jesień” w Wojsławicach	Urząd Gminy	2018	2021	796 075,00
Program Erasmus+ - organizacja wyjazdów międzyszkolnych dla młodzieży szkolnej	Szkoła Podstawowa	2019	2021	134 969,20
WYDATKI MAJĄTKOWE				
Zagospodarowanie i budowa infrastruktury zlokalizowanej przy istniejących zbiornikach wodnych na terenach gmin: Horodło, Kamień, Wojsławice i Żmudź – Poprawa infrastruktury	Urząd Gminy	2017	2021	211 200,00
„Rewitalizacja obszaru zdegradowanego szansą aktywności społecznej i gospodarczej mieszkańców Gminy Wojsławice” – Rozwój aktywności społecznej	Urząd Gminy	2017	2022	1 090 502,00
Budowa boiska sportowego przy Szkole Podstawowej w Wojsławicach - Kolonii	Urząd Gminy	2021	2022	600 624,88

Na szlaku kultur i tradycji Ziemi Wojsławickiej – ochrona i wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego gminy Wojsławice	Urząd Gminy	2018	2021	3 603 456,11
Przebudowa budynku OSP w Wojsławicach – Kolonii i jego przystosowanie do funkcji „Ośrodka Kultury i tradycji pożarnictwa w Wojsławicach – Kolonii”	Urząd Gminy	2019	2021	838 000,00
Rozbudowa infrastruktury drogowej – Przebudowa dróg na terenie Gminy Wojsławice	Urząd Gminy	2021	2022	1 205 144,58

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Wieloletniej Prognozy Finansowej gminy Wojsławice.

Przeprowadzona analiza miała na celu zbadanie możliwości sfinansowania przez gminę Wojsławice potrzebnych inwestycji w zakresie dróg i infrastruktury technicznej, związanych z możliwością przeznaczenia pod zabudowę nowych terenów. W analizie wskazano czynniki ekonomiczne, mogące mieć wpływ na skutki finansowe dla budżetu Gminy. Dane podane w analizie mają charakter szacunkowy i służą wyłącznie do określenia prawdopodobnych skutków finansowych związanych z realizacją potencjalnej infrastruktury. Porównując je z obecnie przeznaczanymi i planowanymi w perspektywie lat 2021-2029 nakładami inwestycyjnymi należy stwierdzić, że poniesienie tych kosztów nie przekracza możliwości finansowych gminy.

W celu przeciwdziałania prognozowanemu ograniczeniu wydatków inwestycyjnych na budowę sieci komunikacyjnej oraz infrastruktury technicznej i społecznej, istotne jest zaplanowanie takich inwestycji, które w sposób kompleksowy będą sprzyjały poprawie sytuacji demograficznej, powstawaniu nowych miejsc pracy, uporządkowaniu przestrzeni, czy też ochronie środowiska. Wydatki, związane z rozwojem nowej zabudowy, będą związane z kosztami realizacji elementów układu drogowego oraz sieci inżynierskich ustalonych w Studium, takich jak realizacja nowych dróg gminnych, poszerzanie i remonty istniejących ulic, wykup gruntów pod tereny publiczne, realizacji infrastruktury technicznej oraz inwestycji z zakresu infrastruktury społecznej. W celu minimalizacji kosztów po stronie samorządu w pierwszej kolejności należy uruchamiać inwestycje na terenach zlokalizowanych w zasięgu istniejącej infrastruktury technicznej, posiadających dogodną dostępność komunikacyjną oraz gwarantujących właściwą obsługę mieszkańców w zakresie dostępności do usług publicznych. Rozwinięta sieć wodociągowa i kanalizacyjna jest istotnym czynnikiem umożliwiającym władzom samorządu optymalną zmianę przeznaczenia terenów jak również wykorzystanie terenów gminnych. Przyjęte w dokumentach planistycznych ustalenia regulujące intensywność zainwestowania będą przesądzać o ekonomice rozwoju gminy, co wpływa zwłaszcza na wielkość nakładów inwestycyjnych i kosztów eksploatacji systemów infrastruktury technicznej i komunikacji. Przygotowanie nowych terenów przeznaczonych pod zainwestowanie powinno być poprzedzone prognozą skutków finansowych sporządzaną na etapie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, która określi bilans dochodów i wydatków wynikających z określonego obszaru. Realizacja inwestycji z zakresu infrastruktury technicznej i drogowej oraz innych inwestycji społecznych jest zadaniem własnym, finansowanym przez gminę Biała Podlaska i odbywać się będzie zgodnie z obowiązującymi przepisami i planem budżetu. Zgodnie z przepisami o finansach publicznych, istnieje możliwość pozyskania środków pomocowych na ww. inwestycje.

Dynamika rozwoju działalności gospodarczej na terenie gminy Wojślawice

Istotnym wskaźnikiem obrazującym potencjał gospodarczy gminy jest stopień koncentracji podmiotów gospodarczych, ich charakter i branża w której działają, bowiem ma to bezpośrednie przełożenie na kondycję finansową gminy (poprzez podatki osiągnięte z tego tytułu), jak również wpływa na stabilność ekonomiczną mieszkańców (m.in. poprzez stworzenie miejsc pracy). Zjawiska i przemiany gospodarcze w znacznym stopniu determinują kierunek oraz dynamikę rozwoju w pozostałych sferach. Rozwój miejscowej gospodarki jest szczególnie istotny dla mieszkańców gminy, głównie z uwagi na szansę zmniejszenia stopy bezrobocia i wzrost poziomu jakości życia.

Stan rozwoju przedsiębiorczości pozarolniczej, która stanowi istotny wyznacznik poziomu rozwoju i zamożności gminy Wojślawice, należy ocenić pozytywnie, z uwagi na jej systematyczny rozwój. W 2020 roku na terenie gminy funkcjonowało 190 podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON, z czego 8 w sektorze publicznym oraz 174 w sektorze prywatnym. W stosunku do roku 2010 liczba podmiotów wzrosła o 47 (o 32,9%). Wzrost dotyczył przede wszystkim podmiotów działających w sektorze prywatnym. W okresie 2010-2020 średnio w roku rejestrowanych było 17 nowych podmiotów a wyrejestrowanych 10. Analizując sferę gospodarczą należy uwzględnić nie tylko bezwzględną liczbę zarejestrowanych przedsiębiorstw ale również przedsiębiorczość mieszkańców, która mierzona jest wskaźnikiem przedsiębiorczości, tj. liczbą podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON na 1000 ludności. W latach 2010 – 2019 dla obszaru gminy Wojślawice obserwuje się stopniowy wzrost analizowanego wskaźnika z wielkości 35,1/1000 ludności w 2010 roku do 46,5/1000 ludności w roku 2019, co świadczy o tendencji wzrostowej aktywności gospodarczej.

Zgodnie z podziałem podmiotów gospodarczych według sekcji PKD 2007, w roku 2019 największą liczbę (44 podmioty gospodarcze – 25,3 % ogółu podmiotów) stanowiły podmioty z sekcji G (handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle), F (36 podmiotów – 20,7%) budownictwo, sekcji S i T (14 podmiotów – 8,0%) pozostała działalność usługowa i gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby, oraz sekcji C (13 podmioty- 7,5%) przetwórstwo przemysłowe.

W strukturze podmiotów, w stosunku do 2010 roku, liczba spółek prawa handlowego pozostaje na niezmiennym poziomie tj. 2. Na terenie gminy nie ma zarejestrowanych spółek prawa handlowego z udziałem kapitału zagranicznego. W podziale ze względu na wielkość przedsiębiorstwa wg stanu na koniec 2020 r. mikro przedsiębiorstwa stanowiły ponad 96%. W ostatnich latach zadawalające jest zjawisko ich rosnącej liczby. Świadczy to o rosnącym potencjale gospodarczym zarówno przedsiębiorstw jak i obszaru.

Tabela 5. Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON według grup rodzajów działalności PKD 2007 wg GUS (Bank Danych Lokalnych)

RODZAJ DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ	LICZBA PODMIOTÓW
SEKCJA A – ROLNICTWO, LEŚNICTWO, ŁOWIECTWO I RYBACTWO	8
SEKCJA C – PRZETWÓRSTWO PRZEMYSŁOWE	13
– produkcja artykułów spożywczych	3
– produkcja wyrobów z drewna oraz korka, z wyłączeniem mebli; produkcja wyrobów ze słomy i materiałów używanych do wyplatania	2
– poligrafia i reprodukcja zapisanych nośników informacji	1

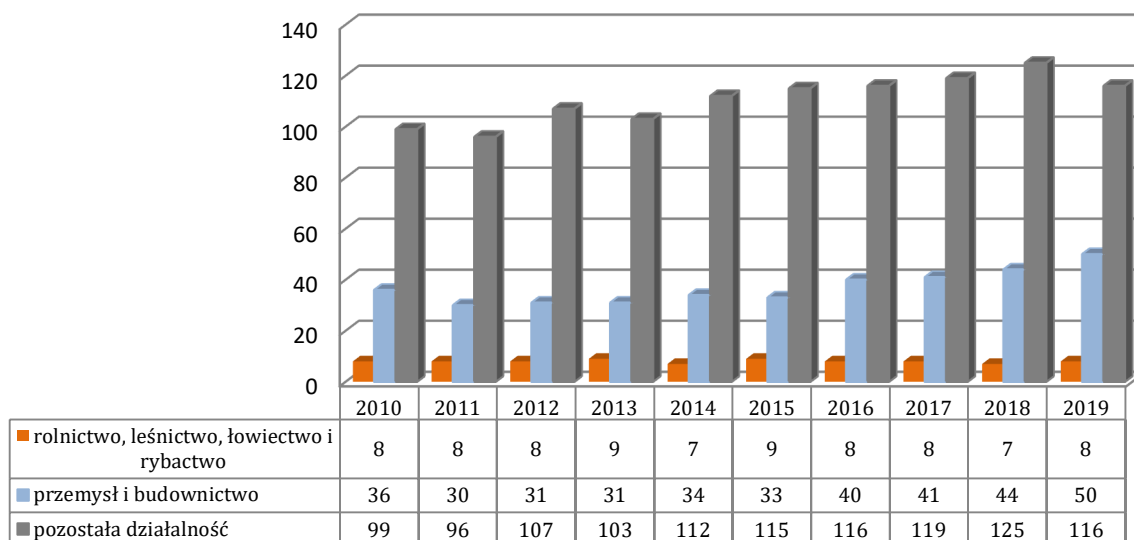
RODZAJ DZIAŁALNOŚCI GOSPDOARCZEJ	LICZBA PODMIOTÓW
– produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych	2
– produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń	2
– produkcja mebli	1
– pozostała produkcja wyrobów	1
– naprawa, konserwacja i instalowanie maszyn i urządzeń	1
SEKCJA D - WYTWARZANIE I ZAOPATRYWANIE W ENERGIĘ ELEKTRYCZNĄ, GAZ, PARĘ WODNĄ, GORĄCĄ WODĘ I POWIETRZE DO UKŁADÓW KLIMATYZACYJNYCH	1
SEKCJA F - BUDOWNICTWO	36
– roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków	14
– roboty budowlane specjalistyczne	22
SEKCJA G – HANDEL HURTOWY I DETALICZNY; NAPRAWA POJAZDÓW SAMOCHODOWYCH, WŁĄCZAJĄC MOTOCYKLE	44
– handel hurtowy i detaliczny pojazdami samochodowymi; naprawa pojazdów samochodowych	8
– handel hurtowy, z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi	6
– handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi	30
SEKCJA H – TRANSPORT I GOSPODARKA MAGAZYNOWA	6
– transport lądowy oraz transport rurociągowy	6
SEKCJA I – DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z ZAKWATEROWANIEM I USŁUGAMI GASTRONOMICZNYMI; DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA ZWIĄZANA Z WYŻYWIENIEM	6
– zakwaterowanie	1
– działalność usługowa związana z wyżywieniem	5
SEKCJA J – INFORMACJA I KOMUNIKACJA;	3
– działalność związana z produkcją filmów, nagrań wideo, programów telewizyjnych, nagrań dźwiękowych i muzycznych	1
– działalność związana z oprogramowaniem i doradztwem w zakresie informatyki oraz działalność powiązana	1
– działalność usługowa w zakresie informacji	1
SEKCJA K – DZIAŁALNOŚĆ FINANSOWA I UBEZPIECZENIOWA;	4
– finansowa działalność usługowa, z wyłączeniem ubezpieczeń i funduszy emerytalnych	1
– działalność wspomagająca usługi finansowe oraz ubezpieczenia i fundusze emerytalne	3
SEKCJA L – DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z OBSŁUGĄ RYNKU NIERUCHOMOŚCI	1
SEKCJA M – DZIAŁALNOŚĆ PROFESJONALNA, NAUKOWA I TECHNICZNA	7
– działalność prawnicza, rachunkowo - księgowo i doradztwo podatkowe	1
– działalność w zakresie architektury i inżynierii oraz związane z nią doradztwo techniczne	3
– pozostała działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	1
– działalność weterynaryjna	2
SEKCJA N - DZIAŁALNOŚĆ W ZAKRESIE USŁUG ADMINISTROWANIA I DZIAŁALNOŚĆ WSPIERAJĄCA	3
– działalność usługowa związana z utrzymaniem porządku w budynkach i zagospodarowaniem terenów zieleni	3
SEKCJA O – ADMINISTRACJA PUBLICZNA I OBRONA NARODOWA	9
SEKCJA P - EDUKACJA	4
– SEKCJA Q – OPIEKA ZDROWOTNA I POMOC SPOŁECZNA	6
– opieka zdrowotna	4
– pomoc społeczna bez zakwaterowania	2

RODZAJ DZIAŁALNOŚCI GOSPDOARCZEJ	LICZBA PODMIOTÓW
SEKCJA R – DZIAŁANOŚĆ ZWIĄZANA Z KULTURĄ, ROZRYWKĄ I REKREACJĄ działalność twórcza związana z kulturą i rozrywką działalność sportowa rozrywkowa i rekreacyjna	7
SEKCJA S i T – POZOSTAŁA DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA; GOSPDOARWSTWA DOMOWE ZATRUDNIAJĄCE PRACOWNIKÓW, GOSPODARSTWA DOMOWE PRODUKUJĄCE WYROBY I ŚWIADCZĄCE USŁUGI NA WŁASNE POTRZEBY – działalność organizacji członkowskich	14
– pozostała indywidualna działalność usługowa; gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

W analizowanym okresie najbardziej rozwinęła się działalność z zakresu budownictwa o czym świadczy wzrost podmiotów z tej sekcji o 15 podmiotów oraz administracja publiczna i obrona narodowa – wzrost o 6 podmiotów, działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi; działalność usługowa związana z wyżywieniem – wzrost o 4 podmioty, opieki zdrowotnej i pomocy społecznej – wzrost o 3 podmioty.

Wykres 8. Podmioty Gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w gminie Wojsławice, w latach 2010-2019.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Gmina posiada sprzyjające warunki przyrodnicze dla rozwoju rolnictwa. Wskaźnik jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej w gminie wynosi 87 pkt (wg skali IUNG w Puławach), co świadczy o bardzo korzystnych warunkach do rozwoju rolnictwa. Duży wpływ na poziom rolnictwa ma struktura wielkościowa gospodarstw. Im większe gospodarstwa, tym większe możliwości produkcyjne rolnika, a zatem i dochody, jakie może uzyskać. Duża wielkość gospodarstw sprzyja również specjalizacji, a gospodarstwa wyspecjalizowane są na ogół bardziej wydajne. Zgodnie z danymi Powszechnego Spisu Rolnego 2010 na obszarze gminy Wojsławice znajdowało się 951 gospodarstw rolnych, które pod względem struktury własnościowej były gospodarstwami indywidualnymi. W tym 930 to gospodarstwa prowadzące działalność rolniczą. Czynnikiem determinującym stan rolnictwa i intensywność produkcji rolnej na danym obszarze jest struktura agrarna. Na terenie gminy przeważają gospodarstwa od 1ha do 5ha, które stanowią 34% wszystkich gospodarstw (323) oraz gospodarstwa od 5ha do 10ha – 26,9% (256). Pozostałe gospodarstwa o wielkości 10 – 15ha oraz powyżej 15ha stanowią

niewielki odsetek, odpowiednio 8,9% (85) oraz 9,8% (93). Na warunki rozwoju rolnictwa wpływ ma zmniejszenie się liczby gospodarstw rolnych. Według danych pozyskanych z powszechnych spisów rolnych przeprowadzonych w roku 2002 i 2010 na terenie gminy Wojsławice funkcjonowało odpowiednio 1326 i 951 gospodarstw rolnych.

Rynek pracy i bezrobocie

W gminie Wojsławice, z uwagi na jej rolniczy charakter, znaczna część ludności pracuje w indywidualnych gospodarstwach rolniczych. Na podstawie danych GUS z Powszechnego Spisu Rolnego (2010) na terenie gminy było łącznie 930 gospodarstw domowych osiągających dochód z działalności rolniczej.

W 2019 roku pracowały łącznie 183 osoby¹ z czego 71,6% aktywnych zawodowo mieszkańców gminy Wojsławice pracuje w sektorze rolniczym (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo), 6,8% w przemyśle i budownictwie, a 5,4% w sektorze usługowym (handel, naprawa pojazdów, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja) oraz 0,6% pracuje w sektorze finansowym (działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości)². W 2019 roku pracujący stanowili niespełna 8,1% ludności w wieku produkcyjnym i 4,9% ogółu ludności gminy. Tak mała liczba pracujących w stosunku do ogółu ludności gminy spowodowana jest brakiem danych statystycznych obejmujących osoby pracujące w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego oraz podmiotach gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób. Ponadto rozbieżności mogą wynikać również z niedopasowania kwalifikacji pracowników do nowych technologii i braku potrzebnych kompetencji przy otrzymaniu zatrudnienia. Wskaźnik pracujących na 1000 mieszkańców w 2019 roku wynosił 49 osób, z czego 60,7% wszystkich pracujących ogółem stanowiły kobiety, natomiast 39,3% mężczyźni. Wśród aktywnych zawodowo mieszkańców gminy Wojsławice 77 osób wyjeżdżało do pracy poza granice gminy, natomiast spoza gminy przyjeżdżało do pracy 25 osoby. Saldo przyjazdów i wyjazdów do pracy wynosiło - 52 osoby.

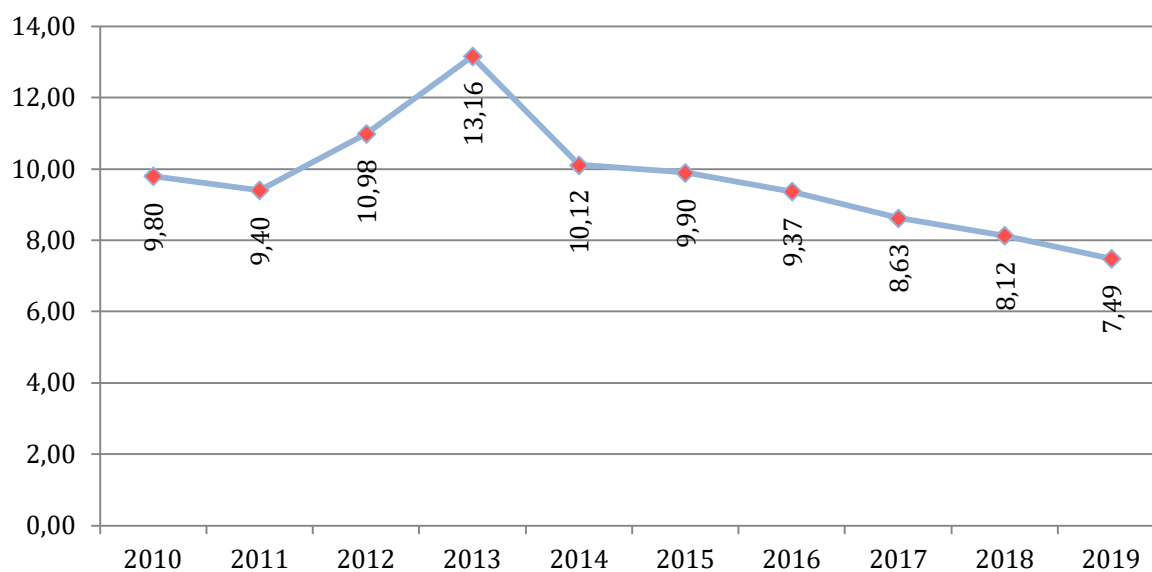
Gminę Wojsławice dotyka problem bezrobocia, w tym bezrobocia ukrytego, które cechuje się nadwyżką zatrudnionych w rolnictwie, co nie jest objęte oficjalną statystyką. Brak obowiązku publikowania danych dotyczących stopy bezrobocia na poziomie gmin skutkuje utrudnionym, a w niektórych przypadkach niemożliwym do nich dostępem. Bezrobocie rejestrowane definiowane jako stosunek liczby zarejestrowanych bezrobotnych do liczby ludności aktywnej ekonomicznie (szacowane w oparciu o stopę bezrobocia rejestrowanego dla powiatu oraz porównanie stosunku liczby bezrobotnych do ogółu mieszkańców w wieku produkcyjnym w powiecie i gminie)³ w gminie Wojsławice wynosiło 7,5%.

¹ Bez pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, osób pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, duchownych oraz pracujących w organizacjach, fundacjach i związkach; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób, wg faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności..

² dane www.polskawliczbach.pl

³ dane www.polskawliczbach.pl

Wykres 9. Szacunkowa stopa bezrobocia w gminie Wojsławice w latach 2010-2019.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

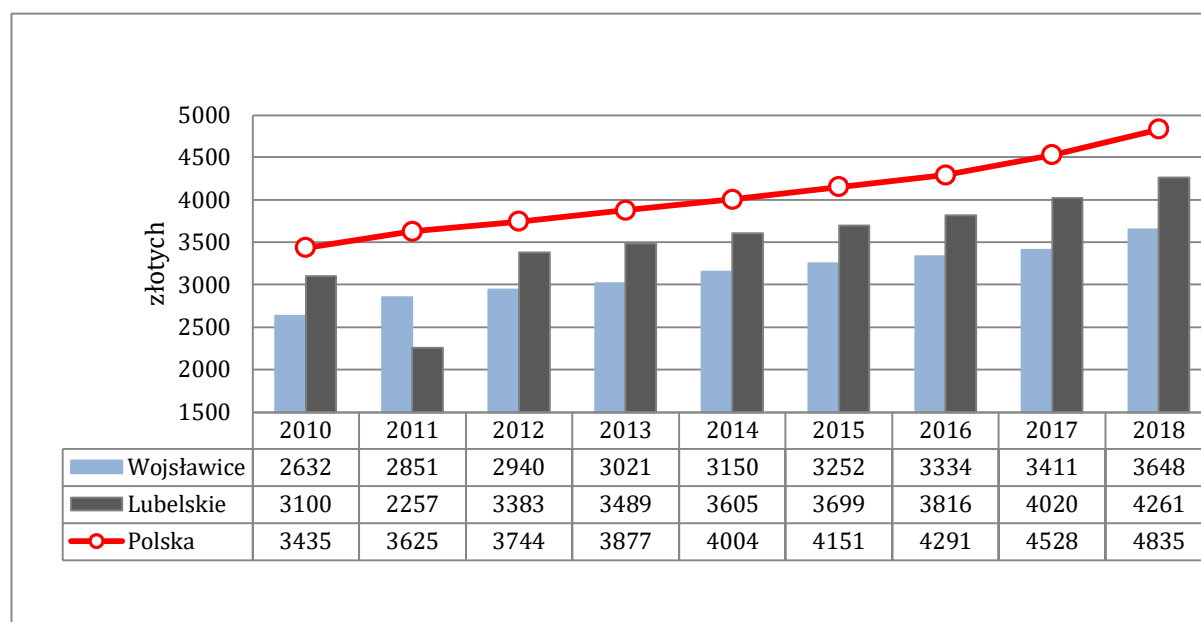
Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Chełmie na terenie Gminy Wojsławice na dzień 31.12.2019 roku zarejestrowanych było 170 osób (w porównaniu do roku 2018 o 18 osób mniej), w tym 100 kobiet. W roku 2019 na terenie Gminy Wojsławice największą liczbę zarejestrowanych bezrobotnych stanowiły osoby z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym – 49 osób, następnie osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym - 45 osób, kolejną grupę tworzyły osoby z wykształceniem gimnazjalnym i poniżej - 38 osób. Najmniej zarejestrowanych osób posiadało wykształcenie średnie ogólnokształcące - 24 osoby oraz wyższe - 14 osób. W strukturze bezrobocia Gminy Wojsławice wskazuje iż najwięcej osób zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Chełmie posiadało staż bezrobocia powyżej 24 miesięcy - 53 osoby. Staż bezrobocia do 1 miesiąca posiadało 18 osób, od 1 do 3 miesięcy – 29 osób, od 3 do 6 miesięcy – 23 osoby, od 6 do 12 miesięcy – 16 osób, natomiast od 12 do 24 miesięcy 31 osób.

Na uwagę zasługuje fakt utworzenia Spółdzielni Socjalnej „Wojsławianka” przez Gminę Wojsławice i Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Ziemi Chełmskiej” (Uchwała Nr VII/45/2019 Rady Gminy Wojsławice z dnia 17.04.2019 r. w sprawie utworzenia spółdzielni socjalnej), która otrzymała wsparcie finansowe z Ośrodka Wspierania Ekonomii Społecznej w Zamościu w ramach projektu współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej. Głównym celem powstania spółdzielni jest reintegracja społeczna i zawodowa jej członków, poprzez prowadzenie wspólnego przedsiębiorstwa w oparciu o osobistą pracę osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz takich, których kwalifikacje zawodowe mogą być niewystarczające do samodzielnego poruszania się po rynku pracy. Ma też umożliwić osobom długotrwale bezrobotnym aktywizację zawodową.

Dochody mieszkańców gminy

W 2018 roku przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w gminie Wojsławice wynosiło 3 648,16 PLN, co odpowiada 85,6% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w województwie lubelskim i 75,5% w Polsce. Istotny pozostaje jednak fakt, że w okresie ostatnich kilku lat wynagrodzenie sukcesywnie rośnie. Świadczy to o poprawiającej się sytuacji materialnej mieszkańców gminy.

Wykres 10. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w latach 2010-2019.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Na podstawie tempa wzrostu, w latach 2010-2019, dochodów budżetu gminy z udziału w podatkach od osób fizycznych i prawnych, przy jednoczesnym wzroście liczby podmiotów gospodarczych wynika, że kondycja finansowa przedsiębiorców działających na terenie gminy uległa poprawie.

Tabela 6. Wskaźniki opisujące kondycję gospodarczą na terenie gminy Wojśławice.

ROK	LICZBA PODMIOTÓW GOSPODARCZYCH WPISANYCH DO REJESTRU REGON	DOCHODY BUDŻETU GMINY Z UDZIAŁU W PODATKACH OD OSÓB FIZYCZNYCH I PRAWNYCH	DOCHODY BUDŻETU W PRZELICZENIU NA 1 PODMIOT DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ
2010	143	490 066,61	3 427,04
2011	134	583 830,56	4 356,94
2012	146	622 927,58	4 266,63
2013	143	682 048,79	4 769,57
2014	153	723 309,31	4 727,51
2015	157	799 796,19	5 094,24
2016	164	816 151,73	4 976,53
2017	168	875 235,72	5 209,74
2018	176	1 014 373,15	5 763,48
2019	174	1 158 354,63	6 657,21

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Na aktualnie korzystne zmiany na rynku pracy, wzrost dochodów mieszkańców gminy, wzrost dochodów własnych gminy i stabilny stan gospodarki lokalnej, w tym w szczególności działalności rolniczej decydujący wpływ mają czynniki zewnętrzne. Pomimo tego polityka gminy, zapisana działaniami w aktualnej Strategii Rozwoju Gminy, powinna coraz mocniej koncentrować się na działaniach zmierzających do dywersyfikacji gospodarki gminy, w tym w szczególności rozwoju pozarolniczej działalności gospodarczej.

Wnioski i rekomendacje wynikające z analizy ekonomicznej:

- Sukcesywnie zwiększające się dochody budżetu gminy stwarzają szansę na rozwój gospodarczy gminy, w tym w zakresie inwestycji wpływających na jakość życia mieszkańców; z poziomu lokalnego najistotniejsze znaczenie mają dochody własne gminy, w tym w szczególności pochodzące od osób prawnych, fizycznych i innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej, gdyż ich wysokość uzależniona jest bezpośrednio od zamożności mieszkańców oraz rozwoju i kondycji ekonomicznej przedsiębiorstw prowadzących działalność gospodarczą na terenie gminy.
- Wzrost dochodów własnych gminy (z podatków) stanowić może o rozwoju mieszkalnictwa oraz innych funkcji na nowych terenach inwestycyjnych, wyznaczonych w sposób racjonalny i uzasadniony istniejącymi potrzebami.
- Niekorzystne pozostają proporcje pomiędzy wydatkami inwestycyjnymi, stanowiącymi ok. 30,5% wydatków ogółem a bieżącymi wydatkami z budżetu gminy. Średnioroczne wydatki inwestycyjne w wysokości 2,8 mln zł stanowią kwotę zbyt niską i nie zapewniają w wystarczającym stopniu realizacji potrzeb inwestycyjnych na terenie gminy. W celu realizacji zadań inwestycyjnych gmina zmuszona jest do korzystania z zewnętrznych środków finansowych (pożyczki, dofinansowania z funduszy unijnych itp.).
- Rozwój funkcji inwestycyjnych na terenie gminy powinien odbywać się na terenach wyposażonych w infrastrukturę techniczną oraz przy utwardzonych drogach, w szczególności na terenach zwartych struktur przestrzennych, co w istotny sposób może wpłynąć na bilans dochodów i wydatków gminy (wzrost dochodów bez większych nakładów na infrastrukturę).
- Rolniczy charakter gminy determinuje jakość gruntów rolnych wskazanych do rolniczego użytkowania – preferowane jest utrzymanie tego kierunku rozwoju gospodarczego gminy przy jednoczesnym stworzeniu dogodnych warunków przestrzennych dla modernizacji gospodarstw rolnych, w tym wielkotowarowych.
- Dynamika rozwoju działalności gospodarczej na terenie gminy jest widoczna ale nie wysoka. Kierunki rozwoju przestrzennego gminy powinny uwzględniać podaż nowych uzbrojonych terenów inwestycyjnych stwarzających dogodne warunki dla rozwoju działalności gospodarczej, szczególnie w strefie oddziaływania drogi wojewódzkiej nr 846 oraz pozostałych dróg powiatowych, stanowiących lokalne połączenia z drogami o znaczeniu zarówno regionalnym, jak i krajowym.
- Wskazana jest dywersyfikacja w kierunku działalności pozarolniczej jako alternatywnych źródeł dochodów dla mieszkańców gminy, wykorzystując dogodne położenie komunikacyjne gminy oraz bliskość miast o znaczeniu subregionalnym Chełm i Zamość, a także miast Krasnystaw i Hrubieszów.
- Wzrastające od lat dochody mieszkańców gminy oraz dochody osiągnięte przez podmioty prowadzące działalność gospodarczą wskazują na sukcesywną poprawę poziomu życia mieszkańców gminy.
- W ostatnich latach obserwuje się wyraźne tendencje wzrostowe w zakresie rozwoju pozarolniczych działalności gospodarczych. Należy zatem przyjąć, że polityka przestrzenna gminy polegająca na udostępnianiu terenów inwestycyjnych przeznaczonych do realizacji usług pozostaje aktualna. Udostępnianie, a w konsekwencji zagospodarowywanie takich terenów, jest czynnikiem determinującym zachowania ludności w zakresie zatrudniania się i wpływa na procesy migracyjne.

2.2 ANALIZA SPOŁECZNA

Zmiany ludnościowe

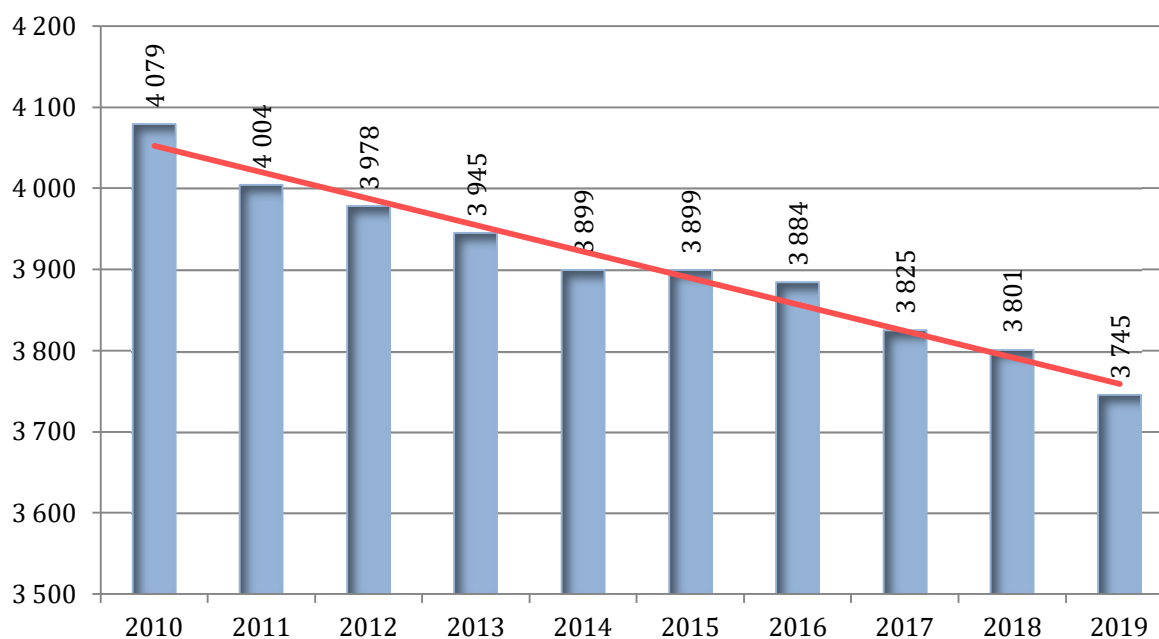
Analiza procesów demograficznych zachodzących na terenie gminy Wojsławice stanowi jedną z podstaw do określenia kierunków rozwoju przestrzennego. Analizą procesów demograficznych objęto zagadnienia w zakresie:

- stanu ludności;
- ruchu naturalnego;
- struktury wiekowej;
- migracji.

Precyzyjne oszacowanie liczby osób zamieszkujących gminę stwarza wiele problemów metodologicznych, z uwagi na brak regulacji oraz formy rejestracji osób zamieszkałych w gminie. Stąd też w zasobie danych, pochodzących z Urzędu Gminy Wojsławice oraz Głównego Urzędu Statystycznego (GUS) mogą wystąpić nieznaczne rozbieżności.

Według danych Banku Danych Lokalnych GUS, w 2019 roku na terenie gminy Wojsławice zamieszkiwało 3745 osób, co stanowiło ok. 4,8% populacji powiatu chełmskiego (przy liczbie mieszkańców powiatu wynoszącej 78014 osób). W porównaniu do roku 2010 odnotowano spadek liczby mieszkańców o 334 osób tj. o 8,2%. Średnioroczny spadek liczby ludności w okresie 2010-2019 wynosił 37 osób.

Wykres 11. Zmiana liczby ludności gminy Wojsławice w latach 2010-2019.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Spośród 3745 mieszkańców zamieszkujących gminę, 49,9% stanowili mężczyźni (1870), a 50,1% kobiety (1875). Od 2010 roku liczba kobiet zbliżyła się do liczby mężczyzn. W 2019 roku, średnio na 100 mężczyzn przypadało 100 kobiet, co jest wynikiem niższym od średniej dla województwa (106) i średniej dla powiatu (102). Gminę Wojsławice charakteryzuje niski wskaźnik zaludnienia - 34 osoby/km² w 2019 roku. Oznacza to, że gęstość zaludnienia jest niższa zarówno od średniej dla powiatu chełmskiego - 41 os./km², jak i od średniej dla regionu lubelskiego - 84 os./km². Wśród gmin wiejskich powiatu, gmina Wojsławice ze wskaźnikiem rzędu 34 os./km² zajmuje 6 pozycję pod względem gęstości zaludnienia oraz należy także

do słabo jednej z najmniej zaludnionych gmin województwa lubelskiego (124 pozycja na 165 pozycji wśród gmin wiejskich). Gmina charakteryzuje się dużym zróżnicowaniem gęstości zaludnienia. Według danych Urzędu Gminy Wojsławice najwyższą gęstością zaludnienia (pow. 60 os./km²) cechują się sołectwa: Wojsławice-Rynek (218 os./km²), Partyzancka Kolonia i Wojsławice-Kolonia (69 os./km²), Wojsławice-Krasnystawska (68 os./km²) oraz Wojsławice, Popławy (61 os./km²). W grupie sołectw najmniej zaludnionych (poniżej 25 os./km²) wymienia się: Krasne (6 os./km²), Stary Majdan (15 os./km²), Ostrów (16 os./km²), Ostrów-Kolonia i Stadarnia (20 os./km²), Turowiec (21 os./km²), Putnowice Wielkie (23 os./km²) oraz Wólka Putnowicka (25 os./km²).

Tabela 7. Gęstość zaludnienia w sołectwach gminy Wojsławice w 2019 roku.

Lp.	MIEJSCOWOŚĆ	LICZBA LUDNOŚCI [osoby]	POWIERZCHNIA [km ²]	GĘSTOŚĆ ZALUDNIENIA [osób/km ²]	UDZIAŁ W OGÓLNEJ LICZBIE LUDNOŚCI GMINY [%]
1.	Czarnołozy	94	2,70	35	2,5
2.	Huta	248	6,09	41	6,6
3.	Krasne	32	5,48	6	0,9
4.	Kukawka	128	4,61	28	3,4
5.	Majdan	136	4,75	29	3,6
6.	Majdan Kukawiecki	40	1,39	29	1,1
7.	Majdan Ostrowski	175	6,68	26	4,7
8.	Nowy Majdan	186	5,58	33	5,0
9.	Ostrów	91	5,71	16	2,4
10.	Ostrów-Kolonia	76	3,72	20	2,0
11.	Partyzancka Kolonia	139	2,00	69	3,7
12.	Putnowice Wielkie	156	6,71	23	4,2
13.	Putnowice-Kolonia	160	4,97	32	4,3
14.	Rozięcín	164	3,04	54	4,4
15.	Stadarnia	68	3,41	20	1,8
16.	Stary Majdan	116	7,68	15	3,1
17.	Trościanka	54	2,09	26	1,4
18.	Turowiec	119	5,58	21	3,2
19.	Witoldów	121	3,37	36	3,2
20.	Wojsławice (Chełmska)	245	6,41	38	6,5
21.	Wojsławice, Popławy (Grabowiecka)	321	5,23	61	8,5
22.	Wojsławice (Krasnystawska)	182	2,69	68	4,8
23.	Wojsławice	227	1,04	218	6,0

Lp.	MIEJSCOWOŚĆ	LICZBA LUDNOŚCI [osoby]	POWIERZCHNIA [km ²]	GĘSTOŚĆ ZALUDNIENIA [osób/km ²]	UDZIAŁ W OGÓLNEJ LICZBIE LUDNOŚCI GMINY [%]
	(Rynek)				
24.	Wojśławice (Uchańska)	279	5,03	55	7,4
25.	Wojśławice-Kolonia	138	2,00	69	3,7
26.	Wólka Putnowicka	63	2,54	25	1,7

 - powyżej 60 os./km²
 - poniżej 25 os./km

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Wojśławice.

Wśród niekorzystnych procesów demograficznych na obszarze gminy Wojśławice, obserwuje się zjawisko systematycznego wyludniania się obszaru gminy. Uwzględniając populacje poszczególnych sołectw, w latach 2010-2019 ubytek liczby ludności dotyczył wszystkich sołectw, za wyjątkiem sołectwa Putnowice Wielkie gdzie w porównaniu do 2010 roku przybyło 14 osób. Zgodnie z zestawieniem zbiorczym uzyskanym z Urzędu Gminy Wojśławice dot. liczby mieszkańców zameldowanych na pobyt stały, największe ujemne saldo zmiany liczby ludności odnotowano w sołectwach: Stary Majdan (spadek o 47 osób), Huta (spadek o 40 osób), Majdan (spadek o 37 osób) Wojśławice-Rynek (spadek o 36 osób) oraz Ostrów (spadek o 33 osób). W obrębie gminy obszarami charakteryzującymi się najniższym spadkiem liczby ludności są: Krasne, Partyzancka Kolonia i Stadarnia (spadek o 1 osobę), Czarnołozy (spadek o 2 osoby), Wólka Putnowicka (spadek o 3 osoby), Trościanka (spadek o 5 osób), Turowiec (spadek o 7 osób) oraz Wojśławice-Krasnystawska (spadek o 8 osób).

szczególnych sołectwach gminy Wojśławice w latach 2010 - 2019 (zameldowanych na pobyt stały).

LICZBA MIESZKAŃCÓW [OSOBY]									ZMIANA LICZBY LUDNOŚCI W LATACH 2010-2019 [%]
2010	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	
0	90	93	92	88	90	92	94	94	-2,08
6	275	272	273	272	269	267	258	248	-13,89
	31	30	29	28	29	29	31	32	-3,03
6	146	143	138	141	143	137	136	128	-13,51
5	167	164	157	155	152	146	140	136	-21,39
	52	51	51	46	44	42	40	40	-24,53
1	178	178	185	184	180	179	173	175	-4,89
0	205	201	195	193	191	188	187	186	-9,27
0	118	114	109	105	102	97	92	91	-26,61
6	87	87	82	82	83	81	77	76	-14,61
8	137	139	138	139	142	141	140	139	-0,71
2	145	145	143	141	144	150	157	156	9,86
2	168	168	166	171	164	160	162	160	-8,57
1	172	169	165	166	168	168	164	164	-5,75
8	68	64	63	66	69	67	67	68	-1,45
9	151	147	146	145	136	132	126	116	-28,83
0	60	60	57	56	57	60	58	54	-8,47

LP.	MIEJSCOWOŚĆ	LICZBA MIESZKAŃCÓW [OSOBY]										ZMIANA LICZBY LUDNOŚCI W LATACH 2010-2019 [%]
	(CHEŁMSKA)											
21.	WOJSŁAWICE, POPLAWY (GRABOWIECKA)	343	341	337	328	330	325	329	319	323	321	-6,41
22.	WOJSŁAWICE (KRASNYSTAWSKA)	190	191	190	182	179	179	184	177	181	182	-4,21
23.	WOJSŁAWICE (RYNEK)	263	261	246	245	241	240	242	232	228	227	-13,69
24.	WOJSŁAWICE (UCHAŃSKA)	299	284	284	286	290	280	279	276	284	279	-6,69
25.	WOJSŁAWICE- KOŁONIA	151	153	157	159	155	157	149	141	137	138	-8,61
26.	WÓLKA PUTNOWICKA	66	65	66	65	63	68	67	64	64	63	-4,55
OGÓŁEM		4167	4094	4065	4032	3984	3957	3928	3851	3817	3758	-9,82

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Wojśławice.

Dynamika zmian liczby ludności kształtowana jest pod wpływem procesów demograficznych tj.: przyrost naturalny oraz ruch wędrowniczy (migracyjny). Na przyrost naturalny ludności składają się zmiany w jej liczbie, powodowane przez urodzenia i zgony. Analizując przyrost naturalny, od kilku lat zaobserwowano utrzymujące się pozytywne trendy. W analizowanym okresie, corocznie odnotowywano przewagę zgonów nad urodzeniami, co w konsekwencji dało ujemną wartość przyrostu naturalnego. W latach 2010-2019 średnioroczny przyrost naturalny wynosił 6 osób, co wynikało ze średniej liczby urodzeń wynoszącej 8 dzieci w jednym roku oraz średniej liczby zgonów wynoszącej średnio 14 osób. Niekorzystne tendencje potwierdzają wskaźniki przyrostu naturalnego na 1000 osób. Wskaźnik przyrostu naturalnego dla gminy Wojsławice w roku 2019 kształtował się na poziomie -6,37‰, co jest wartością znacznie niższą niż średnia dla powiatu chełmskiego (-1,96‰) i regionu lubelskiego (-1,77‰). Obserwowany na przestrzeni lat ruch demograficzny wpływa na potencjał biologiczny tj. współczynnik dynamiki demograficznej. W analizowanym okresie stosunek liczby urodzeń do liczby zgonów był niższy od 1,00. Z punktu widzenia kierunków i możliwości rozwojowych gminy Wojsławice, potencjał ludnościowy jest niski ze względu na ciągły ujemny wskaźnik przyrostu naturalnego.

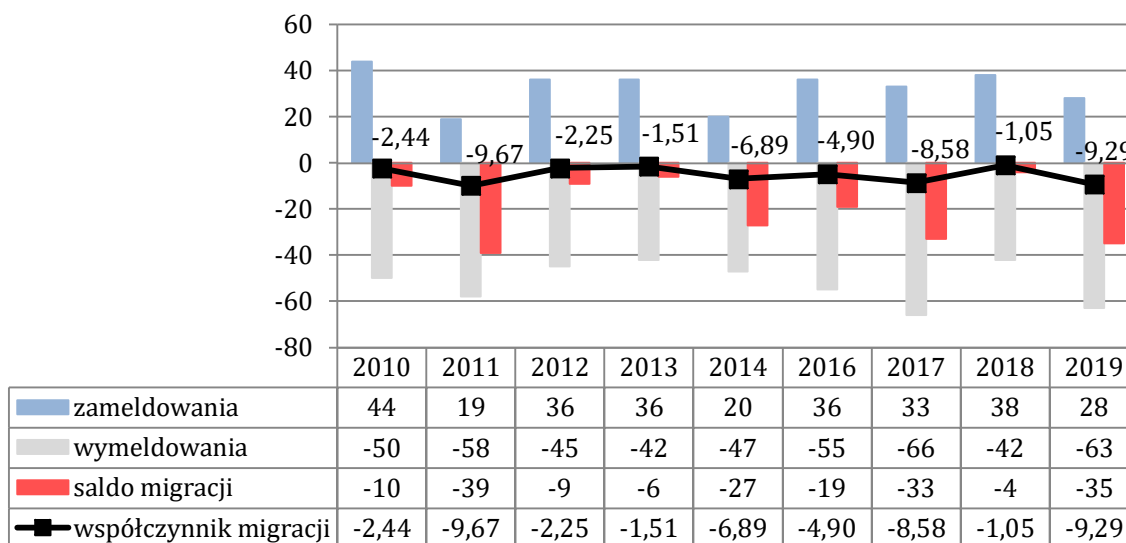
Tabela 9. Ruch naturalny w gminie Wojsławice, w latach 2010 – 2019.

ROK	RUCH NATURALNY		LICZBA LUDNOŚCI	WSPÓŁCZYNNIK DYNAMIKI DEMOGRAFICZNEJ	PRZYROST NATURALNY	WSPÓŁCZYNNIK PRZYROSTU NATURALNEGO
	URODZENIA	ZGONY				
2010	40	67	4079	0,60	-27	-6,6
2011	36	72	4009	0,50	-36	-9,0
2012	43	51	3978	0,84	-8	-2,0
2013	29	59	3945	0,49	-30	-7,6
2014	39	52	3899	0,75	-13	-3,3
2015	32	47	3899	0,68	-15	-3,8
2016	28	43	3884	0,65	-15	-3,9
2017	22	64	3825	0,34	-42	-11,0
2018	29	55	3801	0,53	-26	-6,8
2019	25	49	3745	0,51	-24	-6,4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Jak wspomniano wyżej, obok przyrostu naturalnego, czynnikiem wpływającym bezpośrednio na rozwój ludności jest ruch migracyjny, który wpływa nie tylko na liczebność populacji, ale także na jej rozmieszczenie. W gminie Wojsławice saldo migracji na pobyt stały w latach 2010 – 2019 wykazywało wartości ujemne świadczące o odpływie ludności z terenu gminy. Precyzyjne oszacowanie poziomu migracji może stwarzać jednak problemy metodyczne, np. ze względu na braki w rejestrze zmian miejsca zamieszkania. W całym analizowanym okresie, w gminie Wojsławice utrzymuje się ujemne saldo ruchu wędrowniczego (migracyjnego), co oznacza, iż liczba osób emigrujących na stałe z gminy była wyższa aniżeli liczba osób osiedlających się w jej granicach. W latach 2010-2019 na terenie gminy zameldowało się łącznie 290 osób, a wymeldowało się 472 osoby, co w okresie analizy dało saldo migracji dla całej gminy w wysokości -182 osób. Najniższe saldo migracji zanotowano w 2011 roku (-9,67‰) oraz w roku 2019 (-9,27 ‰). Wartość ta jest wielokrotnie niższa niż saldo migracji w powiecie chełmskim, które w 2019 roku wynosiło -1,02‰ oraz w województwie lubelskim -2,86‰. W roku 2019 na teren gminy nie było zameldowań z zagranicy a 1 osoba się wymeldowała, co dało saldo migracji zagranicznych wynoszące -0,27‰.

Wykres 12. Migracje na pobyt stały i saldo migracji w latach 2010-2019.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS

W latach 2010 – 2019 zameldowania w gminie osób pochodzących z miast (12 osób) były niższe niż wymeldowania mieszkańców z gminy do miast (34 osób). Należy tym samym zaznaczyć, że przedstawione dane nie oddają w pełni rzeczywistej wartości, określającej ruch migracyjny. Nie uwzględniają migracji czasowych na tle zarobkowym czy edukacyjnym. Nie wszyscy z tych mieszkańców decydują się na wymeldowanie. Niektórzy z nich wyjeżdżają tylko na określony czas, spędzając pozostałą część roku na swoim obszarze zameldowania.

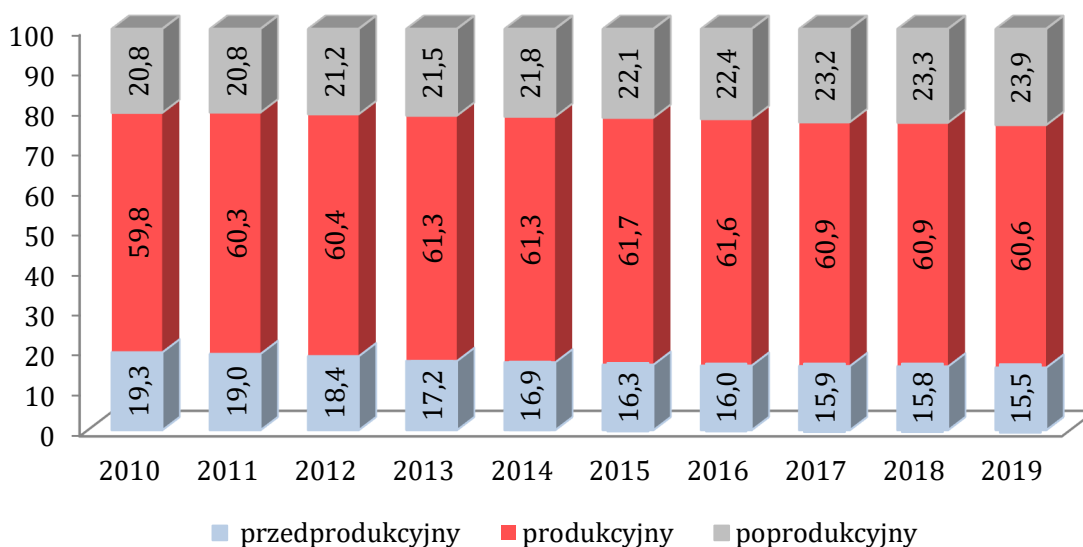
Niższe ceny nieruchomości oraz bardziej korzystne warunki zamieszkania w gminie potencjalnie sprzyjają osiedlaniu się ludności w granicach gminy. Do znacznego zwiększenia atrakcyjności osiedleńczej gminy przyczyni się niewątpliwie także rozbudowywana infrastruktura techniczna. Dlatego też dalszy rozwój gminy zależeć będzie od podniesienia poziomu atrakcyjności, warunkującej napływ nowych mieszkańców. Z uwagi na młody wiek migrantów, wpłynęłoby to korzystnie nie tylko na strukturę wieku, ale także na wielkość wskaźnika przyrostu naturalnego. Dlatego też, niezbędne jest podjęcie działań zmierzających zarówno do stworzenia miejsc pracy, ale także warunków mieszkaniowych, opieki nad dziećmi oraz możliwości rozwoju osobistego i atrakcyjnego spędzania wolnego.

Struktura wieku mieszkańców

W ocenie potencjału społeczno-gospodarczego i demograficznego gminy służącemu określeniu jej dalszych perspektyw rozwojowych niezbędny jest podział ludności według wieku oparty na przesłankach społeczno-ekonomicznych, w ramach którego wyodrębni się trzy duże grupy wiekowe: wiek przedprodukcyjny (0–17 lat), produkcyjny (18–59 lat kobiety, 18–64 lata mężczyźni) i poprodukcyjny (60 i więcej lat kobiety, 65 i więcej lat mężczyźni). Analizując strukturę wiekową ludności można zauważyć utrzymującą się, zdecydowaną przewagę udziału osób w wieku produkcyjnym w stosunku do pozostałych ekonomicznych grup wiekowych (w 2010 r. – 59,8 %; w 2019 r. – 60,6%). Ludność ta odgrywa ważną rolę w rozwoju społeczno-gospodarczym gminy. Zjawiska demograficzne najsilniej oddziałują na gospodarkę właśnie przez liczbę i strukturę ludności w tym wieku, z uwagi na fakt, iż liczebność tej populacji określa wielkość potencjalnych zasobów pracy, te zaś z kolei rozmiary zatrudnienia. Bardzo niekorzystnym zjawiskiem jest systematyczny wzrost liczby ludności w wieku produkcyjnym przy jednoczesnym spadku liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym. Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym zmniejszył się o 3,8% (z 19,3% w 2010 r. do 15,5% w 2019 r.),

zaś ludności w wieku produkcyjnym wzrósł o 0,8% (z 59,8% w 2010 r. do 60,6% w 2019 r.), co może świadczyć o postępującym starzeniu się społeczeństwa gminy.

Wykres 13. Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku w gminie Wojsławice, w latach 2010-2019.

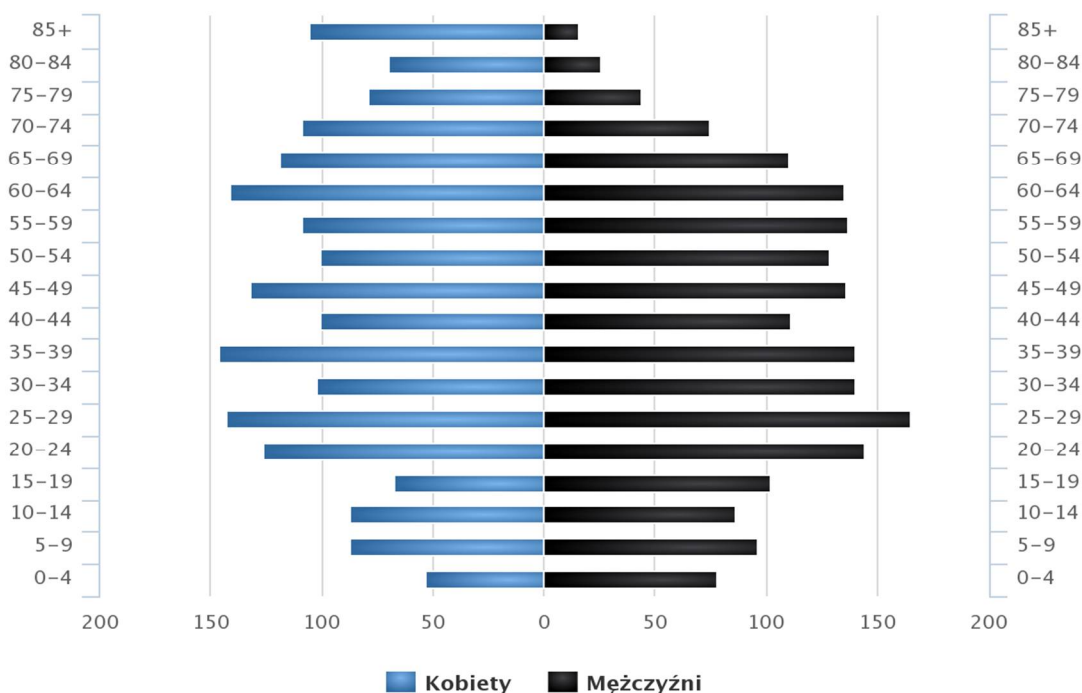
Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Średni wiek ludności gminy w 2019 r. wynosił 42,8 lat (średni wiek kobiet – 45,8, mężczyzn – 39,9) i był nieznacznie wyższy od średniej zarówno dla województwa lubelskiego – 42,1 lat jak i dla kraju – 41,9 lat.

Wykres 14. Piramida wieku mieszkańców gminy Wojsławice w 2019 roku.

Piramida wieku mieszkańców gminy Wojsławice, 2019

(Źródło: GUS)

www.polskawliczbach.pl

W gminie Wojsławice występuje bardzo małe zróżnicowanie ilościowe pomiędzy płciami w określonych latach. Wskaźnik feminizacji w gminie w 2019 roku wynosił 100,3 kobiet na 100 mężczyzn. Wskaźnik feminizacji jest bardzo wysoki w grupie ludności w wieku poprodukcyjnym, gdzie liczba kobiet jest ponad dwukrotnie wyższa od liczby mężczyzn. Głównym czynnikiem wpływającym na wysoką liczbę kobiet w starszej grupie wiekowej jest niższa przeciętna długość życia mężczyzn (w 2019 roku przeciętna długość życia mężczyzn w Polsce wyniosła 73,8 roku, natomiast kobiet – 81,7 roku). Natomiast w grupie ludności w wieku produkcyjnym niemobilnym występuje bardzo wysoki współczynnik maskulinizacji (liczbę mężczyzn przypadającą na 100 kobiet), który wyniósł aż 157,4%). Mając na celu zachowanie właściwej struktury demograficznej gminy, szczególną uwagę zwrócono na grupę wiekową – wiek produkcyjny mobilny tj. najkorzystniejszą grupę dla prokreacji. W tym aspekcie, stosunek liczby kobiet i mężczyzn jest także niekorzystny. W 2019 roku na 100 mężczyzn przypadało 86 kobiet.

Usługi publiczne

Na terenie gminy Wojsławice dominują publiczne usługi podstawowe o charakterze lokalnym, służące zaspokojeniu potrzeb lokalnej społeczności. Z usług ponadpodstawowych mieszkańcy gminy korzystają głównie w miejscowości gminnej Wojsławice.

Placówki przedszkolne i oświatowe

Na terenie gminy brak jest placówek zapewniających opiekę dla dzieci w wieku do lat trzech i w tym zakresie ocenia się niedobór w podstawowych usługach publicznych na terenie gminy.

Jednym z ważniejszych zadań samorządów lokalnych jest dbanie o rozwój edukacji publicznej. Wychowanie przedszkolne realizowane jest w przedszkolach bądź innych formach wychowania przedszkolnego. Według danych GUS w roku 2019 w gminie Wojsławice funkcjonowały 2 przedszkola, w których do 4 oddziałów uczęszczało 88 dzieci. Ogólna liczba dzieci w wieku 3-6 lat wynosiła 136 co świadczy o tym, że jedynie 64,7% dzieci uczęszczało do placówki przedszkolnej.

Jednym z elementów wpływających na atrakcyjność gminy jest liczba i rozmieszczenie placówek szkolno - oświatowych. W roku szkolnym 2018/2019 sieć placówek oświatowych na terenie gminy tworzyła 1 szkoła podstawowa tj. „Zespół Szkolno-Przedszkolny im. Tadeusza Kościuszki w Wojsławicach-Kolonii”, do której w 2019 roku uczęszczało łącznie 244 dzieci.

Tabela 10. Ilość uczniów w szkołach podstawowych i gimnazjach w gminie Wojsławice w latach 2010-2019.

	LICZBA SZKÓŁ									
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
PODSTAWOWA	233	214	193	179	193	200	173	206	234	244
GIMNAZJUM	158	150	130	126	106	99	92	70	34	-
OGÓŁEM	391	364	323	305	299	299	265	276	268	244

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

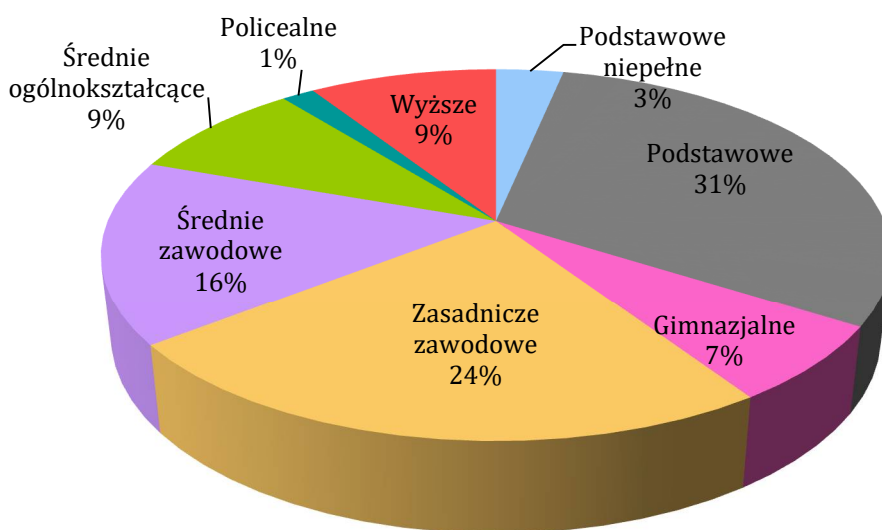
Na terenie gminy w latach 2010-2016 funkcjonowało 1publiczne gimnazjum. Od roku szkolnego 2017/2018 obowiązuje reforma oświaty polegająca na likwidacji Gimnazjów, wydłużając tym samym naukę w szkołach podstawowych, liceach i technicach. Wygaszanie Gimnazjów było stopniowe i rozpoczęło się w roku szkolnym 2017/2018. Ostatni rocznik gimnazjalistów to uczniowie, którzy III klasę gimnazjum ukończyli w roku szkolnym 2018/2019.

Z dniem 1 września 2019 roku nastąpiła całkowita likwidacja gimnazjów. W placówkach gimnazjalnych w 2018 roku naukę pobierało 34 uczniów, o 36 (o 48,6%) gimnazjalistów mniej aniżeli rok wcześniej.

Istotnym czynnikiem jakości kapitału ludzkiego na obszarach wiejskich jest poziom wykształcenia ludności. Poziom wykształcenia mieszkańców określany jest m.in. na podstawie wskaźnika skolaryzacji (odsetek osób uczących się, obliczany przez podzielenie liczby osób uczących się przez liczbę ludności w określonym przedziale wiekowym, według podziału na odpowiednie etapy kształcenia). Biorąc pod uwagę współczynnik skolaryzacji brutto – 83,6%, a także prognozy demograficzne, istniejące placówki oświatowe na terenie gminy Wojsławice w pełni zaspokajają istniejące potrzeby w zakresie usług szkolnictwa.

Ogólny poziom wykształcenia mieszkańców gminy Wojsławice zbadano podczas Powszechnego Spisu Ludności w 2011 r., co oznacza, iż stan faktyczny może się różnić. Poziom wykształcenia ludności jest jednym z kluczowych uwarunkowań w procesie rozwoju. Na obszarze gminy przeważa liczba osób z podstawowym (30,7%) lub zasadniczym zawodowym wykształceniem (23,8%), co jest charakterystyczne dla obszarów wiejskich. Wykształcenie średnie zawodowe posiada ok. 16% ludności gminy, zaś średnie ogólnokształcące – 8,8%. Wykształceniem wyższym legitymuje się 9,2 % ogółu osób aktywnych zawodowo. Niewielką grupę stanowią osoby z wykształceniem gimnazjalnym (7%). Kwalifikacje na poziomie policealnym posiada 8,8% ludności. Kształcenia na poziomie podstawowym ukończyło 3,3% ogółu mieszkańców gminy. Jest to najmniejsza grupa wśród ludności czynnej zawodowo.

Wykres 15. Poziom wykształcenia w gminie Wojsławice – Narodowy Spis Powszechny 2011 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Wojslawice

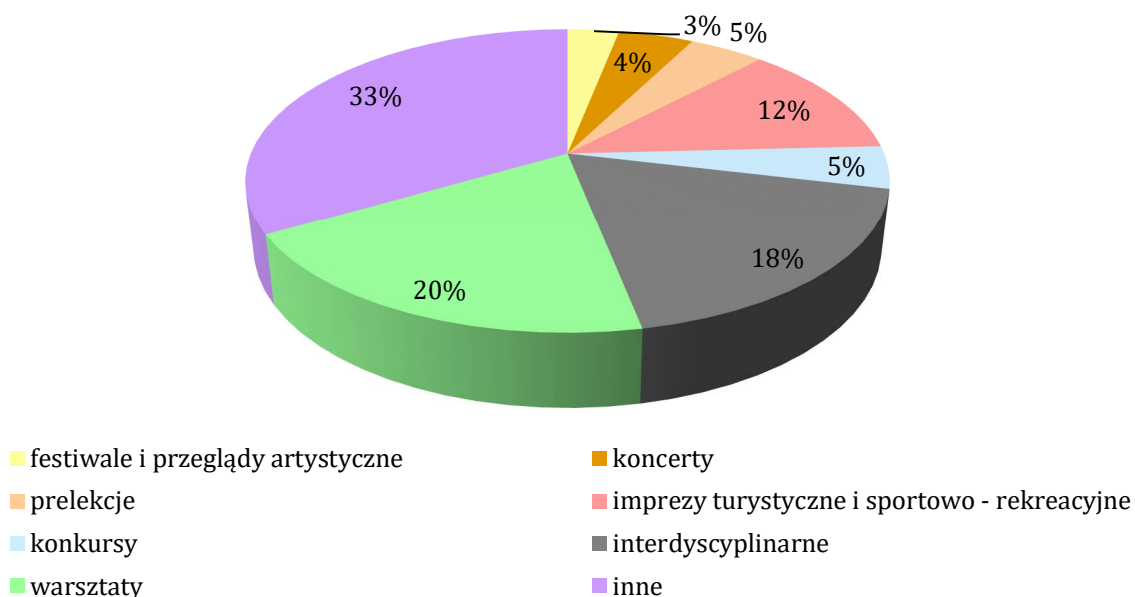
Analiza rozmieszczenia placówek świadczących podstawowe usługi z dziedziny edukacji wskazuje na niedobór niektórych z tych usług. Mowa tutaj o niewystarczającej w stosunku do istniejących potrzeb gminy ilości miejsc dla dzieci w wieku przedszkolnym oraz brak placówki zapewniającej opiekę dla dzieci w wieku do lat trzech. Liczba dzieci, które chciałyby skorzystać z oferty przedszkolnej z roku na rok wzrasta, jednak liczba oferowanych miejsc nadal jest niewystarczająca, czego skutkiem jest niewystarczający stopień upowszechnienia edukacji przedszkolnej na terenie gminy. Tego rodzaju placówki mają ogromne znaczenie nie tylko dla rozwoju dziecka, ale i dla organizacji życia pracujących rodziców (m.in. obniżenie kosztów

prywatnej opieki nad dzieckiem). Ułatwiają także kobietom łączenie kariery zawodowej z macierzyństwem.

Obiekty kultury i sportu

Najważniejszą rolę w propagowaniu kultury na terenie gminy pełni Gminne Centrum Kultury, Sportu i Turystyki w Wojsławicach. Życie kulturalne gminy skupia się przy Gminnym Centrum Kultury Sportu i Turystyki w Wojsławicach. Przy domu Kultury działają 4 grupy instrumentalno-wokalne, grupa rękodzieła artystycznego, 2 grupy taneczne oraz grupa sportowa. W 2019 roku Gminne Centrum Kultury zorganizowało 67 różnego rodzaju wydarzeń kulturalnych, w których uczestniczyło 8 041 osób oraz uczestniczyło w 15 imprezach wyjazdowych do innych ośrodków kultury. Zorganizowano także 3 wystawy: „Domy podcieniowe w krajobrazie kulturowym Rzeczypospolitej” w Ośrodku Dawnych Kultur i Tradycji w Rozięcinie; wystawę prac uczestników warsztatów plastycznych oraz rękodzielniczych realizowanych podczas projektu „My, Gospodynie i Gospodarze gminy Wojsławice” w Ośrodku Dawnych Kultur i Tradycji w Majdanie Ostrowskim oraz wystawę plenerową „MONIUSZKO – to jest mój rok!” na placu przed ratuszem W gminie Wojsławice jest jedna sala widowiskowa, w której znajduje się 90 standardowych miejsc dla widzów.

Wykres 16. Wydarzenia kulturalne zorganizowane w gminie Wojsławice w 2019 roku.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Wojslawice

W skład Gminnego Centrum Kultury, Sportu i Turystyki w Wojsławicach wchodzi Gminna Biblioteka Publiczna. liczy około 12.000 książek, 248 czytelników, posiada czytelnię na 18 osób, łącze internetowe, w tym trzy stanowiska komputerowe z bezpłatnym dostępem do Internetu dla czytelników. W ciągu roku jest około 7.000 wypożyczeń. Biblioteka posiada bogaty zbiór książek, sukcesywnie uzupełnianych o nowe pozycje, w tym: literatura popularnonaukowa, lektury, beletrystyka, dla dzieci. Organizowane są: spotkania autorskie, wystawki, pogadanki, lekcje biblioteczne. Biblioteka czynnie uczestniczy w organizacji imprez gminnych organizowanych przez Gminne Centrum Kultury. Współpracuje z Chełmską Biblioteką Publiczną, Wojewódzką Biblioteką im. H. Łopacińskiego w Lublinie, Chełmskim Domem Kultury, Zespołem Szkół Publicznych w Wojsławicach.

W gminie Wojsławice w ramach funkcjonowania Gminnego Centrum Kultury, Sportu i Rekreacji działa Stowarzyszenie Gminno-Szkolne Klubu Sportowego Wojsławia Wojsławice w Wojsławicach Ulica Rynek oraz Szkolne Koło Strzeleckie „Acumen” w Wojsławicach-Kolonii. W 2019 roku, w zakresie działań z dziedziny sportu Centrum włączyło się w organizację IV Memoriału Szachowego im. Ryszarda Semeniuka. Organizowano Turniej Sołectw Gminy Wojsławice. Podczas ferii zimowych zorganizowano Turniej Tenisa Stołowego o Puchar Wójta Gminy Wojsławice, a w okresie wakacji 2 rajdy piesze, 2 rajdy rowerowe oraz zajęcia sportowe typu: rozgrywki w badmingtona i piłkę siatkową. Ponadto wspólnie ze Stowarzyszeniem „Szansa” zorganizowano festyn sportowo - rekreacyjny „Piknik Rodzinny”. W listopadzie zorganizowano międzypokoleniowy Niepodległościowy Nocny Rajd Pieszy. Kajaki i rowerki wodne udostępniane były do bezpłatnego wypożyczenia podczas takich wydarzeń jak: XIV Dni Jakuba Wędrowczy, Kajakowa przygoda (miesiąc lipiec, sierpień).

Opieka zdrowotna

Opiekę zdrowotną na terenie gminy zapewnia tylko jeden zakład opieki zdrowotnej – NZOZ w Wojsławicach. Zakład prowadzi konsultacje w zakresie medycyny rodzinnej oraz badań laboratoryjnych, szczepień, EKG. W 2019 roku udzielono 16 201 porad lekarskich.

Potrzeby w zakresie leczenia szpitalnego i specjalistycznych przychodni zapewniają, znajdujący się w odległości ok. 30 km, Samodzielny Publiczny Wojewódzki Szpital Specjalistyczny w Chełmie oraz znajdujący się w odległości ok. 38 km, Samodzielny Publiczny Szpital Wojewódzki im. Papieża Jana Pawła II w Zamościu. Najbliższe szpitale kliniczne znajdują się w Lublinie i Warszawie. Równie odległe dla mieszkańców gminy Wojsławice są szpitale uzdrowiskowe i sanatoria zlokalizowane m.in. w Krasnobrodzie (62 km), Nałęczowie (119, km) i Poniatowej (140 km).

Na terenie gminy, wg danych GUS za 2019 r., znajdują się 2 apteki.

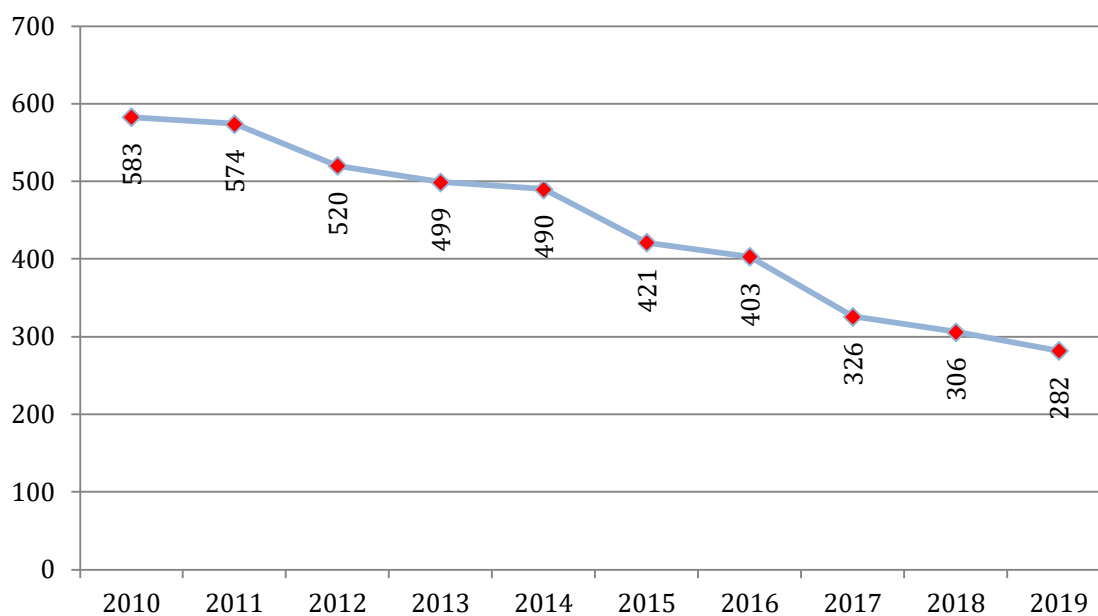
Pomoc społeczna

Zadania pomocy społecznej wynikające z programów rządowych, mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia realizuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wojsławicach. Zadania Ośrodka Pomocy Społecznej są realizowane zgodnie z założeniami „Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wojsławice na lata 2016 – 2022” przyjętej do realizacji Uchwałą Nr XIX/94/2016 Rady Gminy Wojsławice z dnia 14 listopada 2016 r. w sprawie uchwalenia gminnej strategii integracji i rozwiązywania problemów społecznych Gminy Wojsławice na lata 2016 – 2022. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wojsławice w 2019 r. realizował program dożywiania w Zespole Szkół Publicznych w Wojsławicach. Ponadto w ubiegłym roku pomoc w formie dożywiania otrzymywali uczniowie ze szkół ponadgimnazjalnych, była to pomoc w postaci jednego gorącego posiłku. Dożywianie realizowane było w 11 szkołach z poza terenu gminy. Pomoc w formie świadczenia pieniężnego w postaci zasiłku celowego na zakup żywności jest przyznawana w przypadku braku możliwości zapewnienia posiłku. W ramach programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” z pomocy skorzystało 82 osoby w formie obiadów, udzielono 9.320 świadczeń na łączną kwotę 26.137,00 zł.

Ze względu na niski stopień zamożności mieszkańców efektywność działań ośrodka jest jednym z ważniejszych elementów zapewnienia zrównoważonego rozwoju społecznego. Z danych udostępnionych przez GUS i GOPS wynika, że wśród przyczyn powodujących korzystanie z pomocy społecznej społeczeństwa w gminie występowały przede wszystkim trudne sytuacje życiowe tj.: ubóstwo (problem ten zgłosiło 82 rodziny) oraz bezrobocie (58 rodzin), niepełnosprawność (48 rodzin), długotrwała i ciężka choroba (20 rodzin), wielodzietność

(11 rodzin), uzależnienie (7 rodzin) i przemoc (2 rodziny). Niestety przypadki wymagające interwencji ze strony służb społecznych związane były często ze zjawiskiem współwystępowania więcej niż jednego rodzaju trudnej sytuacji życiowej. W 2019 roku ze środowiskowej pomocy społecznej skorzystało 282 osoby, co stanowiło 7,5% wszystkich mieszkańców gminy. Przeprowadzona analiza danych za lata 2010-2018 wskazuje na systematyczny spadek liczby osób korzystających z pomocy społecznej. W porównaniu do roku 2010 odnotowano spadek liczby osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej o 301 osób, co oznacza spadek o ponad 50%.

Wykres 17. Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Liczba beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców na terenie gminy Wojsławice (748) jest niższa niż wartość dla powiatu chełmskiego (818 osób) i wyższa niż wartość dla województwa lubelskiego (536 osoby).

Tabela 11. Beneficjenci korzystający ze środowiskowej opieki społecznej na 10 tys. mieszk.

ROK	LUDNOŚĆ KORZYSTAJĄCA Z OPIEKI SPOŁECZNEJ NA 10 TYS. MIESZKAŃCÓW		
	GMINA WOJSŁAWICE	POWIAT CHEŁMSKI	WOJEWÓDZTWO LUBELSKIE
2010	1424	1691	1007
2011	1423	1572	955
2012	1298	1537	957
2013	1256	1518	978
2014	1250	1412	917
2015	1083	1319	858
2016	1039	1187	776
2017	847	1030	658
2018	803	928	592
2019	748	818	536

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

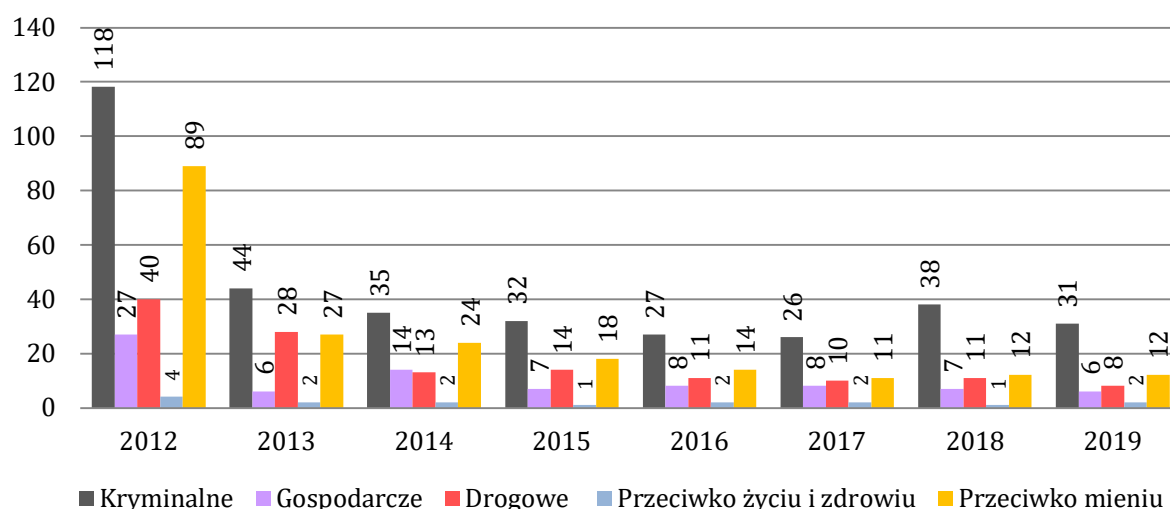
Bezpieczeństwo publiczne

Poziom bezpieczeństwa jest jednym z głównych aspektów mówiących o jakości życia mieszkańców, natomiast przestępczość jest jednym z tych zjawisk społecznych, które odciskają dotkliwie piętno na funkcjonowaniu lokalnej społeczności. Nadzór nad bezpieczeństwem publicznym na terenie gminy sprawuje Posterunek Policji w Żmudzi. W działaniach na rzecz bezpieczeństwa publicznego posiada wsparcie ze strony Komendy Miejskiej Policji w Chełmie, w szczególności Sekcji Przystępstw Gospodarczych oraz Sekcji Ruchu Drogowego.

W 2019 roku w gminie Wojsławice stwierdzono szacunkowo (w oparciu o dane powiatowe) 51 przestępstw. Oznacza to, że na każdych 1000 mieszkańców odnotowano 13,49 przestępstw. Jest to wartość znacznie mniejsza od wartości dla województwa lubelskiego oraz znacznie mniejsza od średniej dla całej Polski. Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw dla wszystkich przestępstw ogółem w gminie Wojsławice wynosi 81,70% i jest porównywalny do wskaźnika wykrywalności dla województwa lubelskiego oraz znacznie większy od wskaźnika dla całej Polski.

Z analizy zagrożeń przestępczością wynika, iż najczęściej popełniono przestępstw o charakterze kryminalnym – 31 przestępstw. W dalszej kolejności odnotowano przestępstwa przeciwko mieniu – 12, drogowe – 8, o charakterze gospodarczym - 6 oraz przeciwko życiu i zdrowiu – 2. Na przestrzeni ostatnich 8 lat liczba przestępstw znacznie spadła (W 2012 r – 194 przestępstw).

Wykres 18. Przestępstwa stwierdzone (oszacowane) w gminie Wojsławice w latach 2012-2019

W roku 2019 na terenie gminy Wojsławice funkcjonowało 7 ochotniczych straży pożarnych: w Hucie, Kukawce, Nowym Majdanie, Starym Majdanie, Rozęcinie, Turowcu i Wojsławicach. W 2019 roku strażacy 17 razy brali udział w akcjach ratowniczych (9 razy byli wzywani do zagrożeń spowodowanych przez silne wiatry, 6 razy przez transport drogowy i 2 razy do zagrożeń budowlanych).

Mieszkalnictwo i ruch budowlany

Na terenie gminy Wojsławice łączna liczba zasobów mieszkaniowych w 2019 roku wynosiła 1584 mieszkań o łącznej powierzchni użytkowej wynoszącej 125 750 m². W latach 2010-2019 liczba tych zasobów wzrosła o 23 mieszkania. W 2019 roku w gminie Wojsławice było 423 mieszkań na 1000 mieszkańców, o 10,5% więcej aniżeli w 2010 roku.

Warunki mieszkaniowe w gminie stanowią jeden z ważniejszych czynników świadczących o rozwoju gospodarczym. W analizowanym przedziale czasowym należy zauważyć niewielki ale

systematyczny rozwój zabudowy mieszkaniowej. W ciągu ostatnich 10 lat liczba mieszkań wzrosła o 23 (tj.: o 1,5%), a liczba izb o 107 (tj. o 1,9%). Średnia powierzchnia mieszkania w gminie w roku 2019 wynosiła 79,4 m² i była wyższa aniżeli w powiecie chełmskim i województwie (po 77,5 m²). Standard zamieszkiwania w gminie, o której świadczy przeciętna powierzchnia użytkowa na 1 osobę wynosił 33,6 m²/osobę i była również wyższa od średniej dla powiatu chełmskiego 28,7 m²/osobę i województwa lubelskiego 29,0 m²/osobę.

Tabela 12. Wskaźniki opisujące zasoby mieszkaniowe w gminie Wojsławice w latach 2010 – 2019

ROK	OGÓLNA LICZBA MIESZKAŃ	OGÓLNA LICZBA IZB	WSKAŹNIK LICZBY MIESZKAŃ NA 1000 MIESZKAŃCÓW	PRZECIĘTNA POWIERZCHNIA UŻYTKOWA 1 MIESZKANIA [M ²]	PRZECIĘTNA POW. UŻYTKOWA NA 1 OSOBĘ
2010	1561	5 549	382,7	79	30,2
2011	1561	5 552	389,9	79	30,8
2012	1 563	5 562	392,9	79	31,1
2013	1 567	5 580	397,2	79,1	31,4
2014	1 573	5 602	403,4	79,1	31,9
2015	1 574	5 606	403,7	79,2	32
2016	1 576	5 615	405,8	79,2	32,1
2017	1 579	5 631	412,8	79,2	32,7
2018	1 582	5 645	416,2	79,3	33
2019	1 584	5 656	423	79,4	33,6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Zdecydowana większość zasobów mieszkaniowych w gminie stanowiła własność osób fizycznych. Standard wyposażenia zasobów mieszkaniowych w instalacje techniczne był niepokojąco niski i był niższy niż w powiecie chełmskim, jak i w województwie lubelskim, co przedstawia poniższe zestawienie.

Tabela 13. Udział mieszkań wyposażonych w instalacje w roku 2019.

	WYPOSAŻENIE MIESZKAŃ W 2019 r. [%]			
	wodociąg	łazienka	centralne ogrzewanie	ustęp splukiwany
GMINA WOJSŁAWICE	80,7	53,3	42,6	56,6
POWIAT CHEŁMSKI	81,9	66,3	56,2	69,9
WOJ. LUBELSKIE	91,8	82,9	76,1	85,3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Dane dotyczące wyposażenia mieszkań w urządzenia techniczno-sanitarne świadczą o średnio korzystnym stanie części mieszkań. Wiele lokali nie spełnia podstawowych warunków socjalno-bytowych ze względu na brak doprowadzenia podstawowych urządzeń sanitarnych.

Tabela 14. Wyposażenie mieszkań w urządzenia techniczno – sanitarne oraz udział mieszkań wyposażonych w instalacje w latach 2010 – 2019 w gminie Wojsławice

		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
WODOCIĄGI		1 255	1 256	1 258	1 262	1 268	1 269	1 271	1 274	1 277	1 279
	%	80,4	80,5	80,5	80,5	80,6	80,6	80,6	80,7	80,7	80,7
USTĘP SPŁUKIWANY		872	874	876	880	886	887	889	892	895	897
	%	55,9	56,0	56,0	56,2	56,3	56,4	56,4	56,5	56,6	56,6
ŁAZIENKA		819	821	823	827	833	834	836	839	842	844
	%	52,5	52,6	52,7	52,8	53,0	53,0	53,0	53,1	53,2	53,3
CENTRALNE OGRZEWANIE		649	651	653	657	663	664	666	669	672	674
	%	41,6	41,7	41,8	41,9	42,1	42,2	42,3	42,4	42,5	42,6
GAZ SIECIOWY		1	1	1	1	1	1	1	0	0	0
	%	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Ruch budowlany

Wyrazem aktywności inwestycyjnej w zakresie budownictwa mieszkaniowego jest liczba wydanych pozwoleń na budowę. Z uwagi na fakt, iż cały obszar, w granicach administracyjnych gminy Wojsławice pokryty jest obowiązujący miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego przy analizowaniu zmian zagospodarowania przestrzennego gminy wzięto pod uwagę wyłącznie wydane decyzje o pozwoleniu na budowę. Zagospodarowanie terenów w gminie odbywa się na podstawie obowiązujących planów miejscowych:

- miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Wojsławice, przyjętego uchwałą nr VII/22/2003 Rady Gminy Wojsławice z dnia 31 marca 2003 roku,
- zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Wojsławice w zakresie lokalizacji ropociągu oraz jego strefy bezpieczeństwa, przyjętego uchwałą nr XXII/102/2012 Rady Gminy Wojsławice z dnia 21 listopada 2012 r.
- zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Wojsławice na działkach 651 i 652 obrębu Majdan Ostrowski, przyjętego uchwałą nr II/9/2014 Rady Gminy Wojsławice z dnia 15 grudnia 2014 roku
- zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Wojsławice na działce 44/1 obręb Turowiec, przyjętego uchwałą nr XXXIX/195/2014 Rady Gminy Wojsławice z dnia 25 sierpnia 2014 roku.

Decyzji o warunkach zabudowy oraz o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego – brak

Decyzje o pozwoleniu na budowę

W latach 2010-2020 wydano łącznie 204 pozwolenia na budowę wraz z ich zmianami, w tym część nich dotyczyło inwestycji celu publicznego: budowa ratusza w Wojsławicach, budowa linii elektroenergetycznych, przebudowa budynku Urzędu Poczтового w Wojsławicach, przebudowa synagogi na izbę tradycji ziemi wojsławickiej, przebudowa domu kultury w Rozięciniu, przebudowa szkoły w Majdanie Ostrowskim, budowa oświetlenia w Wojsławicach, budowa dróg i ciągów pieszych, budowa sceny plenerowej w ramach rewitalizacji otoczenia Domu Kultury w Wojsławicach, budowa masztu telekomunikacyjnego dla stacji bazowej w Majdanie Ostrowskim, adaptacja pomieszczeń budynku usługowego na klub seniora w Wojsławicach. Największy ruch budowlany obserwuje się w miejscowości gminnej Wojsławice (124) oraz w miejscowościach: Majdan Ostrowski (12) i Nowy Majdan (10). Wśród udzielonych pozwoleń na budowę najwięcej decyzji dotyczyło budowy i rozbudowy budynków

mieszkalnych ale także budowy/rozbudowy budynku gospodarczego /garażowego/ magazynowego w ramach zabudowy zagrodowej służących funkcji rolniczej. W analizowanym okresie najwięcej decyzji o pozwoleniu na budowę wydano w 2011 roku (29) oraz 2016 roku (24) i 2020 r. (22). Natomiast najmniej decyzji udzielono w 2014 roku – 11 pozwoleń.

w latach 2010 – 2020 w gminie Wojślawice.

2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	OGÓŁEM LATA 2010-2020
1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	3
3	-	1	-	1	-	-	-	3	1	9
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1
1	1	-	-	1	1	1	1	1	1	9
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
3	1	-	-	1	2	2	3	-	-	12
3	2	1	-	-	-	2	-	1	1	10
-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	2
-	-	-	1	-	2	-	-	1	-	4
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	3
1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	2
-	-	1	1	1	1	-	-	-	-	4
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3	-	2	1	2	-	1	-	-	-	9
-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	2
-	1	-	-	-	2	-	-	1	1	5
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
14	8	8	7	8	12	12	18	8	16	124
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	2

Tabela 16. Wydane pozwolenia na budowę w gminie Wojsławice w latach 2010-2020.

Rok	Liczba wydanych pozwoleń na budowę	Funkcja inwestycji/ lokalizacja inwestycji			
		inwestycja celu publicznego	inwestycja w zabudowie mieszkaniowej, zagrodowej	inwestycja w zabudowie usługowej	inna
2010	15	5	9		1
		Wojsławice, Czarnożoły	Wojsławice		Wojsławice
2011	29	5	16	2	6
		Wojsławice	Wojsławice, Stary Majdan, Kukawka, Czarnożoły, Putkowice-Kolonia, Huta, Majdan Ostrowski, Nowy Majdan, Majdan Ostrowski	Wojsławice	Wojsławice, Stary Majdan, Nowy Majdan, Huta
2012	13	5	6		2
		Turowiec, Wojsławice, Kukawka	Nowy Majdan, Wojsławice		Wojsławice
2013	13		11		2
			Wojsławice, Rozięcín, Stary Majdan, Majdan Wojsławicki		Nowy Majdan, Huta
2014	11	1	9		1
		Wojsławice	Rozięcín, Stary Majdan, Wojsławice, Ostów-Kolonia		Wojsławice
2015	15	1	12	1	1
		Huta	Wojsławice, Stary Majdan, Kukawka, Majdan Ostrowski, Ostrów, Rozięcín	Wojsławice	Wojsławice
2016	24	4	16	1	3
		Wojsławice, Rozięcín, Majdan Ostrowski	Wojsławice, Trościanka, Putnowice-Kolonia, Majdan Kukawiecki, Majdan Wojsławicki, Turowiec, Ostrów-Kolonia	Wojsławice	Turowiec, Wojsławice, Majdan Ostrowski
2017	19	5	13		1
		Stary Majdan, Wojsławice, Wojsławice-Kolonia	Kukawka, Wojsławice, Nowy Majdan, Majdan Ostrowski		Wojsławice
2018	25	7	16	2	
		Wojsławice, Majdan Ostrowski	Wojsławice, Ostrów, Czarnożoły, Kukawka, Krasne, Majdan Ostrowski	Wojsławice	
2019	18		17		1
			Wojsławice, Huta, Trościanka, Turowiec, Nowy Majdan, Ostrów-Kolonia, Kukawka, Wólka Putnowicka, Putnowice Wielkie		Wojsławice
2020	19	7	12		
		Wojsławice, Rozięcín	Wojsławice, Kukawka, Turowiec, Putnowice Wielkie, Huta		

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UG Wojsławice.

Komunikacja

Struktura funkcjonalno-przestrzenna gminy uwarunkowana jest rozmieszczeniem w przestrzeni głównych ciągów komunikacyjnych. Istniejący system transportowy gminy Wojsławice zapewnia możliwości zewnętrznych powiązań komunikacyjnych obszaru gminy poprzez układ drogi wojewódzkiej. Obsługę lokalną i powiązania bliskie zapewnia układ dróg powiatowych, gminnych i wewnętrznych. Głównymi elementami systemu drogowego na terenie gminy pozostają:

Droga wojewódzka:

Przez centrum gminy przebiega droga wojewódzka nr 846 (klasy GP) relacji: Małochwiej Duży - Wojsławice – Teratyn, łącząca drogę międzynarodową Nr 17 relacji Warszawa – Lublin – Zamość – granica państwa z drogą wojewódzką relacji Chełm – Hrubieszów – do przejścia granicznego w Zosinie.

Drogi powiatowe i gminne:

Układ uzupełniający stanowią drogi powiatowe, stanowiące lokalne powiązania odległych obszarów gminy oraz bliskie powiązania z obszarami otaczającymi. Drogi gminne stanowią układ obsługujący i zapewniający dojazdy do terenów zabudowy – wiążący z układem dróg powiatowych i w niektórych przypadkach stanowiący połączenia pomiędzy sąsiednimi wsiami. Na terenie gminy Wojsławice znajduje się ponadto 49,5 km dróg powiatowych, w większości o nawierzchni twardej, a także 36 km dróg gminnych, z których ok. 84% posiada nawierzchnię twardą, pozostała część to drogi gruntowe. Obsługa lokalnych powiązań jest także prowadzona poprzez drogi wewnętrzne (nie posiadające statusu dróg publicznych) stanowiące uzupełnienie układu dróg gminnych zapewniający dojazdy do terenów zabudowy, pól, łąk i lasów. Na obszarze gminy znajdują się drogi wewnętrzne przeważnie będące własnością gminy, drogi śródpolne, drogi śródleśne oraz zakładowe i prywatne.

Tabela 17. Drogi powiatowe na terenie gminy Wojsławice.

NUMERY DROGI	NAZWA DROGI	DŁUGOŚĆ (KM)
1839L	dr woj. 844 Wojsławice – Tuczępy – Grabowiec	9,4
1859L	dr pow. 1839L – Popówka – Buśno	6,8
1860L	Wojsławice – Turowiec – Wólka Leszczańska	9,2
1861L	Turowiec – Uchanie	1,7
1865L	Nowy Folwark – Majdan Ostrowski	2,2
1866L	Leśniowice – Majdan Ostrowski – Czarnołozy	3,0
1867L	Drewniki – Kukawka – Czarnołozy	11,3
1868L	Wojsławice - Białowody	5,9
RAZEM		49,5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UG Wojsławice.

Tabela 18. Drogi gminne na terenie gminy Wojsławice.

NUMERY DROGI	NAZWA DROGI	DŁUGOŚĆ (KM)
105026L	Witoldów – Stary Majdan – Trościanka	5,375
105027L	Huta – Turowiec – Wólka Putnowicka – Putnowice Wielkie	6,125
105028L	Ostrów -Kolonia – Horodysko	1,750
105029L	Partyzancka Kolonia – Rozięcín – Nowy Majdan – Hołużne	5,342
105030L	Putnowice Wielkie – Aurelin	1,372

105031L	Ostrów - Bończa	3,700
105032L	Putnowice – Korytyny	2,625
105033L	Wojsławice - ul. Krasnystawska	1,0
105034L	Wojsławice – ul. Rynek	0,627
105035L	Rozięcín	1,450
105036L	Wojsławice, ul. Chełmska	1,825
105037L	Wojsławice – Kolonia	1,512
112705L	Czarnołozy – Witoldów	2,430
112706L	Droga w miejscowości Patryzancka Kolonia	1,0
RAZEM		36,133

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UG Wojsławice.

Parametry techniczne i stan nawierzchni drogi wojewódzkiej oraz dróg powiatowych i gminnych w wielu przypadkach wymaga poprawy. W gminie Wojsławice droga wojewódzka ma przebieg równoleżnikowy, a układ dróg powiatowych ma układ promienisty. Dodatkowo konieczne są nakłady finansowe na poprawę jakości nawierzchni gminnych dróg utwardzonych.

Przez obszar gminy Wojsławice nie biegnie linia kolejowa. Podstawowym środkiem przewozowym w gminie jest komunikacyjna autobusowa. Realizowane są regularne połączenia autobusowe z Chełmem, Krasnymstawem, Hrubieszowem, Lublinem i Zamościem. Wojsławice dysponują także bezpośrednim połączeniem autobusowym z Warszawą obsługiwanym przez PKS Hrubieszów Sp. z o.o. Problemem zwłaszcza dla miejscowości peryferyjnych oddalonych od głównych szlaków komunikacyjnych jest niedostateczna liczba połączeń. Na bieżąco prowadzone są remonty wiat na przystankach autobusowych.

Rozwiązania komunikacyjne istniejące na terenie gminy są adekwatne do potrzeb i możliwości gminy wiejskiej.

Infrastruktura techniczna

Podstawowym źródłem zaopatrzenia w wodę dla potrzeb socjalno - bytowych są wody podziemne. Dostawa wody dla mieszkańców gminy Wojsławice odbywa się w oparciu o cztery ujęcia wody zlokalizowane w miejscowościach:

- ujęcie Wojsławice, które zaopatruje następujące miejscowości: Wojsławice, Wojsławice-Kolonia, Patryzancka Kolonia, Stadarnia, Czarnołozy, Ostrów-Kolonia, Ostrów i Majdan Ostrowski;
- ujęcie Huta, które zaopatruje następujące miejscowości: Huta, Turowiec, Putnowice-Kolonia, Putnowice Wielkie i Wólka Putnowicka;
- ujęcie Majdan Nowy, które zaopatruje następujące miejscowości: Majdan, Nowy Majdan, Rozięcín oraz część Wojsławic-Kolonii;
- ujęcie Kukawka, które zaopatruje następujące miejscowości: Kukawka, Majdan Kukawiecki, Stary Majdan, Witoldów oraz przez przepompownię strefową Trościanka.

Ujęcia w Wojsławicach, Hucie i Kukawce posiadają ważne pozwolenia wodnoprawne natomiast na ujęcie w Majdanie Nowym gmina w styczniu 2020 r. złożyła wniosek o wydanie nowego pozwolenia wodnoprawnego. Według danych na koniec 2019 roku łączna sieć wodociągowa stanowiła system o długości 82,0 km, pozwalający na doprowadzenie wody do 1262 punktów (przyłączy). Na każdy 1 km² powierzchni obszaru gminy przypadało 0,745 km sieci wodociągowej, co w zestawieniu ze średnią dla powiatu (0,758 km/km²) i regionu (0,867 km/km²) świadczy o nieco gorszym wyposażeniu analizowanego obszaru w tego typu infrastrukturę. Analiza wskaźnika w powiecie chełmskim wskazuje, iż jeszcze mniejszą

dostępnością przestrzenną w zbiorczy system doprowadzania wody cechują się gminy tj.: Sawin (0,415 km/km²), Dubienka (0,438 km/km²), Dorohusk (0,459 km/km²), Żmudź (0,463 km/km²), Kamień (0,695 km/km²) i Leśniowice (0,739 km/km²). W porównaniu do roku 2010 długość sieci wodociągowej zwiększyła się zaledwie o 4,1 km, co świadczy o małych, w porównaniu z innymi gminami w powiecie, inwestycjach z zakresu gospodarki komunalnej na terenie gminy. Zużycie wody w gospodarstwach domowych w roku 2019 na 1 mieszkańca wyniosło 29,0 m³, o blisko 25% więcej aniżeli średnio w powiecie chełmskim (23,2 m³) oraz prawie 31% więcej niż w roku 2010. Z sieci wodociągowej w roku 2019 korzystało 3158 osób, co odpowiadało 84,3% ogólnej liczby ludności zamieszkujących gminę Wojsławice, co świadczy o lepszej sytuacji aniżeli w powiecie chełmskim (80,2%) oraz gorszej niż w regionie lubelskim (87,34%). Do zbiorczej sieci wodociągowej, nie zostały podłączone pojedyncze zabudowania, znacznie oddalone od zwartej zabudowy mieszkaniowej. Ich zaopatrzenie w wodę pitną odbywa się z indywidualnych ujęć wody.

Jednym z elementów infrastrukturalnych niezbędnych do rozwoju oraz w zasadniczy sposób wpływających na ochronę środowiska jest sieć kanalizacyjna, która w gminie Wojsławice jest wysoce niezadowolająca. Na terenie gminy od 20 lat funkcjonuje oczyszczalnia ścieków Biovac SBR 0515-1 zmodernizowana w 2018 roku, o średnim dobowym przerobie 123 m³ i długości kolektora sanitarnego 8,2 km. Długość sieci kanalizacyjnej w roku 2019 w relacji do długości sieci wodociągowej wynosiła 10% i jest to jeden z niższych wskaźników w całym powiecie chełmskim – 17%; średnia wartość wskaźnika dla woj. lubelskiego – 31,94%. Na koniec 2019 roku łączna długość sieci kanalizacyjnej wynosiła zaledwie 8,2 km pozwalając na odprowadzenie ścieków jedynie z 165 przyłączy. Gęstość sieci kanalizacyjnej kształtowała się na poziomie 0,075 km/km², co jest wielkością znacznie niższą aniżeli średnio w powiecie chełmskim (0,129 km/km²) oraz w województwie lubelskim (0,277 km/km²). Stopień skanalizowania gminy określony wskaźnikiem opisującym udział korzystających z instalacji kanalizacyjnej kształtuje się na poziomie 14,8% (553 mieszkańców), co jest wartością znacznie odbiegającą zarówno od średniej dla powiatu chełmskiego (27,8%) jak i średniej dla województwa lubelskiego (53,6%). Barię rozwoju sieci kanalizacyjnej nie jest wyłącznie brak środków na inwestycje, ale także rozproszenie zrzutów ścieków poza zwartymi strukturami osadniczymi, jak również koszt późniejszego utrzymania sieci. Na pozostałym obszarze gminy wobec braku zbiorczej sieci kanalizacyjnej, stosowane są zbiorniki bezodpływowe oraz przydomowe oczyszczalnie ścieków, które są uzupełnieniem istniejącego systemu kanalizacji sanitarnej. Na terenie gminy w 2019 roku funkcjonowało 237 zbiorników bezodpływowych oraz 162 oczyszczalni przydomowych.

Rozbudowa sieciowej infrastruktury stanowi podstawę rozwoju innych obszarów, z naciskiem na gospodarkę, a także turystykę, do rozwoju której gmina Wojsławice posiada ogromne predyspozycje z uwagi na uwarunkowania przyrodnicze. Odpowiednio rozwinięta infrastruktura techniczna warunkuje lepszą jakość życia dzięki zaspokojeniu potrzeb mieszkańców, decydując o atrakcyjności osiedleńczej obszaru.

Na terenie gminy Wojsławice brak jest infrastruktury gazowej.

Zbiorem odpadów komunalnych na terenie gminy Wojsławice zajmuje się Gminny Zakład Obsługi Sp. z o. o. Kol. Okopy, który prowadzi m.in. Punkt Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych (od stycznia 2020 r. na działce przy budynku po zlewni mleka – ulica Chełmska) . Pobór opłat od gospodarstw domowych odbywa się na podstawie deklaracji których w 2019 roku było złożonych 1197 sztuk, w tym 35 deklaracji na zbiórkę nieselektywną. Podmioty prowadzące działalność gospodarczą mają indywidualne umowy na odbiór odpadów

i samodzielnie rozliczają się z firmami, które mają zezwolenie na wywóz odpadów na terenie Gminy Wojsławice. Umów zawartych indywidualnie jest 35 sztuk. Łącznie z terenu gminy w 2019 roku zostały odebrane następujące ilości odpadów:

- odpady zmieszane i odpady niesegregowane – 206,660 Mg,
- odpady zbierane selektywnie –74,640 Mg,
- szkło –58,670 Mg, 4. popiół i żużel - 27,830 Mg,
- odpady wielkogabarytowe (MPSZOK) – 64,690Mg.

W porównaniu do 2018 roku należy zwrócić uwagę na wzrost ilości odpadów komunalnych o 78,852 Mg, w tym odpadów wielkogabarytowych o 8,738 Mg, szkła o 32,858 Mg. W roku 2019 zaczęto odbierać popiół i żużel.

Tabela 19. Wskaźniki opisujące stopień wyposażenia gminy w infrastrukturę techniczną.

ROK	SIEĆ WODOCIĄGOWA		SIEĆ KANALIZACYJNA	
	LICZBA PRZYŁĄCZY DO BUDYNKÓW MIESZKALNYCH [SZT.]	LUDNOŚĆ KORZYSTAJĄCA [%]	LICZBA PRZYŁĄCZY DO BUDYNKÓW MIESZKALNYCH [SZT.]	LUDNOŚĆ KORZYSTAJĄCA [%]
2010	1255	74,2	168	14,5
2011	1256	74,2	168	14,5
2012	1258	73,9	157	13,9
2013	1262	74,0	166	14,8
2014	1268	84,1	166	14,8
2015	1269	84,1	166	14,8
2016	1271	84,1	166	14,8
2017	1274	84,1	159	14,4
2018	1277	84,1	165	14,8
2019	1279	84,3	165	14,8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Wnioski i rekomendacje wynikające z analizy społecznej:

- Wyzwaniem dla polityki rozwoju gminy jest zahamowanie niekorzystnych trendów demograficznych, w tym przez przyciąganie nowych (napływowych) mieszkańców gminy m.in. poprzez udostępnienie atrakcyjnych terenów inwestycyjnych oraz stworzenie dogodnych warunków dla zamieszkiwania.
- Stopniowe starzenie się społeczeństwa, generujące wiele problemów, w grupie której wymienia się m.in. zmniejszanie zasobu siły roboczej, osłabienie lokalnego kapitału ludzkiego, a także pogarszanie struktury rynku pracy.
- Na terenie gminy Wojsławice dominują publiczne usługi podstawowe o charakterze lokalnym, służące zaspokojeniu potrzeb lokalnej społeczności. Z usług ponadpodstawowych mieszkańcy gminy korzystają głównie w miastach: Chełm i Zamość.
- Na terenie gminy brak jest placówek zapewniających opiekę dla dzieci w wieku do lat trzech. Wskazany jest rozwój żłobków, klubów dziecięcych w większych miejscowościach gminy, a także infrastruktury sportowej.
- Od 2010 roku systematycznie zmniejsza się liczba osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej.

- Analiza zasobów mieszkaniowych wykazała niedostateczny standard części mieszkań – duży udział mieszkań małych i o niskim wyposażeniu w urządzenia sanitarno-technicznym.
- Ruch budowlany na terenie gminy jest wysoki – w latach 2010-2020 wydano łącznie 204 pozwolenia na budowę, średnio 19 pozwoleń rocznie. Najwyższą aktywność inwestycyjną cechuje się miejscowość gminna Wojsławice oraz miejscowości: Majdan Ostrowski i Nowy Majdan.
- Sieć drogowa na terenie gminy jest dobrze rozwinięta, wymaga natomiast znacznych nakładów finansowych na utwardzenie dróg gruntowych oraz bieżące naprawy nawierzchni.
- Przez obszar gminy przebiegają także: droga wojewódzka nr 846 łącząca drogę wojewódzką nr 844 w Teratynie z drogą krajową nr 17 w Krasnymstawie. Układ uzupełniający stanowią drogi powiatowe, stanowiące lokalne powiązania odległych obszarów gminy oraz bliskie powiązania z obszarami otaczającymi. Na terenie gminy Wojsławice znajduje się ponadto 49,5 km dróg powiatowych, w większości o nawierzchni twardej, a także 36 km dróg gminnych, z których ok. 84% posiada nawierzchnię twardą, pozostała część to drogi gruntowe.
- Wyposażenie zabudowy w infrastrukturę wodociągową na terenie gminy Wojsławice jest zadawalające, na każdy 1 km² powierzchni obszaru gminy przypadało 0,745 km sieci wodociągowej, co w zestawieniu ze średnią dla powiatu (0,758 km/km²) i regionu (0,867 km/km²) świadczy o nieco gorszym wyposażeniu analizowanego obszaru w tego typu infrastrukturę. W celu niegenerowania kosztów na rozbudowę infrastruktury technicznej istotne znaczenie w rozwoju przestrzennym gminy będzie miało skupianie zabudowy na terenach uzbrojonych poprzez wypełnianie luk w ciągach zwartej zabudowy oraz jej rozwój w bezpośrednim sąsiedztwie istniejących ciągów zabudowy.
- Sieć kanalizacyjna w gminie Wojsławice jest wysoce niezadawalająca. Na terenie gminy od 20 lat funkcjonuje oczyszczalnia ścieków Biovac SBR 0515-1 zmodernizowana w 2018 roku, o średnim dobowym przerobie 123 m³ i długości kolektora sanitarnego 8,2 km. Długość sieci kanalizacyjnej w roku 2019 w relacji do długości sieci wodociągowej wynosiła 10% i jest to jeden z niższych wskaźników w całym powiecie chełmskim – 17%; średnia wartość wskaźnika dla woj. lubelskiego – 31,94%. Na koniec 2019 roku łączna długość sieci kanalizacyjnej wynosiła zaledwie 8,2 km. Wobec braku kanalizacji na pozostałych terenach stosowane są zbiorniki bezodpływowe oraz przydomowe oczyszczalnie ścieków, które są uzupełnieniem istniejącego systemu kanalizacji sanitarnej. Istniejąca zabudowa rozproszona winna korzystać z indywidualnej infrastruktury w szczególności w zakresie odprowadzania ścieków (szczelnych zbiorników na ścieki bytowe lub przydomowych oczyszczalni ścieków).
- Na terenie gminy Wojsławice brak jest sieci gazowej.
- Stosunkowo korzystne położenie komunikacyjne.
- W polityce przestrzennej gminy należy uwzględnić rozwój infrastruktury OZE, co ma szczególne znaczenie w kontekście ochrony środowiska przyrodniczego gminy.

2.3. ANALIZA ŚRODOWISKOWA

Analiza środowiskowa, o której mowa w art. 10 ust. 1 pkt 7 *ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym*, ma na celu zidentyfikowanie obszarów na terenie gminy Wojsławice, które z uwagi na wartości przyrodnicze, kulturowe i krajobrazowe powinny posiadać ograniczenia dla lokalizacji zabudowy, w tym powinny zostać z niej wyłączone,

a także służą ogólnej ocenie stanu i jakości środowiska, warunkującego rozwój przestrzenny gminy. Zalicza się do nich m.in.:

- występowanie form prawnej ochrony przyrody oraz wynikających z tego ustawowych ograniczeń w zagospodarowaniu i użytkowaniu terenów;
- stan zasobów leśnych,
- jakość rolniczej przestrzeni produkcyjnej,
- występowanie terenów o ograniczonym użytkowaniu z uwagi na położenie na obszarach narażonych na niebezpieczeństwo powodzi, zagrożonych osuwaniem się mas ziemnych, terenów górniczych, itp.,
- występowanie obszarów stanowiących o zachowaniu funkcjonalnej łączności obszarów przyrodniczych i umożliwiające przemieszczanie się roślin i zwierząt, - korytarze ekologiczne,
- stan jakości środowiska naturalnego.

Wyniki analizy środowiskowej na terenie gminy Wojśławice:

- ❖ **Obszary objęte ochroną przyrodniczą**, mimo zajmowanych niewielkich powierzchniowo obszarów, cechują się zachowanymi unikatowymi walorami przyrody. W grupie tej wymienia się:
 - **Grabowiecko-Strzelecki Obszar Chronionego Krajobrazu** utworzony 1983-03-23 Uchwałą WRN w Chełmie Nr XVIII/89/83 z dnia 28 marca 1983 w sprawie ustanowienia parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu na terenie województwa chełmskiego;
 - **Obszar NATURA 2000 SOO Putnowice** (PLH060074), obejmujący obszar 50,57 ha, składający się z sześciu powiązanych funkcjonalnie enklaw. Obszar został wyznaczony przez Komisję Europejską na mocy decyzji z dnia 10 stycznia 2011 r. w sprawie przyjęcia na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG czwartego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument nr C(2010) 9669)(2011/64/UE). W Polsce w/wym. obszar został wyznaczony na mocy Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 20 września 2019 r. w sprawie obszaru ochrony siedlisk Putnowice (Dz. U. z 2019 r, poz. 2036). W styczniu 2021 r. do Komisji Europejskiej przekazano propozycję korekty granic obszaru, zaakceptowaną uchwałą RM w sprawie wyrażenia zgody na przekazanie Komisji Europejskiej dokumentu „Lista zmian w sieci obszarów Natura 2000” (M.P. z 2021 r. poz. 45). Tereny włączane w granice obszaru Natura 2000 należy traktować jak proponowane obszary Natura 2000 - są one chronione na podstawie art. 33 ust. 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody i powinny być brane pod uwagę m. in. w trakcie autoryzacji planów i przedsięwzięć;
 - **pomniki przyrody** - szczególnie cenne ze względu na wyjątkowe wartości przyrodnicze i krajobrazowe twory przyrody ożywionej i nieożywionej, do grupy której zalicza się okazałych rozmiarów drzewa, a także źródło.

Tabela 20. Pomniki przyrody na terenie gminy Wojsławice.

L.P.	RODZAJ TWORU PRZYRODY	DATA USTANOWIENIA	AKT PRAWNY O UTWORZENIU, USTANOWIENIU LUB WYZNACZENIU	LOKALIZACJA	ROZMIARY POMNIKA
1.	1. Kasztan jadalny - <i>Castanea sativa</i> 2. Kasztan jadalny - <i>Castanea sativa</i>	1986-12-15	Zarządzenie Nr 18 Wojewody Chełmskiego z dnia 15 grudnia 1986 roku w sprawie uznania za pomniki przyrody Rozporządzenie Nr 11 Wojewody Lubelskiego z dnia 30 lipca 2009 roku w sprawie ustanowienia pomników przyrody	Nadleśnictwo Chełm, leśnictwo Wojsławice, oddział 214c, w sąsiedztwie dorodnego buka leśnego około 50 m od leśniczówki	1. W-19, O-154, P- 49 2. W-11, O-82, P-26
2.	Tulipanowiec amerykański - <i>Liriodendron tulipifera</i>	1986-12-15	Zarządzenie Nr 18 Wojewody Chełmskiego z dnia 15 grudnia 1986 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody Rozporządzenie Nr 11 Wojewody Lubelskiego z dnia 30 lipca 2009 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody	Nadleśnictwo Chełm, leśnictwo Wojsławice, oddział 214c około 40 metrów od leśniczówki	Wysokość [m]:22 Pierśnica [cm]:80
3.	Źródło	1986-12-15	Zarządzenie Nr 18 Wojewody Chełmskiego z dnia 15 grudnia 1986 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody Rozporządzenie Nr 11 Wojewody Lubelskiego z dnia 30 lipca 2009 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody	Położone w odległości około 2 km na południe od Wojsławic, na gruntach wsi Nowy Majdan	

Źródło: <http://crfop.gdos.gov.pl>

❖ **cenne korytarze ekologiczne** - przez obszar gminy Wojsławice przebiega główny korytarz ekologiczny w Polsce - Korytarz Wschodni (KW). Stanowi on najważniejsze drogi migracji gatunków w Polsce, zapewniając jednocześnie łączność siedlisk i populacji w skali kontynentalnej. Korytarz ten stanowi też ważne ogniwo łączności ekologicznej w skali Europy. Korytarz Wschodni rozpoczyna się na Polesiu na północny-wschód od Tomaszowa Lubelskiego, biegnie wzdłuż Bugu do Strzeleckiego Parku Krajobrazowego, a następnie do Chełmskiego Parku Krajobrazowego, Poleskiego Parku Narodowego, Lasów Sobiborskich, Parku Krajobrazowego Podlaski Przełom Bugu i Lasów Mielnickich, gdzie dołącza do Korytarza Północno-Centralnego. W granicach gminy znajdują się dwa odcinki Korytarza Wschodniego – Działy Grabowieckie i Zamojszczyzna. Dolina rzeki Wojsławki stanowi w gminie główny korytarz ekologiczny o znaczeniu lokalnym, łączący ekosystemy Skierbieszowskiego Parku Krajobrazowego i Grabowiecko – Strzeleckiego Obszaru Chronionego Krajobrazu z doliną rzeki Wieprz (korytarzem ekologicznym o znaczeniu krajowym). Na obszarze gminy występują także mniejsze ciągi ekologiczne, zapewniające lokalną migrację gatunków. Ciągami ekologicznymi są również suche obniżenia dolinne

o kierunku południkowym i łączące tereny leśne z doliną Wojsławki. Biegają one częściowo zalesionymi wąwozami i uchodzą do doliny Wojsławki.

- ❖ **grunty wysokich klas bonitacyjnych I-III** – grunty chronione na podstawie ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych. W myśl ustawy, ochrona gruntów rolnych polega w szczególności na ograniczaniu przeznaczenia ich na cele nierolnicze. Realizacja inwestycji, za wyjątkiem zabudowy zagrodowej, wymaga zmiany przeznaczenia gruntów na cele nierolnicze, co wymaga uzyskania zgody ministra właściwego do spraw rolnictwa. Zmiana przeznaczenia gruntów na cele nierolnicze ma miejsce na etapie sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Grunty rolne wysokich klas bonitacyjnych III (IIIa i IIIb) stanowią ok. 55%. Obszar gminy Wojsławice charakteryzuje się zdecydowaną przewagą gleb bardzo dobrych i dobrych. Dominują tu gleby wytworzone na lessach. W okolicy miejscowości Putnowice Wielkie, Turowiec i Krasne występują czarnoziemy, gleby gliniaste w okolicy Trościanki, Nowego Majdanu i Popław, rędziny w okolicy Ostrowa i Majdanu Ostrowskiego oraz gleby na podłożu piasków w okolicy Stadarni, Huty i miejscowości Czarnołoży.
- ❖ **tereny leśne** – chronione na podstawie ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych. W myśl ustawy, ochrona gruntów leśnych polega w szczególności na ograniczeniu przeznaczenia ich na cele nieleśne. Lesistość gminy w 2019 roku kształtowała się na poziomie 18,4%, zajmując powierzchnię 2 045,81 ha, z czego 1 125 ha (55,0%) stanowiły własność prywatną. Największe kompleksy leśne położone są w kilku kompleksach zlokalizowanych: w północnej części gminy (Lasy: Czarnołożki, Pasięka, Huciański), w zachodniej części (Ostrowska Kępa), w południowej części (Lipina). Na pozostałym obszarze lasy są tworzą mniejsze kompleksy leśne i rozdrobnione lasy.
- ❖ **tereny narażone na niebezpieczeństwo powodzi** – na terenie gminy Wojsławice występują obszary szczególnego zagrożenia powodzią;
- ❖ **udokumentowane złoża kopalin, tereny górnicze i obszary górnicze** – ochronę zasobów kopalin ustalają przepisy ustawy Prawo geologiczne i górnicze. Ma ona na celu zabezpieczenie dostępności tych zasobów w celu ich gospodarczego wykorzystania w przyszłości. Na obszarze gminy Wojsławice zlokalizowane jest jedno udokumentowane złożo kopalin – surowców ilastych do ceramiki budowlanej „Majdan Nowy”. Powierzchnia złoża wynosi 58,5 ha. Aktualnie złożo jest niezagospodarowane i nie eksploatowane. Potencjalna eksploatacja złoża jest utrudniona przez występowanie nad złożem gleb wysokich klas bonitacyjnych (gruntów II i III klasy bonitacyjnej) oraz położenie obszaru na terenie Grabowiecko-Strzeleckiego Obszaru Chronionego Krajobrazu.
- ❖ **stan środowiska gminy** - zachodzące zmiany ludnościowe i związany z tym rozwój ekonomiczny, ma dla gminy charakter pozytywny, ale jednocześnie stanowi zagrożenie dla krajobrazu i środowiska. Na zmiany jakości środowiska w gminie zasadniczy wpływ mają działania w zakresie poprawy stanu i funkcjonowania gospodarki wodno-ściekowej, ograniczenie emisji zanieczyszczeń powietrza na skutek montażu kolektorów słonecznych i inwestycji termomodernizacyjnych. Niestety, w większości sołectw gminy, budowa zbiorczej sieci kanalizacyjnej nie jest uzasadniona ekonomicznie, z uwagi na rozproszony charakter zabudowy. W latach 2010 – 2019 nastąpił niewielki rozwój komunalnej infrastruktury technicznej w zakresie infrastruktury wodociągowej, natomiast infrastruktura kanalizacyjna pozostała na tym samym poziomie. W porównaniu z rokiem 2010 długość sieci wodociągowej wzrosła tylko o 4,1 km tj. o 5,3%.

Wnioski i rekomendacje wynikające z analizy środowiskowej:

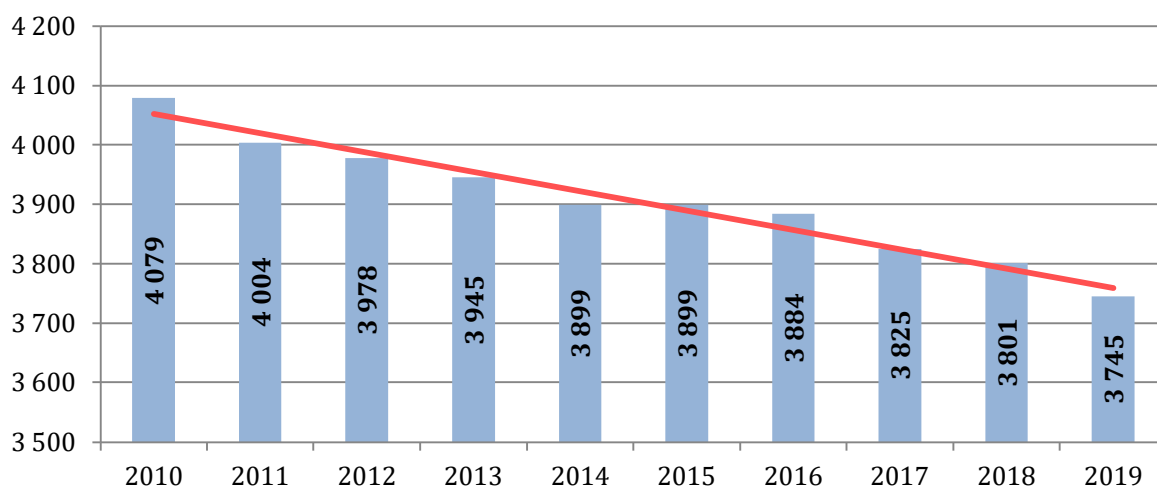
- Przy kształtowaniu rozwoju przestrzennego na terenie gminy należy uwzględnić występujące na terenie gminy bariery związane z warunkami geologiczno-inżynierskimi i z rzeźbą terenu – nienośne lub słabonośne grunty występują w dolinach rzeki Wojsławki i Wełnianki; obszary zagrożone osuwaniem i obrywaniem się skał i zboczy występują w okolicach miejscowości Majdan Ostrowski, Stadarnia, Czarnołoży, Majdan Kukawiecki, Stary Majdan, Nowy Majdan, obszary na południe i na północ od Wojsławic oraz na południe od miejscowości Huta.
- Niewskazane pod funkcje zabudowy są tereny wierzchowin – pokryte lessami wrażliwymi na erozję powierzchniową i tworzącymi liczne wąwozy i jary o czynnych procesach erozyjnych.
- Wskazana jest ochrona terenów leśnych przed antropopresją, w tym przed fragmentaryzacją lasów.
- Ochronie przed nierolniczym i nieleśnym zagospodarowywaniem podlegają tereny gruntów leśnych i rolnych – w pierwszej kolejności należy zagospodarowywać tereny o niskich klasach bonitacyjnych oraz grunty rolne położone w obrębie zwartych struktur przestrzennych.
- Wskazane jest zalesianie gruntów nieprzydatnych dla rolnictwa – nieużytki i grunty o najniższych klasach bonitacyjnych.
- Z uwagi na wysokie walory środowiska przyrodniczego należy unikać zagospodarowywania terenów pod funkcje mogące pogorszyć jego jakość.
- Podniesienie atrakcyjności turystycznej gminy przez udostępnianie terenów inwestycyjnych, umożliwiających realizację inwestycji z zakresu usług turystyki i rekreacji powinien być głównych celów polityki przestrzennej realizowanej w dokumencie jakim jest Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wojsławice.

3. PROGNOZY DEMOGRAFICZNE

W kontekście przeprowadzanej zmiany studium, której konsekwencją jest wyznaczenie terenów przeznaczonych pod zabudowę, wskazane jest odniesienie się do aktualnych danych demograficznych i prognoz, będących podstawą do wykonania analizy potrzeb i bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę. w odniesieniu do danych demograficznych, należy stwierdzić, iż w ostatnich 10 latach tj. w latach 2010 – 2019 odnotowywano niekorzystny dla rozwoju gminy spadek liczby mieszkańców, który wynikał głównie z ujemnego salda migracji, a także ujemnego przyrostu naturalnego. Jak obrazuje wykres poniżej, krzywa zmiany liczby ludności w gminie Wojsławice odzwierciedla jednostajny jej spadek.

Gmina Wojsławice należy do średnio zurbanizowanych i zaludnionych gmin powiatu białskiego, stanowiąc 13,0% ludności powiatu. Pod względem gęstości zaludnienia gmina Wojsławice zajmuje 6 pozycję na 12 gmin wiejskich w powiecie chełmskim z wielkością kształtującą się na poziomie 34 os/km². Biorąc pod uwagę strukturę wiekową społeczeństwa, w gminie Wojsławice dominują osoby w wieku produkcyjnym, w 2019 roku ich udział kształtował się na poziomie około 60,6% ludności gminy. Z uwagi na niekorzystną strukturę demograficzną bardzo prawdopodobne jest utrzymanie się tendencji spadkowej w stanie ludności w najbliższych latach.

Wykres 19. Liczba ludności w gminie Wojsławice w latach 2010-2019.

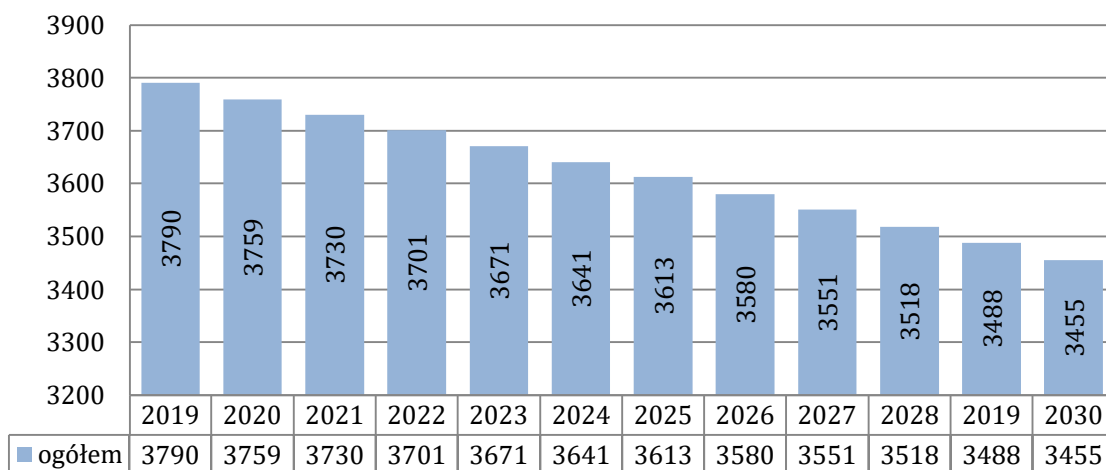

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Prognozy demograficzne stanowią bardzo ważne dane wyjściowe, wpływające na planowanie rozwoju gminy. Najbardziej aktualną prognozą zmiany liczby ludności, jest opracowana w sierpniu 2017 r. przez GUS „Prognoza ludności dla gmin na lata 2017-2030”, która została sporządzona w oparciu o wcześniejsze długoterminowe założenia „Prognozy ludności Polski na lata 2014-2050” oraz „Prognozy dla powiatów i miast na prawie powiatu na lata 2014-2050”. Dla celów określenia potrzeb rozwojowych gminy w zakresie wyznaczenia terenów zabudowy wskazane jest uwzględnienie w prognozie dodatkowo wpływu polityki i działań rozwojowych samorządu gminy, np. skutków zagospodarowywania terenów i realizacji szczególnie ważnych dla rozwoju gminy inwestycji, a także działań i zamierzeń inwestycyjnych innych podmiotów publicznych oraz prywatnych.

Według opracowania „Prognozy ludności dla gmin na lata 2017-2030” wynika, iż do roku 2030 liczba ludności gminy będzie stopniowo maleć, co odpowiada aktualnemu trendowi demograficznemu. W perspektywie 2030 r. gmina osiągnie poziom 3455 mieszkańców, co spowoduje, że liczba mieszkańców w porównaniu do roku 2019 liczba ludności zmaleje o 290 osób tj. 7,7%.

Wykres 20. Prognozowana liczba mieszkańców gminy Wojsławice do 2030 roku.

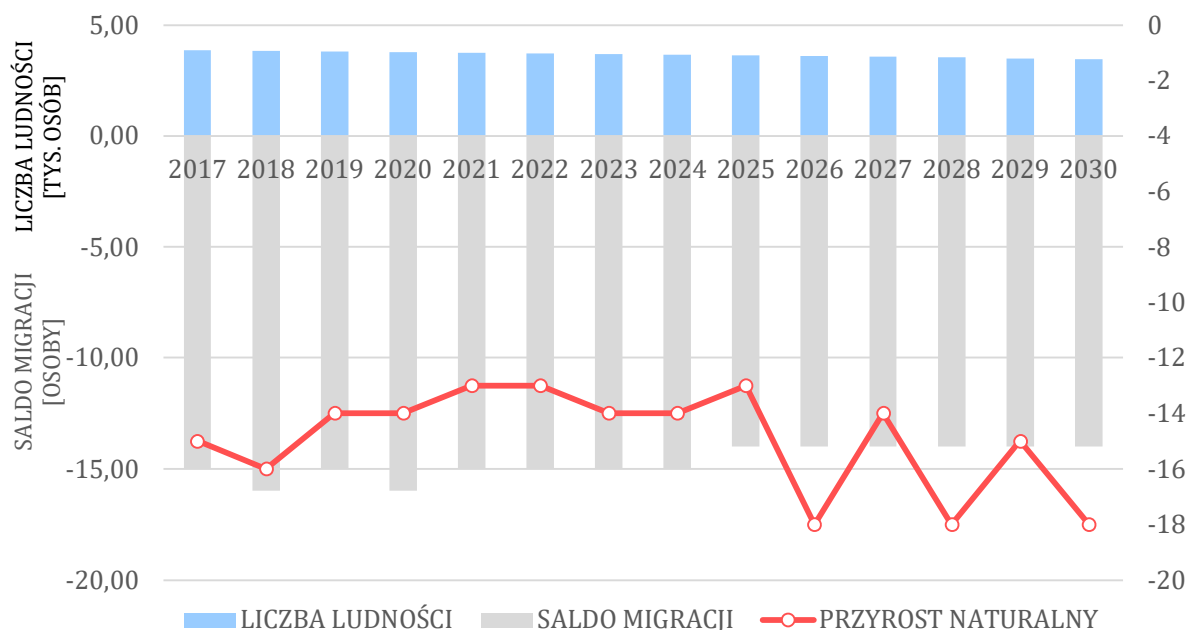

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS „Prognoza ludności dla gmin na lata 2017-2030”, 2017 r.

W celu oszacowania liczby ludności gminy do roku 2048 przyjęto, iż w latach 2031 – 2048 liczba ludności będzie się zmniejszać średnio o 30 osób w każdym roku. Przyjęta wartość jest uśrednionym spadkiem liczby ludności w latach 2017 – 2030 w gminie Wojśławice, wyliczona na podstawie „Prognozy ludności dla gmin na lata 2017 – 2030”. Prognozuje się, iż **w roku 2048 gminę będzie zamieszkiwać 2915 mieszkańców**, o 875 osób mniej aniżeli w roku 2019.

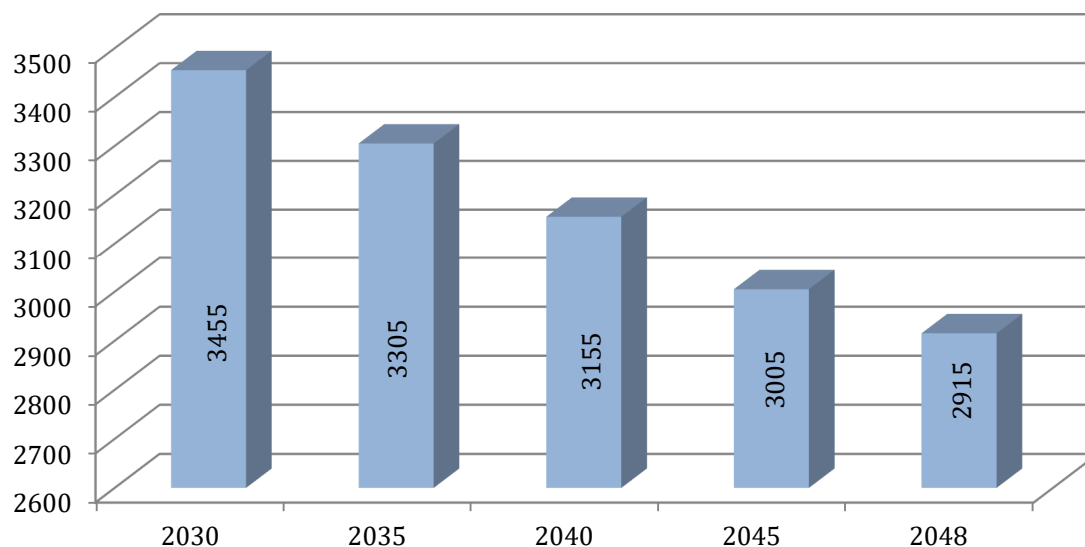
Spadek liczby mieszkańców gminy zgodnie z prognozą GUS wynikać będzie z niekorzystnych wskaźników ruchu naturalnego (przewaga zgonów nad urodzeniami). Również w przypadku procesów migracyjnych prognozuje się stały odpływ ludności na teren gminy.

Wykres 21. Prognozowana liczba mieszkańców gminy Wojśławice.

Źródło: Na podstawie opracowania GUS „Prognoza ludności dla gmin na lata 2017-2030” sierpień 2017 r.

Wykres 22. Prognozowana liczba ludności gminy Wojśławice.

Źródło: Opracowanie własne

Prognozę demograficzną przeprowadzono także na podstawie opracowania pn. „Prognoza ludności do 2050 roku dla powiatów oraz miast na prawach powiatu” opracowanej przez Główny Urząd Statystyczny”.

Tabela 21. Prognozowana liczba ludności w gminie do roku 2048.

ROK	LICZBA LUDNOŚCI		PRZYROST NATURALNY W GMINIE	MIGRACJE W GMINIE	WSKAŹNIK MIGRACJI	WSKAŹNIK PRZYROSTU NATURALNEGO
	POWIAT CHEŁMSKI-TERENY WIEJSKIE	GMINA WOJSŁAWICE				
PROGNOZA NA ROK 2019	67296	3 790	-15	-16	-4,0	-4,2
PROGNOZA NA ROK 2020	67169	3759	-14	-17	-3,7	-4,5
PROGNOZA NA ROK 2025	66546	3613	-13	-15	-3,6	-4,2
PROGNOZA NA ROK 2030	65762	3455	-18	-15	-5,2	-4,3
PROGNOZA NA ROK 2035	65012	3305	-15	-15	-4,5	-4,5
PROGNOZA NA ROK 2040	64262	3155	-14	-16	-4,4	-5,1
PROGNOZA NA ROK 2045	63512	3005	-16	-14	-5,3	-4,7
PROGNOZA NA ROK 2048	63137	2915	-12	-18	-4,1	-6,2
SPADEK LICZBY LUDNOŚCI	- 4159	-875				

*wartość przyjęta na podstawie „Prognozy ludności dla gmin na lata 2017 – 2030”

**wartość przyjęta na podstawie wyliczonej tendencji zmiany liczby ludności w latach 2016 - 2048

Szacuje się, że w ciągu 30 lat liczba ludności gminy Wojsławice zmniejszy się o ok. 875 osób, i **liczba ludności gminy Wojsławice w roku 2048 będzie wynosić ok. 2915 osób**, co stanowić będzie blisko 77% obecnej liczby mieszkańców gminy. Z prognozy demograficznej GUS można wywnioskować, iż do roku 2038 roku nie będą widoczne istotne zmiany w strukturze wiekowej społeczeństwa. Z kolei po roku 2038 przewiduje się spadek liczby ludności zarówno w wieku przedprodukcyjnym, jak i produkcyjnym oraz wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym. Zjawisko to wskazuje na wzrost średniej wieku mieszkańców gminy, czyli starzenie się społeczeństwa. Należy podkreślić, iż w analizie wykorzystano prognozę demograficzną GUS sporządzoną dla powiatu chełmskiego obejmującą tereny wiejskie (13 gmin wiejskich), które cechują się różnymi uwarunkowaniami rozwojowymi i krajobrazowymi. Wynik uzyskany w wariantcie dla powiatów ma charakter wyłącznie poglądowy i nie uwzględnia planowanych działań inwestycyjnych na poziomie krajowym czy też regionalnym, jak również specjalnych programów prorodzinnych, które z pewnością mogą się przyczynić do wzrostu liczby mieszkańców w gminie Wojsławice.

Do dalszych analiz przyjęto prognozę demograficzną do roku 2048 sporządzoną na podstawie przeanalizowania tendencji zmiany ludności wynikającej z opracowania pn. „Prognoza ludności do 2050 roku dla powiatów oraz miast na prawach powiatu”. Zakłada ona, iż na terenie gminy Wojsławice **liczba ludności zmniejszy się o ok. 875 osób i w roku 2048 będzie wynosić 2915 mieszkańców.**

Obowiązujące Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wojsławice opracowane zostało w roku 2001, a więc 20 lat temu. W tym okresie dokonano trzy jego aktualizacje tj. w 2012 r. i dwie w 2014 r. Uzasadnionym więc pozostaje uwzględnienie w aktualnie sporządzanej zmianie Studium potrzeb i możliwości rozwojowych gminy, wynikających z prognozy demograficznej w perspektywie kolejnych 29 lat tj. do roku 2048.

W celu oszacowania ilości mieszkań w roku 2048 przyjęto wskaźnik wynikający z ruchu budowlanego i ilości wydanych pozwoleń na budowę dot. budowy budynków mieszkalnych. W latach 2010 – 2020 wydano 204 pozwolenia na budowę z czego 87 dotyczy budynków mieszkalnych, średnio oddawano do użytku ok. 9 mieszkań rocznie (zabudowy zagrodowej i zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej). Przy zachowaniu istniejącego trendu w zakresie wielkości ruchu budowlanego i oddawania do użytku nowych budynków mieszkalnych przyjęto, iż w ciągu 29 lat **przybędzie 261 nowych budynków mieszkalnych**.

Tabela 22. Szacowana liczba budynków mieszkalnych w gminie Wojsławice w 2048 r.

ROK	LICZBA LUDNOŚCI W GMINIE	SZACUNKOWA LICZBA BUDYNKÓW MIESZKALNYCH	SZACUNKOWA LICZBA OSÓB W MIESZKANIU W GMINIE
2019	3 745	1 522	2,46
2048	2 915	1 783	1,63

Źródło: Bank danych lokalnych GUS oraz szacunki własne.

Otrzymany wynik nie uwzględnia jednak aktywności samorządu w zakresie lokalnej polityki rozwoju, której jednym z podstawowych celów jest rozwój społeczno-gospodarczy gminy, skutkujący utrzymaniem korzystnych tendencji demograficznych. Zgodnie z obowiązującą Strategią Rozwoju Gminy Wojsławice na lata 2008-2015 z perspektywą do roku 2022, jednym z priorytetów samorządu gminy jest zapewnienie prężnego rozwoju gospodarczego (Priorytet III: Gmina aktywna gospodarczo), wykorzystując odnawialne źródła energii, potencjał gminy oraz uwarunkowania zewnętrzne. Rozwój przedsiębiorczości na terenie gminy Wojsławice będzie odbywać się poprzez realizację celów operacyjnych związanych z zapewnieniem lepszego dostępu przedsiębiorstw do usług informacyjnych, doradczych i szkoleniowych; zwiększeniem konkurencyjności oraz zdolności inwestycyjnej przedsiębiorstw; rozwojem nowych firm w branżach kluczowych dla rozwoju gminy; poprawą sytuacji na rynku pracy; poprawą efektywności sektora rolnego oraz jego większą specjalizacją oraz rozwojem przedsiębiorczości społecznej. Wsparcie powinno być także kierowane na wykorzystanie wewnętrznego potencjału obszaru do produkcji energii ze źródeł odnawialnych m.in. poprzez modernizację sieci elektroenergetycznych, współpracę z inwestorami zainteresowanymi wytwarzaniem energii na sprzedaż oraz dostosowaniem infrastruktury przedsiębiorstw komunalnych. Poza wspomnianym Priorytetem III dotyczącym rozwoju na terenie gminy Wojsławice efektywnie funkcjonującej gospodarki, należy wymienić także:

- ❖ Priorytet I: Gmina sprawna technicznie.
- ❖ Priorytet II: Gmina przyjazna dla mieszkańców, turystów i inwestorów.
- ❖ Priorytet IV: Gmina dbająca o środowisko naturalne, promująca dziedzictwo kulturowe i historyczne obszaru.

Realizacja powyższych celów powinna zwiększyć atrakcyjność gminy do inwestowania, w tym również do zamieszkania. Aktualna Strategia dotyczy horyzontu 2022 r. Należy jednak przewidywać, że wymienione cele rozwoju gminy pozostaną aktualne również po roku 2022, gdyż mają charakter uniwersalny, koncentrujący się na rozwiązaniu najważniejszych problemów w gminie. Przedstawiona wyżej polityka gminy, wskazująca na niepewność

procesów rozwojowych, uzasadnia przyjęcie optymistycznego scenariusza rozwoju gminy pozwalającego na zwiększenie potrzeb mieszkaniowych wynikających z niedoszacowania wskazanych powyżej: liczby mieszkań oraz średniej liczby osób w mieszkaniu w gminie Wojsławice w 2048 r. Powyższe jest zgodne z założeniami wskazanymi w art. 10 ust. 7 pkt 2 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, dopuszczającymi możliwość zwiększenia zapotrzebowania na nową zabudowę w stosunku do wyników analizy, w tym prognozy demograficznej do 30%.

4. MOŻLIWOŚCI FINANSOWANIA PRZEZ GMINĘ WYKONANIA SIECI INFRASTRUKTURY KOMUNIKACYJNEJ, TECHNICZNEJ I SPOŁECZNEJ

Zgodnie z ustawą o samorządzie gminnym do zadań własnych gminy należą zadania między innymi w zakresie: realizacji gminnych dróg, wodociągów i zaopatrzenia w wodę, kanalizacji, usuwania i oczyszczania ścieków komunalnych, utrzymania czystości i porządku oraz urządzeń sanitarnych, ochrony zdrowia, pomocy społecznej, edukacji publicznej, kultury, kultury fizycznej i turystyki, w tym terenów rekreacyjnych i urządzeń sportowych, zieleni gminnej. W myśl ustawy o finansach publicznych realizacja zadań własnych gminy odbywa się zgodnie z zasadami planowania i dysponowania środkami publicznymi, których źródłem są w szczególności: dochody własne gminy, subwencje, dotacje celowe, kredyty i pożyczki, obligacje komunalne, środki ze źródeł pozabudżetowych na zadania własne.

Budżet gminy Wojsławice charakteryzuje się korzystną strukturą dochodów i wydatków budżetu (w tym wielkość wydatków inwestycyjnych wynosząca w 2019 r. 6,77 mln zł) powoduje również, że gmina posiada duże możliwości w zakresie rozwoju nowej infrastruktury technicznej, komunikacyjnej i społecznej. Powyższe powoduje, że gmina dysponuje środkami finansowymi na przeznaczania nowych terenów inwestycyjnych pod rozwój zabudowy. Kierunki przeznaczenia nowych terenów pod zabudowę powinny wynikać przede wszystkim z istniejącego zapotrzebowania oraz być uzasadnione istnieniem szczególnych korzyści społeczno-gospodarczych dla rozwoju gminy.

Uwzględniając możliwości finansowe gminy w zakresie realizacji nowej infrastruktury obsługującej tereny inwestycyjne należy założyć:

- nowe tereny inwestycyjne służące rozwojowi mieszkalnictwa (wskazywane w studium) powinny być obsługiwane przez istniejące już sieci infrastruktury technicznej oraz posiadać dostęp do istniejącej sieci dróg – wskazywanie nowych terenów powinno służyć wypełnieniu „plomb” w istniejących strukturach osadniczych lub w ich bezpośrednim sąsiedztwie,
- zgodnie z wynikami analizy oraz strategią samorządu gminy dążącą do rozwoju przedsiębiorczości w gminie, pożądane przeznaczenie terenów pod rozwój usług i produkcję, powinien dotyczyć obszarów posiadających dobry dostęp do infrastruktury drogowej i podstawowej infrastruktury technicznej celem zmniejszenia do minimum przyszłych nakładów inwestycyjnych w tym zakresie,
- rozwój infrastruktury społecznej w zakresie jej niedoborów wynikających z niniejszej analizy, a także z przyszłych potrzeb, które będą następować wraz z rozwojem gminy powinien odbywać się z wykorzystaniem istniejących w pełni niezagospodarowanych zasobów nieruchomości komunalnych,
- rozwój nowej zabudowy na terenach niewyposażonych w infrastrukturę komunikacyjną i techniczną powinien służyć wyłącznie wykorzystaniu największych pozarolniczych

potencjałów rozwojowych gminy, w tym dla rozwoju infrastruktury służącej produkcji i dystrybucji energii pochodzącej z odnawialnych źródeł energii.

Przy analizie możliwości finansowania przez gminę infrastruktury należy także przyjąć, że realizacja zapisów studium odbywać się będzie etapowo, zgodnie z strategią działania gminy, w tym np. harmonogramem sporządzania przyszłych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Dla zminimalizowania obciążeń dla budżetu gminy, wynikających z realizacji polityki przestrzennej wskazane jest opracowywanie miejscowych planów w sposób sukcesywny i jednocześnie w taki sposób ażeby kolejność realizacji poszczególnych planów miejscowych podyktowana była analizą najpilniejszych potrzeb rozwojowych gminy oraz kalkulacją kosztów i dochodów wynikających z realizacji ich ustaleń.

Przy tych założeniach rozwoju zagospodarowania gminy, mając również na uwadze sukcesywny coroczny wzrost dochodów budżetu gminy i utrzymanie tej tendencji w kolejnych latach, wydatki inwestycyjne gminy związane z rozwojem infrastruktury technicznej i komunikacyjnej nie obciążą zbytnio jej budżetu. Możliwości finansowe gminy w perspektywie 2048 roku ocenia się jako wystarczające do zrealizowania kierunków rozwoju przestrzennego określonych w studium, w zakresie wynikającym z przeprowadzonych w niniejszym dokumencie analiz.

5. BILANS TERENÓW PRZEZNACZONYCH POD ZABUDOWĘ

Zgodnie z ustawą z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2021 r. poz. 741, z późn. zm.) przeprowadzany bilans ma służyć wyznaczeniu obszarów, które w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania gminy powinny być przeznaczone na cele budowlane. Bilans ten w szczególności powinien uwzględniać występujące na obszarze gminy uwarunkowania środowiskowe i społeczno-gospodarcze, zmiany demograficzne oraz możliwości finansowania przez gminę infrastruktury komunalnej (dróg i sieci infrastruktury technicznej) i infrastruktury społecznej służącej realizacji zadań własnych gminy.

Wykonanie bilansu zgodnie z art. 10 ust. 5 w/w ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym polega kolejno na:

- 1) sformułowaniu maksymalnego w skali gminy zapotrzebowania na nową zabudowę, wyrażonego ilością powierzchni użytkowej, w podziale na poszczególne funkcje zabudowy;
- 2) oszacowaniu chłonności położonych na terenie gminy, obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach jednostki osadniczej w rozumieniu art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 2003 r. o urzędowych nazwach miejscowości i obiektów fizjograficznych, rozumianej jako możliwość lokalizowania na tych obszarach nowej zabudowy wyrażonej w powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na poszczególne funkcje zabudowy;
- 3) oszacowaniu chłonności, położonych na terenie gminy, obszarów przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę, innych niż wymienione w pkt 2 rozumianej jako możliwość lokalizowania na tych obszarach nowej zabudowy wyrażonej w powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na poszczególne funkcje zabudowy;
- 4) porównaniu maksymalnego w skali gminy zapotrzebowania na nową zabudowę, o którym mowa w pkt 1 oraz chłonności o której mowa w pkt 2 i 3, a następnie, gdy maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę:

- a) nie przekracza sumy powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy – nie przewiduje się lokalizacji nowej zabudowy poza obszarami, o których mowa w pkt 2 i 3,
- b) przekracza sumę powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy – bilans terenów pod zabudowę uzupełnia się o różnicę tych wielkości wyrażoną w powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy, i przewiduje się lokalizację nowej zabudowy poza obszarami, o którym mowa w pkt 2 i 3, maksymalnie w ilości wynikającej z uzupełnionego bilansu.

Bilans terenów wykonano z następującymi założeniami:

- danymi wyjściowymi dla przeprowadzonego bilansu są dane dotyczące liczby nieruchomości wydzielonych ewidencyjnie lub możliwych do wydzielenia ewidencyjnego (na skutek scaleń i podziałów), których kształt geometryczny i inne uwarunkowania umożliwiają zabudowę i które mogłyby być zabudowane;
- określenie zapotrzebowania na nową zabudowę w gminie dokonano dla perspektywy czasowej do roku 2048 r.;
- zapotrzebowanie na nową zabudowę zostało oszacowane zgodnie z ustaleniami dotyczącymi zagospodarowywania oraz użytkowania terenów, w tym terenów przeznaczonych pod zabudowę, zawartymi w opracowywanym studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wojsławice – kierunki zagospodarowania przestrzennego;
- zapotrzebowanie na nową zabudowę o funkcji mieszkaniowej (tj. zabudowy zagrodowej i mieszkaniowej (M), zabudowy zagrodowej, mieszkaniowej i letniskowej (M/ML) oraz zabudowy mieszkaniowej i usługowej (M/U) uwzględniono z założeniem utrzymania, w perspektywie do roku 2048 liczby mieszkańców na poziomie 2915 i osiągnięciu wskaźnika 1,63 osoby na jedno mieszkanie), co daje 1 783 mieszkań – zakładany stan gospodarstw domowych w 2048 r. uzasadnia przyjęcie, że w kolejnych latach rokrocznie oddawanych w gminie do użytkowania będzie ok. 9 nowych budynków mieszkalnych, co odpowiada aktualnemu ruchowi budowlanemu;
- zapotrzebowanie na nową zabudowę letniskową, wyrażone w ilości powierzchni użytkowej zabudowy, przy założeniu iż średnia wielkość powierzchni zabudowy letniskowej do powierzchni zabudowy mieszkaniowej na obszarach wiejskich, zapewniającej optymalną obsługę gminy wynosi ok. 10% (wartość przyjęta na podstawie analiz porównawczych struktury zabudowy);
- zapotrzebowanie na nową zabudowę o funkcji usługowej (w tym zabudowa usługowa i zieleni urządzonej) uwzględniono z założeniem powstania, w perspektywie do roku 2048 liczby podmiotów gospodarczych z sekcji usług na poziomie 435 – zakładany stan w 2048 r. uzasadnia przyjęcie, że w kolejnych latach rokrocznie oddawanych w gminie do użytkowania będzie ok. 11 podmiotów gospodarczych z sekcji usług, co odpowiada aktualnemu ruchowi inwestycyjnemu:
 - wytyczne projektowe nie określają sposobu wyznaczenia maksymalnego zapotrzebowania na nową zabudowę usługową, gdyż zapotrzebowanie na tą zabudowę uzależnione jest od uwarunkowań lokalnych, w tym od potrzeb mieszkańców i polityki rozwoju gminy, a sam rynek usług podstawowych jest niestabilny i dokonuje się często

alokacji tego typu zabudowy. Niezbędne jest zatem odpowiednie zabezpieczenie powierzchni pod ten rodzaj zabudowy w Studium;

- obliczenie zapotrzebowania na tereny zabudowy usługowej na terenie gminy zostało dokonane w na podstawie ruchu inwestycyjnego, w oparciu o dane statyczne GUS BDL dot. liczby nowo rejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej PKD 2007 z sekcji usługowej. W gminie Wojsławice w latach 2010 – 2019 zarejestrowano 113 nowe podmioty z sekcji usług. Takie założenie jest uzasadnione prognozami rozwoju gospodarczego i struktury zatrudnienia oraz udziału poszczególnych sektorów gospodarki w PKB kraju.
- zapotrzebowanie na zabudowę usług sportu i rekreacji, wyrażone w ilości powierzchni użytkowej zabudowy, przy założeniu iż średnia wielkość powierzchni zabudowy usług sportu i rekreacji do powierzchni zabudowy usługowej na obszarach wiejskich, zapewniającej optymalną obsługę gminy wynosi ok. 30%:
 - dla zabudowy usługowej nie zostały przewidziane powierzchnie użytkowe zabudowy związanej z usługami sportu i rekreacji gdyż usługi tego typu zostały wskazane w standardach urbanistycznych jako oddzielna funkcja rozwojowa. Społeczeństwo informacyjne zatrudnione w sektorze usługowym coraz częściej oczekuje zorganizowanej rozrywki i rekreacji. Spędzanie wolnego czasu w rejonach mniej popularnych turystycznie jest coraz częściej spotykane. Dlatego coraz częstszą formą rozrywki jest agroturystyka połączona z możliwością korzystania z lokalnej bazy rekreacyjno-sportowej. Biorąc powyższe pod uwagę przyjmuje się, że zapotrzebowanie na powierzchnię użytkową budynków usług sportu i rekreacji wynosić będzie 30% zapotrzebowania na powierzchnię zabudowy usługowej,
- zapotrzebowanie na nową zabudowę o funkcji produkcyjno-składowo-magazynowej oraz zabudowy usługowej, uwzględniono z założeniem powstania, w perspektywie do roku 2048 liczby podmiotów gospodarczych z sekcji przemysł i budownictwo na poziomie 195 - zakładany stan w 2048 r. uzasadnia przyjęcie, że w kolejnych latach rocznie oddawanych w gminie do użytkowania będzie ok. 145 podmiotów gospodarczych z sekcji przemysł i budownictwo co odpowiada aktualnemu ruchowi inwestycyjnemu;
 - obliczenie zapotrzebowania na tereny zabudowy usługowo-przemysłowo-składowej i zabudowy usługowej na terenie gminy zostało dokonane w na podstawie ruchu inwestycyjnego, w oparciu o dane statyczne GUS BDL dot. liczby nowo rejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej PKD 2007 z sekcji przemysł i budownictwo. W gminie Biała Podlaska w latach 2010 – 2019 zarejestrowano 46 nowych podmiotów z sekcji przemysł i budownictwo. Takie założenie jest uzasadnione prognozami rozwoju gospodarczego i struktury zatrudnienia oraz udziału poszczególnych sektorów gospodarki w PKB kraju.
- z uwagi na fakt, iż obszar całej gminy pokryty jest miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, wszystkie obszary zwartej zabudowy znajdują się na terenach na których obowiązują ustalenia miejscowego planu. W związku z powyższym chłonność terenów dla realizacji nowej zabudowy w gminie została obliczona zgodnie z ustaleniami obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Chłonność terenów, przyjęto w oparciu o określenie liczby nieruchomości (lub możliwych do wydzielenia nieruchomości), które mogą być zabudowane z uwzględnieniem ustalonych w planie średnich

parametrów i wskaźników kształtowania zabudowy oraz zagospodarowania terenów dla poszczególnych funkcji.

Szacunkowe maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę, z uwzględnieniem zawartych w studium analiz, wyrażone w ilości powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy, w perspektywie 2048 r., przedstawia się następująco:

1) dla zabudowy mieszkaniowej, uwzględniając w szczególności:

- aktualną prognozę demograficzną, w tym wynikającą z realizacji polityki gminy mającej na celu zatrzymanie negatywnych tendencji demograficznych poprzez osiągnięcie liczby 2 915 mieszkańców gminy w perspektywie 2048 r.,
- wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów przeznaczonych pod zabudowę (suikzp – kierunki zagospodarowania), w oparciu o określenie liczby nieruchomości (lub możliwych do wydzielenia nieruchomości na skutek scaleń i podziałów), predysponowanych do pełnienia określonych funkcji, na których możliwe byłoby ustalenie warunków zabudowy, tj.:
 - dla zabudowy zagrodowej i mieszkaniowej oraz zabudowy zagrodowej, mieszkaniowej i letniskowej: maksymalna powierzchnia zabudowy w granicach działek budowlanych przeznaczanych pod zabudowę mieszkaniową – 50 % oraz minimalna powierzchnia nowo wydzielanych działek budowlanych pod zabudowę mieszkaniową 1200 m²,
 - dla zabudowy mieszkaniowo-usługowej: maksymalna powierzchnia zabudowy w granicach działek budowlanych – 60% oraz minimalna powierzchnia nowo wydzielanych działek budowlanych pod zabudowę – 400 m²;
- 15% potrzeb mieszkaniowych zaspokajanych będzie w ramach realizacji zabudowy mieszkaniowo-usługowej;
- tereny zabudowy mieszkaniowej przyjęte do analizy obejmują: zabudowę zagrodową, zabudowę mieszkaniową jednorodzinną i letniskową oraz zabudowę mieszkaniowo-usługową,
- zmiany strukturalne w rolnictwie, odchodzenie od produkcji w małych gospodarstwach rolnych i zmiany środków dochodów,
- przeciwdziałanie rozpraszaniu zabudowy mieszkaniowej jako zjawiska niekorzystnego z punktu widzenia wyposażania terenów w infrastrukturę techniczną

powyższe powoduje, że prawdopodobne jest powstanie 261 nowych budynków mieszkalnych, w perspektywie do 2048 r. (wraz z towarzyszącą jej zabudową gospodarczą, w tym garażową), z czego 222 nowych budynków w zabudowie mieszkaniowej (M i M/ML) - **zapotrzebowanie w ilości 133 200 m² powierzchni użytkowej** oraz 39 nowych budynków w zabudowie mieszkaniowo-usługowej (M/U) - **zapotrzebowanie w ilości 9 360 m² powierzchni użytkowej**.

Zapotrzebowanie na tereny zabudowy mieszkaniowej w perspektywie do roku 2048 stanowi sumę zapotrzebowanie na zabudowę mieszkaniową kształtuje się na poziomie 142 560 m².

2) dla zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej, uwzględniając w szczególności:

- na terenie gminy zabudowa wielorodzinna występuje tylko w miejscowości gminnej Wojsławice na terenie części działek ozn. nr ewid. 1930/5, 1930/32 i 1930/33,

- brak realizacji na terenie gminy w analizowanych latach 2010-2020 inwestycji z zakresu budownictwa wielorodzinnego,
- aktualny brak zainteresowania inwestorów budownictwem wielorodzinnym,

- nie przyjmuje się zapotrzebowania na nową zabudowę mieszkaniową wielorodzinną;

3) dla zabudowy letniskowej i rekreacji, uwzględniając w szczególności:

- politykę gminy dążącą do rozwoju funkcji turystycznej i rekreacyjnej gminy, zgodnie z analizą środowiskową, wskazującą na posiadanie przez gminę szczególnych uwarunkowań przyrodniczych i krajobrazowych,
- duże walory przyrodnicze i krajobrazowe gminy,
- wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów przeznaczonych pod zabudowę (suikzp – kierunki zagospodarowania), w oparciu o określenie liczby nieruchomości (lub możliwych do wydzielenia nieruchomości na skutek scaleń i podziałów), predysponowanych do pełnienia określonych funkcji, na których możliwe byłoby ustalenie warunków zabudowy, tj.:
 - dla zabudowy letniskowej i rekreacji (ML/UR): maksymalna powierzchnia zabudowy w granicach działek budowlanych – 40% oraz minimalna powierzchnia nowo wydzielanych działek budowlanych pod zabudowę 500 m².

przyjmuje się zapotrzebowanie w ilości wynikającej z zaspokojenia potrzeb nowej zabudowy mieszkaniowej: 14 256 m² powierzchni użytkowej tj. 10% z 142 560 m² z zapotrzebowania na powierzchnię użytkową zabudowy mieszkaniowej,

4) dla zabudowy usługowej, uwzględniając w szczególności:

- prognozowaną liczbę podmiotów gospodarczych z sekcji usług, w tym wynikającą z realizacji polityki gminy mającej na celu utrzymanie korzystnych trendów gospodarczych poprzez osiągnięcie 435 liczby podmiotów gospodarczych, w perspektywie 2048 r.,
- zmianę przeznaczenia nieruchomości gminnych na funkcje inne niż publiczne, zgodnie z faktycznym ich wykorzystywaniem lub planowanym komercyjnym w miejscowościach Huta, Nowy Majdan, Turowiec, Putnowice Wielkie, Ostrów - Kolonia, Majdan Ostrowski,
- wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów przeznaczonych pod zabudowę (suikzp – kierunki zagospodarowania), w oparciu o określenie liczby nieruchomości (lub możliwych do wydzielenia nieruchomości na skutek scaleń i podziałów), predysponowanych do pełnienia określonych funkcji, na których możliwe byłoby ustalenie warunków zabudowy, tj.:
 - dla zabudowy usługowej (U): maksymalna powierzchnia zabudowy w granicach działek budowlanych – 60% oraz minimalna powierzchnia nowo wydzielanych działek budowlanych pod zabudowę 400 m²,
 - dla zabudowy usługowej i zieleni urządzonej (U/ZP): maksymalna powierzchnia zabudowy w granicach działek budowlanych – 30 % oraz minimalna powierzchnia nowo wydzielanych działek budowlanych pod zabudowę 1000 m²,
- 20% potrzeb zabudowy usługowej zaspokajanych będzie w ramach realizacji zabudowy usług i zieleni urządzonej;
- zaspokojenie potrzeb istniejącej zabudowy mieszkaniowej w zakresie usług publicznych i komercyjnych;

- politykę gminy dążącą do utrzymania właściwego poziomu dostępności do usług publicznych dla obsługi nowej zabudowy mieszkaniowej,
- rosnący potencjał gospodarczy gminy przejawiający się systematycznym wzrostem ilości podmiotów gospodarki narodowej;
- rosnące potrzeby i oczekiwania mieszkańców gminy w zakresie liczby usług, ich różnorodności, poziomu specjalizacji i ich zaawansowania;
- istnienie niezagospodarowanych i nieprzeznaczonych inwestycyjnie terenów predysponowanych do pełnienia funkcji usług publicznych,

powyższe powoduje, że prawdopodobne jest powstanie 319 nowych podmiotów gospodarczych tj. nowych budynków usługowych, w perspektywie do 2048 r. z czego 255 nowych budynków w zabudowie usługowej (U) – **zapotrzebowanie w ilości 61 200 m² powierzchni użytkowej** oraz 64 nowych budynków w zabudowie usługowej i zieleni urządzonej (U/ZP) - **zapotrzebowanie w ilości 19 200 m² powierzchni użytkowej.**

Zapotrzebowanie na tereny zabudowy usługowej w perspektywie do roku 2048 stanowi sumę zapotrzebowanie na zabudowę usługową kształtuje się na poziomie 80 400 m².

5) dla zabudowy usług sportu i rekreacji, uwzględniając w szczególności:

- wskazanie w miejscowości Wojsławice nowych terenów do rozwoju funkcji usługowych,
- rekreacyjnych wykorzystujących zasoby kulturowe, krajobrazowe i przyrodnicze służących rozwojowi turystyki,
- wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów przeznaczonych pod zabudowę (suikzp – kierunki zagospodarowania), w oparciu o określenie liczby nieruchomości (lub możliwych do wydzielenia nieruchomości na skutek scaleń i podziałów), predysponowanych do pełnienia określonych funkcji, na których możliwe byłoby ustalenie warunków zabudowy, tj.:
 - dla zabudowy usług sportu i rekreacji (USR): maksymalna powierzchnia zabudowy w granicach działek budowlanych – 30% oraz minimalna powierzchnia nowo wydzielanych działek budowlanych pod zabudowę 1000 m²;
- potencjał do rozwoju zabudowy rekreacji i sportu w formie obiektów otwartych takich jak strzelnice sportowe, parki linowe, tory do jazdy terenowej autami lub quadami, zintegrowane boiska z placami zabaw i miejscami odpoczynku, zorganizowane kąpieliska i tereny biwakowo-rekreacyjne,
 - uzasadnione potrzeby inwestycyjne zgłaszane przez inwestorów,
 - lokalizacja planowanego zbiornika wodnego w miejscowości Wojsławice, terenów letniskowych i usług rekreacji oraz zieleni urządzonej służących rekreacji i wypoczynkowi

przyjmuje się zapotrzebowanie w ilości wynikającej z zaspokojenia potrzeb nowej zabudowy mieszkaniowej i udostępnienia terenów inwestycyjnych: 24 120 m² powierzchni użytkowej tj. 30% z 80 400 m² z zapotrzebowania na powierzchnię użytkową zabudowy usługowej,

6) dla zabudowy obiektów produkcji rolniczej, uwzględniając:

- powiększenie powierzchni przeznaczonej do lokalizacji gospodarstw wysokotowarowych w zakresie produkcji zwierzęcej podyktowane jest głównie potrzebą dalszego rozwoju istniejących gospodarstw wysokotowarowych, co wynika z dużej terenochłonności tychże inwestycji,

- zakłada się, że rolnictwo pozostanie nadal jednym z głównych kierunków rozwoju gminy,
- organizacja produkcji rolnej będzie się opierać na efektywnych gospodarstwach rodzinnych,
- przewiduje się utrzymanie wiodących kierunków specjalizacji produkcji rolnej, w tym w zakresie produkcji zwierzęcej,

- nie przyjmuje się zapotrzebowania na nową zabudowę:

7) dla zabudowy przemysłowo-składowo-magazynowej oraz zabudowy usługowej uwzględniając:

- prognozowaną liczbę podmiotów gospodarczych z sekcji przemysł i budownictwo, w tym wynikającą z realizacji polityki gminy mającej na celu utrzymanie korzystnych trendów gospodarczych poprzez osiągnięcie liczby 195 podmiotów gospodarczych, w perspektywie 2048 r.,
- lokalizacja nowych terenów inwestycyjnych w postaci terenów przeznaczonych pod lokalizację obiektów produkcyjnych, składów i magazynów oraz zabudowy usługowej wzdłuż ul. Chełmskiej w Wojsławicach,
- wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów przeznaczonych pod zabudowę (suikzp – kierunki zagospodarowania), w oparciu o określenie liczby nieruchomości (lub możliwych do wydzielenia nieruchomości na skutek scaleń i podziałów), predysponowanych do pełnienia określonych funkcji, na których możliwe byłoby ustalenie warunków zabudowy, tj.:
 - dla zabudowy usługowej (P/U): maksymalna powierzchnia zabudowy w granicach działek budowlanych – 60% oraz minimalna powierzchnia nowo wydzielanych działek budowlanych pod zabudowę 2000 m²,
- zaspokojenie potrzeb istniejącej zabudowy mieszkaniowej i zagrodowej w zakresie usług;
- politykę gminy dążącą do podniesienia poziomu rozwoju gospodarczego gminy, w tym rozwoju działalności pozarolniczych,
- rosnący potencjał gospodarczy gminy przejawiający się systematycznym wzrostem ilości podmiotów gospodarki narodowej;
- rosnące potrzeby i oczekiwania mieszkańców gminy w zakresie liczby usług, ich różnorodności, poziomu specjalizacji i ich zaawansowania;

powyższe powoduje, że prawdopodobne jest powstanie 145 nowych podmiotów gospodarczych tj. nowych budynków usługowo-przemysłowo-składowych, w perspektywie do 2048 r., co wskazuje na **zapotrzebowanie w ilości 174 000 m² powierzchni użytkowej.**

Dla terenów produkcyjnych w zakresie produkcji zwierzęcej nie wyznacza się zapotrzebowania na nowe tereny. Powiększenie powierzchni przeznaczonej do lokalizacji gospodarstw wysokotowarowych w zakresie produkcji zwierzęcej podyktowane jest głównie potrzebą dalszego rozwoju istniejących gospodarstw wysokotowarowych, co wynika z dużej terenochłonności tychże inwestycji. Zakłada się, że rolnictwo pozostanie nadal jednym z głównych kierunków rozwoju gminy. Organizacja produkcji rolnej będzie się opierać na efektywnych gospodarstwach rodzinnych. Przewiduje się utrzymanie wiodących kierunków specjalizacji produkcji rolnej, w tym w zakresie produkcji zwierzęcej.

Dla obszarów urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 500 kW nie oblicza się zapotrzebowania na nowe tereny. Dopuszczenie lokalizacji OZE - urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii o mocy

powyżej 500 kW wraz z ich strefami ochronnymi - elektrowni fotowoltaicznych w miejscowościach: Majdan Ostrowski, Ostrów, Stadarnia, Wojsławice, Huta, Turowiec, Putnowice Wielkie, Nowy Majdan i Witoldów. Potrzeba wyznaczenia terenów urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł fotowoltaicznych o mocy przekraczającej 500 kW ma na celu przeciwdziałanie niekorzystnym zmianom klimatu będącą konsekwencją m.in. zanieczyszczeń gazowych i pyłowych wprowadzanych do powietrza, przyczyniając się do poprawy konkurencyjności lokalnej gospodarki poprzez zmniejszenie energochłonności sektora publicznego, zmniejszenie zapotrzebowania na energię a także dywersyfikację źródeł energii w kierunku energii odnawialnej. W grupie czynników, przemawiających za wyznaczeniem obszarów urządzeń wytwarzających energię z OZE wymienia się:

- korzystne położenie (natężenie promieniowania słonecznego oraz nasłonecznienie) stanowiące o dużym potencjale energii słonecznej na terenie gminy;
- potrzeby inwestycyjne zgłaszane przez inwestorów w zakresie budowy farm fotowoltaicznych;
- ruch inwestycyjny w zakresie budowy farm fotowoltaicznych;
- przeciwdziałanie niekorzystnym zmianom klimatu oraz poprawa konkurencyjności lokalnej gospodarki, poprzez zwiększenie udziału energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych w stosunku do energii ze źródeł konwencjonalnych.

Zgodnie z ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, w dokumencie Studium wskazane jest wyznaczenie obszarów na których będą rozmieszczone urządzenia wytwarzające energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 500 kW.

Przedstawione powyżej wyniki zapotrzebowania na nową zabudowę są obarczone błędem wynikającym przede wszystkim z uwagi na trudne do przewidzenia efekty procesów rozwojowych, w szczególności koncentrujących się na działaniach służących rozwojowi funkcji gospodarczych gminy. Zgodnie z wcześniejszym założeniem uzasadnione jest zwiększenie zapotrzebowania na nową zabudowę w stosunku do wyniku analizy o dopuszczalne 30%, co szczegółowo przedstawia tabela poniżej.

Tabela 23. Prognozowane maksymalne zapotrzebowanie na tereny zabudowy do 2048 r.

RODZAJ PARAMETRU	WIELKOŚĆ PARAMETRU PROGNOZOWANA NA 2048 R.	WIELKOŚĆ PARAMETRU PROGNOZOWANA NA ROK 2048+30%
PROGNOZOWANA LICZBA LUDNOŚCI	2 915 osób	3 790 osób
PROGNOZOWANA POWIERZCHNIA UŻYTKOWA ZABUDOWY :		
ZABUDOWA MIESZKANIOWA	142 560 m ²	185 328 m ²
ZABUDOWA LETNISKOWA	14 256 m ²	18 533 m ²
ZABUDOWA USŁUGOWA	80 400 m ²	104 520 m ²
ZABUDOWA USŁUG SPORTU I REKREACJI	24 120 m ²	31 356 m ²
ZABUDOWA PRZEMYSŁOWO-SKŁADOWO- MAGAZYNOWA ORAZ ZABUDOWA USŁUGOWA	174 000 m ²	226 200 m ²
PROGNOZOWANA POWIERZCHNIA ZABUDOWY OGÓŁEM	435 336 m²	565 937 m²

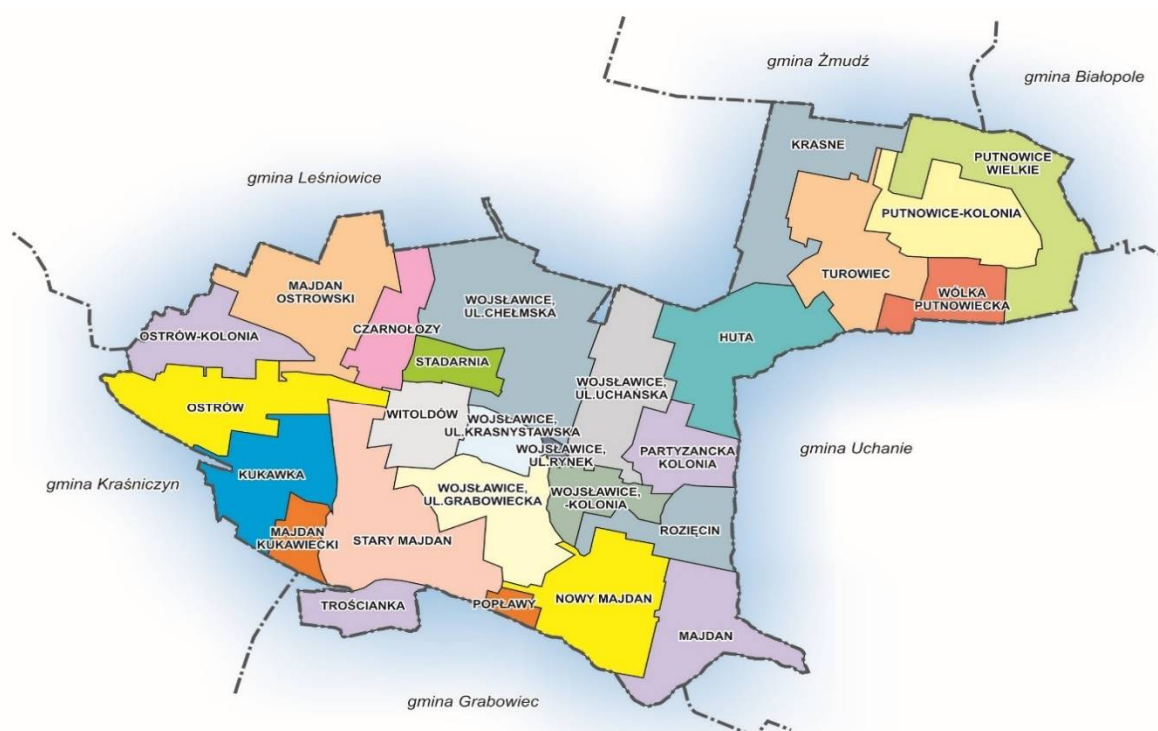
Źródło: Opracowanie własne

Obliczenie chłonności obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach jednostki osadniczej – nie oblicza się z uwagi na fakt, iż wszystkie obszary zwartej zabudowy położone są na terenach obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Oszacowanie chłonności obszarów przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę.

Kolejnym krokiem dla dokonywanego bilansu jest ocena chłonności położonych na terenie gminy obszarów przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę, rozumianej jako możliwość lokalizowania na tych obszarach nowej zabudowy, wyrażonej w powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy.

Rycina 1. Podział na sołectwa w gminie Wojsławice.

Większość miejscowości w gminie Wojsławice charakteryzuje się tradycyjnym, pasowym układem przestrzennym zwanym „ulicówką”, jest on typowy dla osad i małych miejscowości o funkcji rolniczej, ulokowanych wzdłuż ciągów komunikacyjnych. Nie wszystkie miejscowości cechuje ten sam stopień urbanizacji. Różni się między sobą wielkością, jak również stopniem intensywności zabudowy. W sąsiedztwie zwartej ulicowej zabudowy występują także skupiska zabudowy kolonijnej oraz pojedyncze siedliska kolonijne.

Szczegółowa analiza przestrzenna gminy pozwoliła na wyodrębnienie następujących obszarów o w pełni wykształconej strukturze przestrzennej, położonych w granicach jednostki osadniczej, w rozumieniu art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 2003 r. o urzędowych nazwach miejscowości i obiektów fizjograficznych:

- Czarnołozy
- Huta
- Krasne
- Kukawka
- Majdan

- Majdan Kukawiecki
- Majdan Ostrowski
- Nowy Majdan
- Ostrów
- Ostrów-Kolonia
- Partyzancka Kolonia
- Popławy
- Putnowice Wielkie
- Putnowice-Kolonia
- Rozięcin
- Stadarnia
- Stary Majdan
- Trościanka
- Turowiec
- Witoldów
- Wojsławice ul. Chełmska
- Wojsławice ul. Grabowiecka
- Wojsławice ul. Krasnystawska
- Wojsławice ul. Rynek
- Wojsławice ul. Uchańska
- Wojsławice-Kolonia
- Wólka Putnowicka

W tym miejscu należy wyraźnie podkreślić, iż mimo występujących rezerw terenowych, realizacja zabudowy nie zawsze będzie mogła być zrealizowana z uwagi na:

- geometrię działek uniemożliwiających zabudowę - najczęściej są zbyt wąskie,
- niesprzyjające lokalne warunki gruntowo – wodne,
- nieuregulowane własności niektórych nieruchomości,
- istniejącą strukturę własnościową i potencjalnymi problemami z pozyskaniem przez inwestora gruntów od kilku czy nawet kilkunastu właścicieli,
- rolnicze użytkowanie gruntów i brak zainteresowania właścicieli nieruchomości zmianą przeznaczenia,
- na zagospodarowanie części terenów na dojścia, dojazdy i drogi wewnętrzne.

Zgodnie z powyższym zakłada się, że ok. 20% istniejących rezerw terenowych nie zostanie zagospodarowana zgodnie z przeznaczeniem określonym w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Do dalszych obliczeń przyjęto możliwość wykorzystania rezerw terenowych w wielkości rzędu 80%.

Na terenie gminy Wojsławice obowiązuje miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego oraz trzy jego zmiany (zgodnie z załącznikiem nr 1) wyznaczający tereny zabudowy w podziale na zabudowę mieszkaniową, zabudowę letniskową, zabudowę usługową, zabudowę usług sportu oraz zabudowę przemysłowo-usługowo-składową. Dla oszacowania chłonności wyznaczonych w planie terenów dokonano na podstawie średniej intensywności zabudowy dopuszczonej ustaleniami planów. Oszacowaną chłonność terenów wyznaczonych w planie pod nową zabudowę przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 24. Szacowana chłonność terenów wyznaczonych w planie pod nową zabudowę.

FUNKCJA ZABUDOWY	OBSZAR	CHŁONNOŚĆ OBSZARÓW DLA REALIZACJI NOWEJ ZABUDOWY W POWIERZCHNI UŻYTKOWEJ
		[m ²]
zabudowa mieszkaniowa	Czarnołązy	3 320
	Huta	11 205
	Krasne	4 980
	Kukawka	13 695
	Majdan	12 035
	Majdan Kukawiecki	12 035
	Majdan Ostrowski	17 015

	Nowy Majdan	10 790
	Ostrów	8 715
	Ostrów-Kolonia	6 640
	Popławy	830
	Putnowice Wielkie	13 280
	Putnowice-Kolonia	8 300
	Rozięcín	3 320
	Stary Majdan	8 300
	Trościanka	19 090
	Turowiec	12 035
	Witoldów Partyzancka Kolonia Stadarnia Wojśławice ul. Chełmska Wojśławice ul. Grabowiecka Wojśławice ul. Krasnystawska Wojśławice ul. Rynek Wojśławice ul. Uchańska Wojśławice-Kolonia	43 990
	Wólka Putnowicka	4 565
	Razem:	214 140
zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna	Witoldów, Partyzancka Kolonia Stadarnia, Wojśławice ul. Chełmska Wojśławice ul. Grabowiecka Wojśławice ul. Krasnystawska Wojśławice ul. Rynek Wojśławice ul. Uchańska Wojśławice-Kolonia	0
	Razem:	-
zabudowa letniskowa	Turowiec	2 880
	Razem:	2 880
zabudowa usługowa	Czarnołazy	5 855
	Huta	752
	Kukawka	0
	Majdan	3 530
	Majdan Kukawiecki	7 968
	Majdan Ostrowski	0
	Nowy Majdan	11 859
	Ostrów	0
	Putnowice Wielkie	0
	Putnowice-Kolonia	0
	Rozięcín	2 332
	Turowiec	1 652
	Witoldów, Partyzancka Kolonia Stadarnia, Wojśławice ul. Chełmska Wojśławice ul. Grabowiecka Wojśławice ul. Krasnystawska Wojśławice ul. Rynek, Wojśławice ul. Uchańska Wojśławice-Kolonia	9 665
	Razem:	43 613
zabudowa przemysłowo-składowo-magazynowa oraz tereny produkcji rolniczej	Turowiec	49 441
	Kukawka	0
	Witoldów, Partyzancka Kolonia Stadarnia, Wojśławice ul. Chełmska Wojśławice ul. Grabowiecka	49 087

	Wojśławice ul. Krasnystawska Wojśławice ul. Rynek Wojśławice ul. Uchańska Wojśławice-Kolonia	
	Razem:	98 528
Inne (tereny urzędzeń gospodarki leśnej)	Wojśławice	0
	Razem:	-

Źródło: Opracowanie własne.

Rycina 2. Wynik delimitacji obszarów terenów przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę, wskazane w granicach jednostek osadniczych.

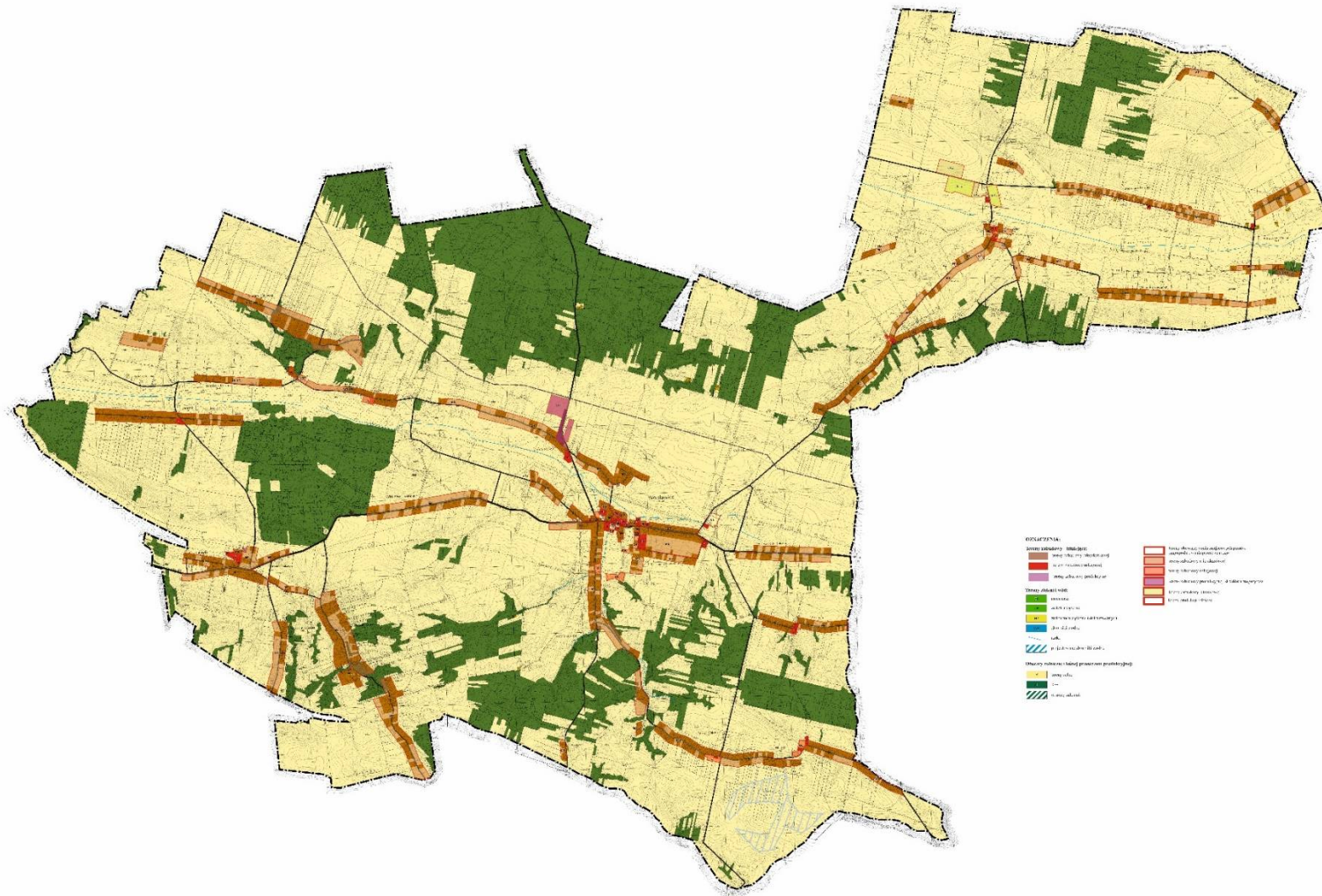

Tabela 25. Chłonność obszarów dla realizacji nowej zabudowy na obszarach objętych miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego

FUNKCJA TERENU ZABUDOWY	CHŁONNOŚĆ OBSZARÓW OBJĘTYCH MIEJSCOWYMI PLANAMI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO [m ²]	CHŁONNOŚĆ OBSZARÓW DLA REALIZACJI NOWEJ ZABUDOWY W POWIERZCHNI UŻYTKOWEJ POMNIEJSZONA O 20% [m ²]
zabudowa mieszkaniowa	214 140	171 312*
zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna	0	0
zabudowa letniskowa	2 880	2 304*
zabudowa usługowa	43 613	34 890*
zabudowa przemysłowo-składowo-magazynowa oraz zabudowy usługowej	98 528	78 822*
Inne (tereny urządzeń gospodarki leśnej)	0	0

Źródło: Opracowanie własne.

*Chłonność pomniejszona o 20% przyjęta do dalszych obliczeń

Wynik bilansu – zestawienie zapotrzebowania na nową zabudowę z chłonnością terenów przeznaczonych pod zabudowę

Zgodnie z metodologią wykonania bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę, zawartą w ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, w kolejnej tabeli przedstawiono porównanie zapotrzebowania na nową zabudowę z wyznaczoną chłonnością obszarów, z uwzględnieniem możliwości zwiększenia zapotrzebowania o 30%, zgodnie z dopuszczeniem wynikającym z w/w ustawy. W ostatniej kolumnie tabeli przedstawiono wynik bilansu określający zapotrzebowanie na wyznaczenie w studium nowych terenów pod zabudowę tj. poza terenami przeznaczonymi pod zabudowę w mpzp.

Tabela 26. Wyliczenie zapotrzebowania na wyznaczenie nowych terenów pod zabudowę.

FUNKCJA TERENU ZABUDOWY	ZAPOTRZEBOWANIE NA NOWĄ ZABUDOWĘ W POWIERZCHNI UŻYTKOWEJ [m ²]	ZWIĘKSZONE O 30 % ZAPOTRZEBOWANIE NA NOWĄ ZABUDOWĘ [m ²]	CHŁONNOŚĆ OBSZARÓW DLA REALIZACJI NOWEJ ZABUDOWY W POWIERZCHNI UŻYTKOWEJ [m ²]	ZAPOTRZEBOWANIE NA WYZNACZENIE NOWYCH TERENÓW POD ZABUDOWĘ [m ²]
zabudowa mieszkaniowa	133 200	173 160	171 312	występuje w ilości: 1 848 m ²
zabudowa mieszkaniowo-usługowa	9 360	12 168	-	występuje w ilości: 12 168 m ²
zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna	-	-	-	nie występuje
zabudowa letniskowa	14 256	18 533	2 304	występuje w ilości: 16 229 m ²
zabudowa usług sportu i rekreacji	24 120	31 356	-	występuje w ilości: 31 356 m ²
zabudowa usługowa	80 400	104 520	43 613	występuje w ilości: 60 907 m ²

FUNKCJA TERENU ZABUDOWY	ZAPOTRZEBOWANIE NA NOWĄ ZABUDOWĘ W POWIERZCHNI UŻYTKOWEJ [m ²]	ZWIĘKSZONE O 30 % ZAPOTRZEBOWANIE NA NOWĄ ZABUDOWĘ [m ²]	CHŁONNOŚĆ OBSZARÓW DLA REALIZACJI NOWEJ ZABUDOWY W POWIERZCHNI UŻYTKOWEJ [m ²]	ZAPOTRZEBOWANIE NA WYZNACZENIE NOWYCH TERENÓW POD ZABUDOWĘ [m ²]
zabudowa przemysłowo-składowo-magazynowa i zabudowa usługowa	174 000	226 200	98 528	występuje w ilości: 127 672 m ²
Inne (tereny produkcji rolniczej)	-	-	-	nie występuje

Źródło: Opracowanie własne.

Zgodnie z art. 10 ust. 5 pkt 4 lit. b ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2021 poz. 741, z późn. zm.) tylko w przypadku, gdy maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę przekracza chłonność obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej oraz obszarów przeznaczonych pod zabudowę w planach miejscowych, przewiduje się rozwój nowej zabudowy poza tymi obszarami.

WNIOSKI – POTRZEBY I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU GMINY

Gmina Wojsławice położona jest we wschodniej części województwa lubelskiego, w powiecie chełmskim i graniczy: od północy z gminą Leśniowice, Żmudź i Białopole, od wschodu – z gminą Uchanie, położoną w powiecie hrubieszowskim, od zachodu – z gminą Kraśniczyn, położoną w powiecie krasnostawskim oraz od południa – z gminą Grabowiec, położoną w powiecie zamojskim. Pomimo faktu, iż gmina położona jest na uboczu ważnych szlaków komunikacyjnych, cechuje ją stosunkowo dobra dostępność komunikacyjna. Przez jej obszar przebiega droga wojewódzka nr 846 relacji Krasnystaw – Hrubieszów. Posiada dogodne połączenia z większymi miastami regionu, m.in. z Chełmem, Zamościem, Krasnymstawem czy Hrubieszowem. Najbliższym dużym miastem jest Chełm oddalony o około 16 km od siedziby gminy. Odległość do Lublina – stolicy województwa – wynosi około 62 km.

Analiza ekonomiczna, środowiskowa i społeczna pozwala stwierdzić, że gmina Wojsławice charakteryzuje się:

- ❖ korzystnymi walorami środowiska przyrodniczego i krajobrazowego, które sprzyjają wykorzystaniu ich w rozwoju gospodarczym gminy, w zakresie lokalizacji usług turystyki, w tym w szczególności agroturystyki, rekreacji i wypoczynku,
- ❖ korzystną strukturą dochodów i wydatków budżetu gminy umożliwiającą zaspokajanie potrzeb inwestycyjnych w zakresie budowy, modernizacji i remontów dróg publicznych oraz rozbudowy sieci kanalizacji sanitarnej,
- ❖ relatywnie wysokim poziomem wyposażenia istniejących struktur przestrzennych w infrastrukturę techniczną,
- ❖ negatywnymi tendencjami demograficznymi, które wymagają podjęcia działań mających na celu zmniejszenie wielkości spadku liczby ludności w gminie,

- ❖ niezadawalającym stanem rozwoju działalności pozarolniczej w strukturze gospodarczej gminy (potrzeba zmniejszenia bezrobocia, wykorzystania nadwyżki osób pracujących w rolnictwie oraz zwiększenia dochodów do budżetu gminy),
- ❖ wysoką wartością użytkową gleb dla rozwoju rolnictwa oraz strukturą zabudowy, która wskazuje na dominującą rolniczą funkcję gminy,

Otrzymane wyniki w ramach przeprowadzonych obliczeń podkreślają charakter rolniczy gminy. Wpasowują się również w obserwowane w ostatnich latach tendencje spadku liczby mieszkańców dla gmin typowo wiejskich. Gmina Wojsławice posiada dużo obszarów o zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej, objętych ustaleniami miejscowych planów, co przekłada się na mały odsetek rozproszonej zabudowy zagrodowej. Rozporozszona zabudowa stanowi pojedyncze tereny zabudowy zagrodowej. Powyższe potwierdza również analiza rozmieszczenia sieci infrastruktury technicznej.

Mając na uwadze niepewność procesów rozwojowych, stałe dążenie władz gminy do rozwoju i stwarzania odpowiednich warunków dla mieszkańców oraz przedsiębiorców do inwestowania w gminie a także coraz większą świadomość społeczeństwa w zakresie zakładania firm z sektora pozarolniczego, wskazuje się możliwość wyznaczenia nowych obszarów w podziale na konkretne funkcje zabudowy. Zakłada się że część wyznaczonych nowych obszarów w ramach bilansu terenów dla zabudowy przemysłowej nie spotka się z zainteresowaniem inwestorów, co za tym idzie kierunek zagospodarowania nie zostanie skonsumowany. Natomiast równie dobrze można przyjąć, iż właśnie wskazanie potencjalnych terenów dla zabudowy przemysłowej spotka się z zainteresowaniem firm co spowoduje, że teren zostanie zainwestowany a gmina w ramach wyznaczenia nowych obszarów będzie dążyć do pozyskania kolejnych inwestorów. Rozwój branży może mieć wpływ na potrzeby mieszkaniowe.

Tereny nowej zabudowy, (w tym poszerzenie zabudowy mieszkaniowej na głębokość do około 100 m, w ramach zainwestowanych działek budowlanych i możliwych do zainwestowania na terenach zwartej zabudowy objętych ustaleniami obowiązujących planów miejscowych) w projekcie zmiany studium będzie stanowiło kontynuację i uzupełnienie istniejącej zabudowy, która posiada rozwiniętą infrastrukturę komunikacyjną, techniczną i społeczną. W związku z tym koszty leżące po stronie gminy związane z uzbrojeniem tych terenów będą niezbyt wysokie i zostaną pokryte z budżetu gminy. Tereny zabudowy produkcyjnej ze względu na specyficzne wymagania dotyczące infrastruktury technicznej, będą realizowane we własnym zakresie, zgodnie z ich zapotrzebowaniem, tym samym nie obciążą budżetu gminy, a istniejąca infrastruktura komunikacyjna i społeczna zapewni im dostateczną obsługę. Kontynuacja istniejącego układu zabudowy została poprowadzona w sposób uwzględniający uwarunkowania środowiskowe tj. tak aby zminimalizować potencjalne kolizje z systemem przyrodniczym.

W świetle analiz finansowych, biorąc pod uwagę Wieloletnią Prognozę Finansową oraz dane Banku Danych Lokalnych, a także prognozę demograficzną dla gminy Wojsławice można skonstatować, iż planowane wydatki inwestycyjne gminy związane z rozwojem infrastruktury technicznej i komunikacyjnej są realistyczne z finansowego punktu widzenia. Biorąc pod uwagę możliwości finansowe w perspektywie 2048 r., gmina ma zasoby finansowe na realizację założonych inwestycji, korzystając przede wszystkim z instrumentów kredytowych, środków UE, środków własnych oraz narzędzi mieszanych (partnerstwa publiczno-prywatnego, publiczno-publicznego itp.).

Otrzymane wyniki analizy dotyczące chłonności terenów inwestycyjnych, wynikające z charakterystyki istniejących struktur funkcjonalno-przestrzennych oraz przeznaczenia

terenów w obowiązujących miejscowych planach, a także zapotrzebowania na nową zabudowę pozwalają na przyjęcie następujących wniosków:

- 1) tereny zabudowy położone na obszarach objętych miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego nie są w stanie zaspokoić potrzeb mieszkaniowych gminy w perspektywie do roku 2048, zabudowy mieszkaniowej. Zgodnie z wynikami bilansu wskazuje się na możliwość wyznaczenia nowych terenów zabudowy mieszkaniowej poza ww. obszarami w ilości pozwalającej na realizację 1 848 m² powierzchni użytkowej zabudowy;
 - 2) w ramach istniejących siedlisk należy dopuścić poszerzenie terenów zabudowy na głębokość wynikającą z planowanego zapotrzebowania;
 - 3) wynik bilansu wskazuje na możliwość wyznaczenia nowych terenów zabudowy mieszkaniowo-usługowych poza obszarami przeznaczonymi w planach miejscowych pod zabudowę, w ilości pozwalającej na realizację 12 168 m² powierzchni użytkowej zabudowy;
 - 4) potrzeba wyznaczenia nowych terenów pozwalających na realizację zabudowy lotniskowej w ilości 16 229 m² powierzchni użytkowej zabudowy;
 - 5) znacznymi potrzebami w zakresie wyznaczenia nowych terenów zabudowy są tereny zabudowy rekreacji indywidualnej (zabudowa usług sportu i rekreacji) – potrzeba wyznaczenia nowych terenów pozwalających na realizację zabudowy usług sportu i rekreacji w ilości 31 356 m² powierzchni użytkowej zabudowy;
 - 6) uzasadnione i zgodne z wynikami przeprowadzonego bilansu należy przyjąć ustalenie w projekcie zmiany studium nowych terenów zabudowy produkcyjnej, składowej i magazynowej oraz zabudowy usługowej, związanych z potrzebą kształtowania terenów inwestycyjnych. Potrzeba wyznaczenia nowych terenów zabudowy poza obszarami przeznaczonymi w planach miejscowych pod zabudowę, w ilości 127 672 m² powierzchni użytkowej zabudowy;
- 1) z uwagi na rolniczy charakter gminy Wojsławice istnieje możliwość wykorzystywania odnawialnych źródeł energii pozyskiwanych m.in. biogazu rolniczego, które mogą powstawać w ramach wyznaczonych terenów lokalizacji urządzeń wykorzystujących energię z odnawialnych źródeł energii o mocy powyżej 500 kW – biogazowni rolniczych.

WYNIKI PRAC PROJEKTOWYCH UWZGLĘDNIAJĄCE POTRZEBY I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU GMINY W ZAKRESIE PRZEZNACZENIA TERENÓW POD NOWĄ ZABUDOWĘ

W wyniku prac projektowych w dokumencie Studium, zgodnie z wnioskami z niniejszego dokumentu, w strukturze funkcjonalno-przestrzennej gminy wprowadzono zmiany tj.:

- w zakresie zabudowy mieszkaniowej:
 - w stosunku do obowiązującego studium wyznaczono tereny przeznaczone pod nową zabudowę mieszkaniową poza obszarami przeznaczonymi w planach miejscowych pod zabudowę – w ilości powierzchni użytkowej zabudowy 34 030 m²,
 - w dokumencie zmiany studium dokonano poszerzenia zabudowy mieszkaniowej na głębokość do 100 m, w ramach zainwestowanych działek budowlanych i możliwych do zainwestowania na obszarach obowiązujących planów miejscowych,
 - dokonano likwidacji części terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową (położonych na obszarach przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę), w tym w szczególności w miejscowościach: Kukawka, Stary Majdan, Trościanka, Nowy Majdan, Turowiec, Putnowice Wielkie i Wojsławice) - dla lepszego zrównoważenia wielkości potrzeb i chłonności terenów zabudowy mieszkaniowej (szacunkowe zmniejszenie możliwości realizacji powierzchni użytkowej zabudowy o ok. 43 990 m²);

- wskazano nowe tereny rozwoju zabudowy mieszkaniowo-usługowej w ilości pozwalającej na realizację 8 400 m² powierzchni użytkowej zabudowy, położone poza obszarami przeznaczonymi w planach miejscowych pod zabudowę,
- nie wyznacza się nowych terenów zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej poza obszarami przeznaczonymi w planach miejscowych pod zabudowę,
- w zakresie zabudowy letniskowej:
 - wskazano nowe tereny rozwoju zabudowy letniskowej w ilości pozwalającej na realizację 10 291 m² powierzchni użytkowej zabudowy, położone na terenie objętym ustaleniami miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego,
 - dokonano likwidacji części terenów przeznaczonych pod zabudowę letniskową (położonych na obszarach przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę), w miejscowościach: Turowiec - szacunkowe zmniejszenie możliwości realizacji powierzchni użytkowej zabudowy o około 51 526 m²);
- w zakresie zabudowy usługowej:
 - wskazano nowe tereny rozwoju zabudowy usługowej w ilości pozwalającej na realizację 57 333 m² powierzchni użytkowej zabudowy, położone poza obszarami przeznaczonymi w planach miejscowych pod zabudowę;
 - dokonano likwidacji części terenów przeznaczonych pod zabudowę usługową (położonych na obszarach przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę), w tym w szczególności w miejscowościach: Putnowice Wielkie i Majdan) - szacunkowe zmniejszenie możliwości realizacji powierzchni użytkowej zabudowy o ok. 8 308 m²;
- w zakresie zabudowy usług sportu i rekreacji:
 - wyznaczono nowe tereny zabudowy usług sportu i rekreacji umożliwiające realizację zabudowy w ilości 16 882 m² powierzchni użytkowej zabudowy, położone poza obszarami przeznaczonymi w planach miejscowych pod zabudowę;
 - dokonano likwidacji części terenów przeznaczonych pod zabudowę usług sportu i rekreacji (położonych na obszarach przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę), w miejscowości: Wojsławice) - szacunkowe zmniejszenie możliwości realizacji powierzchni użytkowej zabudowy o ok. 3 567 m²;
- wyznaczono nowe tereny rozwoju zabudowy produkcyjnej, składowej i magazynowej oraz zabudowy usługowej, w ilości pozwalającej na realizację 98 864 m² powierzchni użytkowej zabudowy w miejscowości Wojsławice;
- nie wyznacza się nowych terenów obiektów produkcji rolniczej poza obszarami przeznaczonymi w planach miejscowych pod zabudowę,
- nie wyznacza się nowych terenów urządzeń gospodarki leśnej poza obszarami przeznaczonymi w planach miejscowych pod zabudowę.

Dodatkowo na terenie gminy Wojsławice wyznacza się obszary, które ze względu na pełnione funkcje zostały wyłączone z *bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę*, a których lokalizacja przyczyni się do rozwoju społeczno-gospodarczego gminy. Ich lokalizacja w przestrzeni gminy przyniesie wymierne korzyści zarówno społeczne (miejsca pracy, ograniczenie migracji zewnętrznych, wzrost zamożności lokalnej społeczności itd.), gospodarcze (dywersyfikacja działalności gospodarczej zgodna z rolniczym profilem gminy – rozwój gospodarstw wysokotowarowych, dywersyfikacja źródeł energii – rozwój OZE, poprawa wizerunku gminy – wzrost atrakcyjności inwestycyjnej itd.) oraz infrastrukturalne (rozwój infrastruktury

technicznej, w tym wodociągowej i kanalizacyjnej oraz drogowej). Na terenie gminy Wojśławice wyznacza się nowe tereny produkcyjne, do których należą:

- tereny produkcji energii z odnawialnych źródeł energii powyżej 500 kW, w celu przeciwdziałania niekorzystnym zmianom klimatu będących konsekwencją m.in. zanieczyszczeń gazowych i pyłowych wprowadzanych do powietrza, przyczyniając się do poprawy konkurencyjności lokalnej gospodarki poprzez zmniejszenie energochłonności sektora publicznego, zmniejszenie zapotrzebowania na energię a także dywersyfikację źródeł energii w kierunku energii odnawialnej.

Czynności projektowe odnoszące się do wyników przeprowadzonego bilansu terenów przeznaczonych pod nową zabudowę zestawiono w poniższej tabeli:

Tabela 27. Czynności projektowe dokonane w dokumencie zmiany studium.

FUNKCJA TERENU ZABUDOWY	ZAPOTRZEBOWANIE NA WYZNACZENIE NOWYCH TERENÓW POD ZABUDOWĘ*	CZYNNOŚCI PROJEKTOWE DOKONANE W STUDIUM*
zabudowa mieszkaniowa	występuje w ilości 1 848 m ²	Wskazano nowe tereny rozwoju zabudowy mieszkaniowej w ilości pozwalającej na realizację 34 030 m ² powierzchni użytkowej zabudowy oraz dokonano likwidacji części terenów przeznaczonych pod zabudowę - szacunkowe zmniejszenie możliwości realizacji powierzchni użytkowej zabudowy o około 43 990 m ² . W dokumencie zmiany studium dokonano poszerzenia zabudowy mieszkaniowej na głębokość do ok. 100 m, w ramach zainwestowanych działek budowlanych i możliwych do zainwestowania na obszarach obowiązujących planów miejscowych. Tym samym wyznaczono nowe lokalizacje zabudowy mieszkaniowej w ilości 34 030 m ² powierzchni użytkowej zabudowy. W dok. studium na terenie gminy Wojśławice, dokonano zmniejszenia powierzchni użytkowej zabudowy w ilości 9 960 m ²
zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna	nie występuje	nie wyznaczono nowych terenów pod realizację zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej
zabudowa mieszkaniowo-usługowa	występuje w ilości 12 168 m ²	wyznaczono nowe terenów pod realizację zabudowy mieszkaniowo-usługowej w ilości 8 400 m ² powierzchni użytkowej zabudowy
zabudowa letniskowa	występuje w ilości 16 229 m ²	Wskazano nowe tereny rozwoju zabudowy letniskowej w ilości pozwalającej na realizację 10 291 m ² powierzchni użytkowej zabudowy oraz dokonano likwidacji części terenów przeznaczonych pod zabudowę letniskową - szacunkowe zmniejszenie możliwości realizacji powierzchni użytkowej zabudowy o ok. 51 526 m ² . Tym samym wyznaczono nowe lokalizacje zabudowy letniskowej w ilości 10 291 m ² powierzchni użytkowej zabudowy. W dok. studium na terenie gminy Wojśławice, dokonano zmniejszenia powierzchni użytkowej zabudowy letniskowej w ilości 41 235 m ²

FUNKCJA TERENU ZABUDOWY	ZAPOTRZEBOWANIE NA WYZNACZENIE NOWYCH TERENÓW POD ZABUDOWĘ*	CZYNNOŚCI PROJEKTOWE DOKONANE W STUDIUM*
zabudowa usługowa	występuje w ilości: 60 907 m ²	Wskazano nowe tereny rozwoju zabudowy usługowej w ilości pozwalającej na realizację 57 333 m ² powierzchni użytkowej zabudowy oraz dokonano likwidacji części terenów przeznaczonych pod zabudowę usługową - szacunkowe zmniejszenie możliwości realizacji powierzchni użytkowej zabudowy o ok. 8 308 m ² . Tym samym wyznaczono nowe lokalizacje zabudowy usług sportu i rekreacji w ilości 57 333 m ² powierzchni użytkowej zabudowy. W dok. studium na terenie gminy Wojślawice, wyznaczono tereny zabudowy usługowej w ilości <u>49 025 m² powierzchni użytkowej zabudowy</u>
zabudowa usług sportu i rekreacji	występuje w ilości: 31 356 m ²	Wskazano nowe tereny rozwoju zabudowy usług sportu i rekreacji w ilości pozwalającej na realizację 16 882 m ² powierzchni użytkowej zabudowy oraz dokonano likwidacji części terenów przeznaczonych pod zabudowę - szacunkowe zmniejszenie możliwości realizacji powierzchni użytkowej zabudowy o ok. 3 567 m ² . Tym samym wyznaczono nowe lokalizacje zabudowy usług sportu i rekreacji w ilości 16 882 m ² powierzchni użytkowej zabudowy. W dok. studium na terenie gminy Wojślawice, wyznaczono tereny zabudowy usługowej w ilości <u>13 315 m² powierzchni użytkowej zabudowy</u>
zabudowa produkcyjna, składowa i magazynowa oraz zabudowa usługowa	występuje w ilości: 127 672 m ²	wyznaczono nowe terenów pod realizację zabudowy produkcyjnej, składów i magazynów oraz zabudowy usługowej w ilości 98 864 m ² powierzchni użytkowej zabudowy
tereny obiektów produkcji rolniczej	nie występuje	nie wyznaczono nowych terenów pod realizację zabudowy produkcyjnej w gospodarstwach rolnych, hodowlanych, ogrodniczych
Inne (tereny urzędzeń gospodarki leśnej)	nie występuje	nie wyznaczono nowych terenów pod realizację zabudowy usługowej (tereny urzędzeń gospodarki leśnej)

*zapotrzebowanie na wyznaczenie nowych terenów i czynności projektowe dokonane w zmianie studium odnoszą się do terenów położonych poza obszarami przeznaczonymi w planach miejscowych pod zabudowę

Źródło: Opracowanie własne.

Projekt studium wypełnia w całości założenia i wyniki przeprowadzonego bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę, uwzględniającego potrzeby i możliwości rozwoju gminy, które zostały określone w oparciu o dokonane w niniejszym dokumencie analizy.